İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 6
KISALTMALAR 7
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ 8

GİRİŞ

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

I. BÖLÜM

KOYUNOĞLU MÜZESİ KÜTÜPHANESİNDEKİ 11452, 12548 VE 13596 NUMARALI MECMUALARIN TANITIMI

I.1. 11452 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı 12
I.2. 12548 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı 15
I.3. 13596 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı 17

II. BÖLÜM

13596 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ METNİ

Terkīb-i Bend-i Veysiyyü'l-Üskübī 32
Gazel-i Veysī 37
Terkīb-i Bend-i Rūḥī-i Baġdādī 38
Kaṣīde-i Nef'ī 53
Ṣaḥbā-nāme-i Nef'ī 57
Ḳaṣīde-i Aḥmedī 61
Kasîde-i Aḥmed Paşa 66
Gazel-i Aḥmed Paşa 71
Gazel-i Aḥmed Paşa 72
Gazel-i Aḥmed Paşa 74
Gazel-i Aḥmed Paşa 75
Gazel-i Mezāḳī Çelebī 76
Gazel-i Mezāḳī 77
Gazel-i Mezāḳī 78
Gazel-i Mezāḳī 78
Gazel-i Mezāḳī 79
Gazel-i Mezāḳī 80
Gazel-i Mezāḳī 81
Gazel-i Mezāḳī 81
Gazel-i Mezāḳī 82
Gazel-i Mezāḳī 83
Gazel-i Mezāḳī 84
Gazel-i Mezāḳī 84
Gazel-i Mezāḳī 85
Gazel-i Mezāḳī 86
Gazel-i Mezāḳī 86
Gazel-i Mezāḳī 87
Gazel-i Mezāḳī 88

Gazel-i Meẕāḳī 89
Gazel-i Meẕāḳī 89
Gazel-i Meẕāḳī 90
Gazel-i Meẕāḳī 91
Gazel-i Meẕāḳī 91
Gazel-i Meẕāḳī 92
Gazel-i Meẕāḳī 93
Gazel-i Meẕāḳī 94
Gazel-i Meẕāḳī 94
Gazel-i Meẕāḳī 95
Gazel-i Meẕāḳī 96
Gazel-i Meẕāḳī 97
Gazel-i Meẕāḳī 97
Gazel-i Meẕāḳī 98
Gazel-i Meẕāḳī 99
Gazel-i Meẕāḳī 99
Gazel-i Meẕāḳī 100
Gazel-i Meẕāḳī 101
Gazel-i Meẕāḳī 102
Gazel-i Meẕāḳī 102
Gazel-i Meẕāḳī 103
Gazel-i Meẕāḳī 104
Gazel-i Meẕāḳī 105
Gazel-i Meẕāḳī 105
Gazel-i Meẕāḳī 106
Gazel-i Meẕāḳī 107
Gazel-i Meẕāḳī 107
Gazel-i Meẕāḳī 108
Gazel-i Meẕāḳī 109
Gazel-i Meẕāḳī 109
Gazel-i Meẕāḳī 110
Gazel-i Meẕāḳī 111
Gazel-i Meẕāḳī 111
Gazel-i Meẕāḳī 112
Gazel-i Meẕāḳī 113
Gazel-i Meẕāḳī 113
Gazel-i Meẕāḳī 114
Gazel-i Meẕāḳī 115
Gazel-i Meẕāḳī 116
Gazel-i Meẕāḳī 116
Gazel-i Meẕāḳī 118
Gazel-i Meẕāḳī 119
Gazel-i Meẕāḳī 119
Gazel-i Meẕāḳī 120
Müseddes-i Meẕāḳī 121
Gazel-i Ḫusrev 122
Müseddes-i Ṣabūḥī Dede 123
Gazel-i Ṣabūḥī Dede 125
Gazel-i Ḥasan Merhûm 125
Gazel-i Ḫuldî 126
Gazel-i Ḫuldî 127
Gazel-i Dervîş Aġa 127

Gazel-i Ḥayretî 128
Gazel-i Faḫrī 129
Gazel-i Bāḳī 130
Gazel-i Rūḥī 130
Gazel-i Necātī 132
Gazel-i Ḥāletī 133
Murabba‘-ı Nevā 133
Gazel-i Nergisī Efendi 134
Gazel-i Nergisī 135
Gazel-i Nergisī 135
Gazel-i Nergisī 136
Gazel-i Nergisī 137
Gazel-i Nergisī 137
Murabba‘ 138
Gazel-i Meẕāḳī Süleymān Dede 138
Gazel-i Meẕāḳī Süleymān Ata 140
Gazel-i Meẕāḳī 141
Müfred-i Nef’ī 141
Müfred 142
Müfred 142
Gazel-i Şāhidī Efendi 142
Gazel-i Semtī 143
Gazel-i Ḫaṭāyī 144
Gazel-i Veysī Efendi 145
Gazel-i Nergisī Efendi 146
Gazel-i Ṣabūḥī 146
Müseddes-i ‘İlmī 149
Müfred 150
Murabba-ı Yaḥyā 150
Naẓīre-i Selāmī 151
Murabba‘ 152
Gazel-i Sā‘idī 152
Müfredler 153
Kıt‘a 157
Gazel-i ‘Amī 157
Kıt‘a 158
Müfredler 158
Gazel-i Bāḳī 159
Gazel-i Bāḳī 160
Gazel-i Bāḳī 160
Gazel-i Bāḳī 161
Gazel-i Bāḳī 162
Gazel-i Bāḳī 163
Gazel-i Bāḳī 164
Gazel-i Bāḳī 164
Gazel-i Bāḳī 165
Gazel-i Bāḳī 166
Gazel-i Bāḳī 166
Gazel-i Bāḳī 167
Gazel-i Nergisī 170
Gazel-i Nergisī 170
Gazel-i Ṣabūḥī 171

Gazel-i Ṣabūḥī 172
Gazel-i Fużūlī 177
Beyt-i Fużūlī 178
Gazel-i Meẕāḳī 178
Gazel-i Ṣabūḥī 178
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 179
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 180
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 181
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 182
Gazel-i Nādirī 183
Gazel-i Hüdāyī 184
Gazel-i Behiştī 185
Gazel-i ‘Ulvī 185
Gazel-i Ḳabūlī 186
Gazel-i Maḳālī 187
Gazel-i Şefī‘ī 187
Gazel-i Bāḳī 189
Gazel-i Āzerī 189
Gazel-i ‘Azmī Efendi 190
Muhammes-i Uṣūlī 191
Murabba‘-ı Fużūlī 205
Müfred 206
Gazel-i ‘Ulvī 206
Gazel-i Bāḳī 207
Gazel-i Bāḳī 208
Gazel-i Ṣabūḥī 209
Murabba‘-ı Fużūlī 209
Müseddes-i Fużūlī 211
Terkib-i Bend-i Fużūlī 213
Gazel-i Fużūlī 216
Gazel-i Fużūlī 217
Gazel-i Fużūlī 217
Matla‘ 218
Gazel-i Maḳālī 219
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 219
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 220
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 221
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 223
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 223
Gazel-i Rūḥī-i Baġdādī 224
Müfred 225
Beyt-i Ḳabūlī 225
Murabbalar 226
Gazel-i Viṣālī 227
Murabba‘ 228
Müfred 228
Murabba‘lar 228
Gazel-i Şeyḫü’l-İslām Yaḥyā 232
Gazel-i Bāḳī 232
Murabba‘lar 233
Gazel-i Nergisī 235
Gazel-i Meẕāḳī 235

Gazel-i Vaṣṣāfī 236
Gazel 237
Murabba‘lar 237
Gazel-i Nesīmī 246
Murabba‘ 248
Müfredler 248
SONUÇ 250
BİBLİYOGRAFYA 252

ÖN SÖZ

Divan edebiyatında yapılan ilmî çalışmalar her geçen gün biraz daha artmaktadır. Yapılan bu çalışmalar, o dönem sanatının, edebiyatının günümüzde daha iyi anlaşılmasını ve dönemin değerlendirilmesinde bir bütün olarak sağlıklı bir neticeye ulaşılmasını sağlamaktadır. Özellikle yazma eserlerin günümüz Türkçesine çevrilmesi; hem dil, hem de kültür varlığımızın zenginleşmesinde atılan en önemli adımlardan biridir.

Türkiye Türkçesine çevrilen eserler arasında, divanlardan seçilen şiirlerle oluşturulmuş mecmualar önemli yer tutar. Bazen bu mecmualar divanların tamamlanması ve hacimlerinin genişlemesi noktasında esas kaynak olarak kullanılır. Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'nde yer alan 11452, 12548 ve 13596 numaralı mecmualar üzerinde çalıştık. Bu mecmuaları ayrıntılı bir biçimde tanıtıp ayrıca 13596 numaralı mecmuanın metnini verdik.

Çalışmamızın I. Bölümünde Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548 ve 13596 numaralı şiir mecmualarını tanıtmaya çalıştık. Mecmualarda yer alan şairleri, bu şairlere ait şiirleri ve nazım şekillerini ayrıntılı olarak tablo hâlinde gösterdik. Ayrıca 13596 numaralı mecmuanın tanıtımında, metin incelemesi yaparken hangi metotları takip ettiğimizi ayrıntılı bir biçimde gösterdik. Mecmuada bulunup da yayımlanmış ve yayımlanmamış divanlarda bulamadığımız şiirleri bu bölümde gösterdik.

II. Bölümünde ise 13596 numaralı Mecmua-i Eşar adlı yazma eserde yer alan şiirlerin transkripsiyonlu çevirisini yaptık. Transkripsiyonlu metni yaptıktan sonra, şiirleri ilmî çalışmalarla, yayımlanmış divanlar, yayımlanmamış divanlar ve şuara tezkirelerindeki şekilleriyle karşılaştırdık. Bu karşılaştırmalardaki değişiklikleri dipnotta ele aldık.

Metnini verdiğimiz mecmuada yer alan şiirlerin büyük bir bölümü yayımlanmış olsa da aralarında bugüne kadar hiç yayımlanmamış şiirlere de rastladık. Bu şiirlerin edebiyata, sanata özellikle de ilim âlemine bir nebze olsun katkı sağlaması, çalışmamızı amacına ulaştırmış olacaktır.

Bu metni hazırlarken bilgi ve birikimlerini benden esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Emine Yeniterzi'ye teşekkür ederim.

Hidayet Duyar
Konya 2007

KISALTMALAR

AKM : Atatürk Kültür Merkezi

bk. : Bakınız

D. : Divan

DT : Doktora Tezi

İÜEF : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

M. : Mecmua

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

S. : Sayı

SBE : Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK : Türk Dil Kurumu

Ü. : Üniversitesi

Yay. : Yayınları

YLT : Yüksek Lisans Tezi

ZE : Zübdetü'l-Eş'âr

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

’, A,a	E,e	Ā,ā	B,b	P,p	T,t	S̱,s̱	C,c	Ç,ç	Ḥ,ḥ	Ḫ,ḫ	D,d	Ẕ,ẕ
ا	آ	آ	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ

R,r	Z,z	J,j	S,s	Ṣ,ṣ	Ṣ,ṣ	Ḍ,ḍ Ż,ż	Ṭ,ṭ	Ẓ,ẓ	‘	Ġ,ġ	F,f	Ḳ,ḳ
ر	ز	ژ	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ	ف	ق

K,k,G,g,Ñ,ñ	L,l	M,m	N,n	V,v,O,o,Ö,ö,U,u,Ü,ü	H,h,E,,e,A,a	Y,y,I,ı, İ,i,Ā,ā
ك	ل	م	ن	و	ه	ى

Farsça kelimelerdeki “vāv-ı ma’dūle”, “ ˇ ” işareti ile gösterilmiştir.

GİRİŞ

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

Mecmûalar, Türk edebiyatı, özellikle klasik edebiyatımız için önemli kaynaklardır. "Derlenmiş, toplanmış" demek olan mecmua, aynı konuda yazılmış manzûm ve mensûr edebî yazıları topladığı gibi, muhtelif konularda da yazılmış eserleri ihtivâ edebilir. Hatta farklı dillerde edebî parçaları da bir araya getirebilir. Mecmualar, çeşitli kişilere ait veya çeşitli konularla ilgili yazı veya şiirlerin toplanmasından oluşan eserlerdir. Çoğunlukla yazarları ve yazıldıkları tarih belli olmayan mecmualar tamamen derlemecinin zevkine bağlı olduğu için çok düzgün ve tertipli mecmualar yanında düzensiz mecmualar da olabilmektedir.

Genel olarak mecmualar;

1- Nazîre mecmûaları,
2- Seçme şiir mecmuaları (mecmû'a-ı eş'âr, mecmû'a-ı devâvîn),
3- Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmûalar, (mecmû'a-ı edviyye, mecmû'a-ı tevârîh, mecmû'a-ı mu'ammeyât, mecmû'a-ı münşe'ât, mecmû'a-ı resâil)
4- Karışık, yani manzûm ve mensûr veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmû'alar,
5- Derleyeni belli mecmû'alar (Ömer bin Mezîd, Mecmû'atü'n-Nezâ'ir; Eğirdirli Hacı Kemâl, Câmi'ü'n-Nezâ'ir; Edrineli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâ'ir; Pervâne Bey Mecmû'ası; Budinli Hisâlî, Metâli'u'n-Nezâ'ir) şeklinde tasnif edilir.[1]

.

[1] **Geniş bilgi için bakınız:** Günay Kut, **"Mecmû'a",** Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C.6. Dergâh Yay. İstanbul, 1986, s. 170-72**;** Levend, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, I-II., TTK Yayınları, Ankara, 1973.

Eserleri yazıya geçmiş şair ve yazarlardan yapılan seçmelerin yer aldığı mecmualar bulunduğu gibi, adları bilindiği hâlde henüz ele geçmemiş bazı önemli eserlerin asılları veya kopyalarını içeren önemli mecmualar da vardır. Söz gelimi şairlerin divanlarına koymadıkları şiirleri ile edebiyat tarihi açısından önemi büyük olan risale ve mektupları bu mecmualarda bulunur.

Mecmuaların konuları daha çok edebiyatla ilgilidir. Gazel, kaside, musammat, tarih, mektup v.s. şekiller ile tevhid, na't, mersiye v.b. türleri üzerinde oluşturulmuş mecmualar bunlardandır. Ancak fıkıh, kelam gibi dinî ilimler; simya, reml, sihir, falcılık gibi eski bâtıl ilimler; musikî, hat gibi sanat dalları v.s. üzerine derlenmiş mecmualar da vardır. Bu tür mecmualar bir konu bütünlüğüne sahiptir. Buna karşılık her mecmua derleyicisi aynı titizliği göstermeyebilir ve her çeşit hoşa giden yazıyı mecmuasına alabilir. [1]

Türkiye kütüphanlerinde tasnifi yapılmış binlerce mecmua vardır. Bunlar içinde en önemli olanlar edebî ve tarihî değer taşıyanlardır.

Türk şiir tarihi açısından değerli kaynaklar olan mecmûalar sayesinde, edebiyat tarihlerindeki bir kısım bilgiyi netleştirmek ve zaman zaman da düzeltmek, yeni yeni bilgiler eklemek mümkün olabilir. Derleyeni ve yılı tam olarak bilinmese de bir mecmûanın derleniş tarihi, içindeki parçalardan yaklaşık olarak tesbit edilebildiği için, döneminin şiir zevkini, beğenilen şâirlerini ve hatta toplanan şiirlere göre de yazıldığı dönemin en beğenilen şiirlerini belirleme imkânı verir. Yine mecmûalarda dîvân sâhibi olmayan, hatta dîvânı bulunduğu hâlde şiiri dîvânında bulunmayan şahsiyetlere ve eserlere rastlanabilir. Kısaca, Türk şiirinin gelişimini, değişimini ve geçirdiği merhaleleri tesbitte mecmûalar, özellikle seçme şiir mecmûları ve nazîre mecmûalarının önemi küçümsenemez.[2]

---

[1] İskender Pala**,** Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, 2002.**

[2] Semra Tunç, "Topkap Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası*,"* ***Selçuk Üniversitesi Türkiyat Dergisi S. 18****,* Konya, 2005.

I. BÖLÜM

KOYUNOĞLU MÜZESİ KÜTÜPHANESİNDEKİ 11452, 12548 VE 13596 NUMARALI MECMUALARIN TANITIMI

1. 11452 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı

Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452 numaralı mecmuanın künyesinde H. 1113 yazmakla birlikte H. 9. yy.'da yazılmış olma ihtimali olduğu da belirtilmiştir. Mecmuadaki nota göre mecmua 105 varak görünmekte; fakat mecmuada 98 varak bulunmaktadır. Bazı şiirlerin matla beyitinin bulunmaması, kasidelerin, murabbaların son bölümlerinin bulunmaması ve yine notta mecmuada 150 gazelin bulunduğunun yazılıp 147 gazelin bulunması da birkaç varağın kaybolduğunu gösteriyor. Cönk tarzında hazırlanmış olan mecmua ta'lik yazı ile yazılmış olup her sayfasında 10 satır bulunmaktadır. Mecmua kahverengi sahtiyan cilt ile kaplanmıştır.

Mecmuada 54 şaire ait 147 gazel, 3 kaside ve 11 adet diğer nazım türleri bulunmaktadır. Ayrıca kim tarafından yazıldığını tespit edemediğimiz 27 adet, gazel ve kaside dışındaki diğer nazım türleri bulunmaktadır. Aşağıda vermiş olduğumuz tabloda mecmuadaki şairler ve bu şairlere ait nazım şekilleri ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Şair Adı	Kaside (Varak Nu.)	Gazel (Varak Nu.)	Diğer (Varak Nu.)
Āhī		2 (91b, 92b)	
Aḥmed		2 (26a, 85b)	
'Amīḳī		1 (86b)	
'Amrī		1 (11a)	
Bāḳī	2 (8b; 11b)	39 (7b; 8a; 9b; 20b; 31a; 32b; 42a-44b; 45b, 46b-47b; 57a-59a; 63b-64a; 68b, 73b-74a; 75a-76a; 79a-82a; 83b-84a; 89a;94b	2(2b; 60b)
Ca'fer		2 (5a; 53b)	

Cemālī		1 (51b)	
Cinānī		1 (41a)	
Emrī		1 (49b)	
Enverī		3 (51a; 90a; 90b)	
Ferdī			1 (69a)
Fetḥī		1 (25b)	
Fevrī		1 (87a)	
Fiġānī		3 (37b-38b)	
Fużūlī		1 (55b)	
Ḫalīlī		1 (28b)	
Ḫāliṣī		1 (21b)	
Ḫayālī		2 (34b; 91a)	
Ḥayretī		1 (36a)	
Hüdāyī		1 (40a)	
İlāhī		1 (24a)	
İsḥaḳ		2 (52a; 93a)	
Ḳabūlī		1 (82b)	
Kāẓımī			1 (66b)
Lisānī		1 (39b)	
Maḳālī		2 (33a; 41b)	
Mecdī		1 (50a)	
Merdümī		1 (35a)	
Mihrī		2 (65a; 65b)	
Murādī		1 (56b)	
Muḥibbī		5 (7a; 10b; 45a; 68a; 73b)	
Müşkī		1 (88a)	
Necātī		12 (26b-28a; 35b; 50b; 54b-56a; 64b; 92a;93b)	2 (77b; 89b)
Nesīmī		2 (25a; 36b)	
Nev‘ī		2 (52b; 53a)	
Niẓāmī		1 (24b)	
Raḥmī		3 (33b; 39a; 40b)	
Remzī		2 (5b; 6a)	
Rıżāyī		1 (49a)	
Sā‘ī		1 (46a)	
Selīḳī		1 (34a)	
Selīmī		1 (88b)	1 (3b)
Ṣun‘ī			1 (1a)
Şem‘ī		3 (3a; 54a; 83a)	
Şināsī			1 (59b)
Şeydāyī			1 (76b)
Ṭā’ib			1 (62a)
‘Ubeydī		2 (29a; 29b)	
‘Ulvī		1 (31b)	
Vālihī		1 (87b)	

Vechī		1 (6b)	
Vedā‘ī		1 (70b)	
Yaḥyā	1 (15a)	4 (30a; 30b; 66a; 84b)	
Ẓamīrī		1 (86a)	
Ẕātī		4 (32a; 48a; 48b; 85a)	

Mecmuada dördü Bâkî'ye ait olmak üzre on üç gazelin naziresi bulunmaktadır. Mecmuada önce tanzir edilen şiirler hemen akabinde ise nazirelere yer verilmiştir. Sadece Bâkî'nin 31a'daki naziresinin kimin gazeline nazire olduğu mecmuada belli değildir. Bu nazireleri, tanzir edilen şairleri ve varak numaralarını da şu şekilde gösterebiliriz:

Şair Adı	**Tanzir Edilen Şair**	**Nazīre (Varak Nu.)**
Bāḳī	Murādī, Muhibbī, Selīmī	4 (31a; 57a; 74a; 89a)
Enverī	Necātī	1 (51a)
Emrī	Zātī	1 (49b)
Ḫāliṣī	Bākī	1 (21b)
Maḳālī	Bākī	1 (33a)
Mecdī	Zātī	1 (50a)
Rıżāyī	Zātī	1 (49a)
Sā‘ī	Bākī	1 (46a)
Selīḳī	Rahmī	1 (34a)
Żamīrī	Aḥmed	1 (86a)

Nazım şekillerini de tablo hâlinde şu şekilde gösterebiliriz:

Nazım Şekli	**Adedi**
Kaside	3
Gazel	127
Terbī‘	2
Murabba‘	4
Kıt‘a	1
Tahmis	4
Müseddes	1
Müstezad	1
Müfred	9
Ferd	9
Beyit	2
Matla‘	4
Makta‘	1

Bakî'nin bir şiiri ve bu şiirine Halisî'nin yazmış olduğu nazire kaside başlığı altında verilmiştir. Derleyici ekseriyetle Bakî'nin şiirlerine yer vermiş diğer şairlerden bir iki örnekle yetinmiştir. Bunun yanında bazı gazellerin nazireleriyle birlikte verilmesinden hareketle derleyici hakkında şiirle hemhâl olan ve de zevk-i selim sahibi biridir diyebiliriz.

2. 12548 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı

Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 12548 numaralı Mecmua-i Eş'ār başlığı altında verilen el yazmasında yanlışlıkla beş değişik eser toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mecmu'a-i Eş'ār, Sultān Murad'dan Gazi Evrenos'a Gönderilen Mektup, Risale-i Manzume-i İştişfā', Genel Varlık Fahs ve Kayıt Fermanı Sureti ve Ferhad Paşa Zevcesi Vakfiyye Sureti'dir. Biz tezimizin konusu ile ilgili olan Mecmua'-i Eş'ar kısmını inceledik.

Hicrī 1023 yılında yazılmış olan mecmuanın derleyicisi Mahmud El-İçkizī Kadızade'dir. Mecmua talik yazı ile yazılmış olup her varağında 26 satır bulunmaktadır. Eser kahverengi deri cilt ile kaplanmıştır.

Mecmuada 27 şaire ait 261 gazel, 24 kaside ve 15 adet diğer nazım türlerinden şiir bulunmaktadır. Ayrıca kim tarafından yazıldığını tespit edemediğimiz 24 adet müfred bulunmaktadır. Aşağıda vermiş olduğumuz tabloda mecmuadaki şairler ve bu şairlere ait nazım şekilleri ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Şair Adı	**Kaside (Varak Nu.)**	**Gazel (Varak Nu.)**	**Diğer (Varak Nu.)**
'Arabī			1 (2a)
'Ulvī	1 (23b)		
Es'ad		3 (26b)	
Fedāyī	1 (48a-48b)		
Fużūlī			1 (2a)
Ġazāyī		2 (29a)	
Ḥaḳḳı			1 (90b)

Ḫaşmī			1 (93a)
Haşmet			1 (52b-54a)
Ḥūnī		1 (26a)	
Huphup		2 (65b)	
Ḳabūlī	1 (36a-37b)	81 (38a-47b)	
Kātib			1 (89b-90a)
Lebīd			1 (32b)
Maḥcūbī		3 (66a)	
Manṭıḳī		1 (50a)	
Murādī		1 (26a)	
Nādirī	2 (25a-5b,36a; 36a-36b)	2 (27a)	
Naẓmī			1 (28a)
Nef‘ī	6 (75a; 5b,84a 81b; 84a-84b; 86b-87b)	111 (13b; 6a-80b;82a-83b; 88b; 89a)	2 (85a-86a)
Nuṭḳī		1 (67b)	
Rūḥī-i Baġdādī			1 (29b-32a)
Sa‘īd		2 (26a; 48b)	
Şāfī		13 (27a-29a)	
Şu‘ūrī		1 (27b)	
Ünsī	1 (81a)		
Veysī	12 (3b-10a)	37 (18b-22b; 26a)	4 (14a-17b)

Nazım şekillerini de tablo hâlinde şu şekilde gösterebiliriz:

Nazım Şekli	**Adedi**
Kaside	24
Gazel	261
Terkib-i Bend	3
Kıt‘a	5
Murabba‘	1
Tahmis	1
Muhammes	2
Müseddes	1
Müfred	24
Beyit	2

İncelediğimiz bu mecmuada sayfa numaraları birbirine karışmış olup çobanları takip ederek şiirleri tespit etmeye çalıştık. Ayrıca mecmuada çok fazla boş varak bulunmaktadır.

3. 13596 Numaralı Mecmuanın Tanıtımı

Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'ndeki 13596 numaralı Seyyid Ali Konevî tarafından ta'lik yazıyla yazılmış 84 varaktan oluşan siyah vinneks ciltli 19x11 ebatındaki şiir mecmuasını inceleyerek çevriyazı sistemiyle Latin alfabesine aktardık. Daha sonra mecmuada bulunan şairlerin listesini hazırladık. Bu şairler içinde divanı yayımlanmış olanları ya da üzerinde akademik çalışma yapılan şairlerin divanlarını tesbit ettik. Mecmuamızda yer alan şiirleri yayımlanmış divanlarla, yüksek lisans ve doktora tezi olan yayımlanmamış divanlarla ve de şuara tezkireleriyle mukayese ederek elimizdeki metni oluşturduk.

Çalışmamızı hazırlarken şu hususiyetleri göz önünde bulundurduk:

Metni oluştururken anlam ve vezin yönünden doğru olan kelimeyi esas aldık. Eğer anlam ve vezin yönüyle her ikisi de doğru ise mecmuayı esas aldık.

Ahmed Paşa Divanı'nda **miskîn**; mecmuada **müşgîn** olarak geçen kelimelerden anlam yönüyle farklılık olmasa da mecmuadaki müşgîn kelimesini tercih ettik.

Nāmeñe ṭuġra-yı **müşgīn** ḫalḳa-i ebrū-yı yār
Ḫaṭṭuña cīm-i mu'anber kākül-i müşgīn-i dōst
(bk. Ahmed Paşa, 63, 6/18)*

* Parantez içerisinde verilmiş olan sayfa numaraları, şiir numaraları ve beyit numaraları incelediğimiz mecmuaya aittir.

Ahmed Paşa Divanı'nda **gibi**, mecmuada **sıfat** olarak geçen kelimelerden mecmuadaki **sıfat** kelimesini tercih ettik.

Baş getürmiş ḥāṣidüñ ḳaṣdına ejderhā-**şıfat**
Ṣan ṣaçar aġzından āẕer kākül-i müşgīn-i dōst
(bk. Ahmed Paşa, 65, 6/35)

Ahmed Paşa Divanı'nda **kâse**; mecmuada ise **cur'a** olarak geçen kelime için anlam yönüyle daha uygun gördüğümüz divanda geçen **kâse** kelimesini tercih ettik.

Bir **kâse** ṣundı sāḳī-i 'aşḳuñ cihāna kim
Nūş iden anı kevn ü mekāndan ḫaber virür
(bk. Ahmed Paşa, 74, 10/5)

Ahmed Paşa'nın şu beytindeki divanda **zarûretden durur sûfî**; mecmuada **zarûretin durur** diye geçen kelimelerden vezne ve anlama uygun olan divanda geçen **zarûretden durur sûfî** kelimesini aldık ve bunun gibi durumları dipnotta gösterdik.

Meyl-i ḥüsn itmege ṭab'uñda leṭāfet ḳonmamış
Ol **żarūretden durur şūfī** bu perhīzüñ senüñ
(bk. Ahmed Paşa, 75, 11/3)

Veysî'ye ait terkib-i bendin şu beytinde, divanda **kendüñ**; mecmuada **günehüñ** olarak geçen kelimelerden anlama daha uygun olduğu için divanda geçen **kendüñ** kelimesini aldık.

Der-i Mevlāya yüzüñ sür yiter itdüñ **kendüñ**
Bende-i ḥalḳa-be-gūş-ı der-i eşrār yiter
(bk. Veysî, 32, 1/I-5)

Divanda bulunmayan mecmuada yer alan bazı beyit ya da mısralardaki yazım yanlışlarını da dipnotlarda gösterdik. Ahmed Paşa'ya ait kasidede **işiginde** olarak yazdığımız kelime mecmuada **işkilde** olarak geçmektedir.

Sensün ol kim **işiginde** peşkeşin çekmek içün
Urdı māha 'anber-efser kākül-i müşgīn-i dōst
(bk. Ahmed Paşa, 63, 6/19)

Divanlarda yanlış okunmuş olup mecmuada doğru yazıldığına kanaat getirdiğimiz kelimelerden mecmuada geçen kelimeyi tercih ettik. Veysî'ye ait terkîb-i bendin şu beytinde divanda **görseñ** kelimesi **göresüñ** diye; bilseñ kelimesi **bilesüñ**; **gerekdür** kelimesi de **gerek** olarak okunmuştur.

Görseñ iy dīde neler gelse gerek başumuza
Bilseñ iy dil ki neler görse **gerekdür** gözümüz
(bk. Veysî, 36, 1/VII-5)

Bağdatlı Ruhî'ye ait terkîb-i bendin şu beytinde, divanda **eglenilecek** olarak okunmuş kelimeyi biz **eglenecek** diye; divanda **'azīm** olarak okunmuş kelimeyi de **'āzim** olarak okuduk.

Gezdi yüridi bulmadı bir **eglenecek** yir
Min ba'd yine **'āzim**-i Baġdād olayın dir
(bk. Bağdatlı Ruhî, 41, 3/IV-7)

Hem mecmuada hem de divanlarda karşılaştığımız okuma hatalarını da düzeltmeye çalıştık. Mezâkî'ye ait şu beyitteki, divanda **dilânlar**; mecmuada **söz añlar** diye geçen kelimeyi biz **dil añlar** diye düzelttik.

İy Mez̲āḳī ḥaḳ budur kim ehl-i **dil añlar** hemān
Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin
(bk. Mezâkî, 141, 97/5)

‘Amî’ye ait aşağıdaki beyitte görüldüğü gibi metin tamiri yaptığımız şiirlerde ise köşeli parantez kullandık.

Sen de gül-zār-ı cihānuñ [**gül**]-i nev-restesisün
Ne revā dergeh-i her ḫār u ḫaṣa yār olasın
(bk. ‘Amî, 157, 131/4)

Şefî‘î’ye ait şu beytin ilk mısraındaki gibi vezin problemi olan ve metin tamirinde bulunamadığımız mısra ya da beyitleri de dipnotta belirttik.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ol perīnüñ devr-i ḫüsninde geldi ‘āleme
Seyr iderdi Yūsuf-ı Mıṣr-ı melāḥat n'eydügin
(bk. Şefî‘î, 188, 168/5)

Kim tarafından yazıldığı belli olmayan şiirin aşağıdaki beytinde de metin tamirinde bulunamadık ve dipnotta veznin problemli olduğunu gösterdik.

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

Māni‘ mi var iḥsānuña te’ḫīrinden
Yoḫsa saña feryād-ı mü’eṣṣir mi degül
(bk. 233, 220/2)

Dipnotlarda farkları belirtirken önce şiir numarası, daha sonra beyit ve dize numarasını verdik. Şiir ve beyit numaralarını Latin rakamlarıyla bend numaralarını ise Romen rakamlarıyla gösterdik. Beyitlerden oluşan şiirlerde 1. mısra için a, ikinci mısra için b harfini kullandık. Bendlerden oluşan şiirlerde ise mısra numarasını Latin rakamlarıyla belirttik. Karşılaştırmada doğru kabul ettiğimiz ibareyi önce, farklı ya da yanlış olan ibareyi ise sonra aldık. Aynı mısra içinde yer alan farklılıklar arasına '/ ' işaretini koyduk. Mecmuada ve divanda bulunup sıraları farklı olan beyitlerde mecmuayı esas aldık ve bu farklılıkları da dipnotta rakamlar arasına koyduğumuz ' : ' işaretiyle gösterdik.

Mecmuada ve divanda mısra veya beyit tamamen farklı ise dipnota sadece farklı olan kısmı almayı yeterli gördük. (bk. Mezâkî, 77, 13/5), (bk. Mezakî, 80, 17/1)

Divanda bulunmayan beyitleri ya da mısraları dipnotta – D.; mecmuada olmayan beyitleri ise – M. şeklinde gösterdik. (bk. Nef'î, 54, 4/13) (bk. Mezâkî, 117, 68/9)

Metni hazırlarken şairlerin yaşadıkları dönemin ses hususiyetlerini göz önünde bulundurduk. Şairi belli olmayan şiirleri ise; derleyienin yaşadığı dönemi de göz önünde bulundurarak Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleriyle okumaya çalıştık.

Vefādan ben elüm çekdüm cefādan çek elüñ sen de
Vir göñlümi al 'aşḳuñı benüm bende senüñ sende
(bk.153, 115)

Şiirlerin başlarında bulunan "velehū eyzan" ifadesi yerine şiir hangi şaire ait ise onun adını yazmayı uygun gördük. Mecmualarda bulunup da şairlerin yayımlanmış divanlarında bulamadığımız şiirlerini de dipnotlarda gösterdik.

Mezâkî'ye ait şu iki gazel, Ahmet Mermer'in yayımlamış olduğu Mezâkî Dîvânı'nda bulunamadı.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Bā'iṣ-i def'-i ġam-ı dünyā-yı fānīdür şarāb
Anuñ içün ehl-i derdüñ yār-i cānıdur şarāb

2 Mey-güsār olan 'aceb mi ġam yimezse bir nefes
Māye-i 'ayş u ṣafā-yı cāvidānīdür şarāb

3 Mürde-i ṣad-sāle-i derd ü ġamı iḥyā ider
Āb-ı ḥayvān ger diñilse rūḥ-ı ṣānīdür şarāb

4 Mest olınca 'aşḳum iẓhār itmemek mümkin midür
Sāḳiyā çün kāşif-i rāz-ı nihānīdür şarāb

5 İy **Meẕāḳī** bādesüz 'ayş u ṣafā olsun mı hīç
Ḥāṣıl-ı revnaḳ-fezā-yı ṣād-mānīdür şarāb

(bk. Mezakî, 79, 16)

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 'Āşıḳ-ı dil-ḫasteler durmaz fiġān u zār ider
Ol ṭabīb-i cān u dil ġayrīlere tīmār ider

2 Ġam degül cevr eyler ise baña ol şūḫ-ı cihān
'Āşıḳına cevri zīrā tā ezelden yār ider

3 Çeşm cellādı olup şemşīr ġamze destine
'Āşıḳ-ı bī-dilleri mecrūḥ ider bīmār ider

4 Dün viṣālin baña iḳrār eylemişken ol perī
Āh kim bugün yine bilmezlenür inkār ider

5 İy **Meẕāḳī** n'ola meyl itmezse saña dil-berüñ
Ol şeh-i mülk-i melāḥat sen gedāsın ‘ār ider

(bk. Meẕāḳī, 91, 32)

Azmî-zâde Hâletî’ye ait aşağıdaki “*ele girmez*” redifli gazel de Bayram Ali Kaya tarafından yayımlanmış olan Azmî-zâde Hâletī Divānı’nda bulunamadı.

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Cān virmeyiçek derd ile cānān ele girmez
Müşkil bu durur ol daḫı āsān ele girmez

2 Gülden ne biter gülşen-i ‘ālemde ḥabībüm
‘Āşıḳlara ḥüznüñ gibi seyrān ele girmez

3 Münkirlerüñ inkārına ġam çekme ki zīrā
Küfr olmayıçaḳ arada īmān ele girmez

4 Sür devrüñi iḫvān-ı ṣafāyıla cihānda
Kim buncalayın bir daḫı devrān ele girmez

5 İy **Ḥāletī** sür yüzüñi ayaġına anuñ
‘Ālemde ḫayāli gibi sulṭān ele girmez

(bk. Ḥāletī, 133, 86)

Bağdatlı Ruhî'ye ait aşağıdaki gazel de Coşkun Ak tarafından yayımlanmış olan Bağdatlı Ruhî Divanı'nda bulunamadı.

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1 Ne zībā ġonçesin kim lāle-ḫadler i'tiẕāruñdur
Ne naḫl-i tāzesin kim serv-ḳadler ḫāksāruñdur

2 Yaḳan reşk āteşine şem'[i] ḫūrşīd-i cebīnüñdür
Ṣalan ḫurşīdi ḫāk-i ẕillete şem'-i 'iẕāruñdur

3 Göñülden her biri la'lüñ ġamın içmekle def' eyler
Ṣalan gül-ruḫları cām-ı şarāba ḫārḫāruñdur

4 İzüñ ṭozın nesīm-i ṣubh umarlar ilete eflāk
Giceyle encümi peydā iden hep intiẓāruñdur

5 İşidüp şi'rümi ol meh kimüñdür dirse söyleñ kim
Reh-i 'aşḳuñda **Rūḥī**-nām bir bī-i'tibāruñdur

(bk. Baġdatlı Rūḥī, 180, 159)

Hüdâyî'ye ait aşağıdaki "*'ışk*" redifli gazel de Mustafa Tatçı ve Musa Yıldız'ın yayımlamış olduğu Hüdâyî'ye ait Divan-ı İlahiyyat adlı eserde bulunamadı. Fakat bu gazel Hüdâyî mahlasını kullanan başka bir şaire ait olabilir.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Cāna fetḥ oldı rümūzı genc-i bī-pāyān-ı 'ışḳ
Oldı bi'l-fa'lem ser-ā-ser ma'nī-i Ḳur'ān-ı 'ışḳ

2 Ḫāne-i ḳalbümde yandı şem‘-i nūr-efşān-ı ‘ışḳ
Cān u dil pervāne gibi oldı ser-gerdān-ı ‘ışḳ

3 Ṭa‘n iderdüm kūy-veş ḥāline ser-gerdānlaruñ
Başuma ṭoḳınmayınca bilmedüm çevgān-ı ‘ışḳ

4 Ġam beyābānında geşt itsem n'ola Mecnūn gibi
Ḫalḳ içinde müttehem itdi beni ‘iṣyān-ı ‘ışḳ

5 Zeyn olan gögsümde yir yir penbe-i dāġ-ı dilüm
Ḫaymeler ḳurdı ḳażā-yı sīneme sulṭān-ı ‘ışḳ

6 Yāre yā Rabb bilmezem kim şerḫ ide dil şerḥasın
Cān ise şevḳ ile ser-ḫoş ‘aḳl ise ḥayrān-ı ‘ışḳ

7 İy **Hüdāyī** bulmadum gird-āb-ı miḥnetden necāt
Gitdügünce kendüye çekdi beni ‘ummān-ı ‘ışḳ

(bk. Hüdāyī, 184, 163)

Kabûlî’ye ait aşağıdaki “*eyleyen*” redifli gazel de Elif Bolat tarafından hazırlanmış olan Kabûlî Mustafa Dîvânı adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinde bulunamadı. Fakat bu gazel de Kabûlî mahlasını kullanan başka bir şaire ait olabilir.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Aşḳdur herkesde her günde cevelān eyleyen
‘Aşḳdur her mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

2 ‘Aşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı ‘āşıḳı ma‘mūr iden
‘Aşḳdur ma‘mūre-i dünyāyı vīrān eyleyen

3 ‘Aşḳdur her ẕerrede mihri temāşā itdüren
‘Aşḳdur her şeyde āṣārın nümāyān eyleyen

4 ‘Aşḳdur gāv-ı zemīni ṣevr-i devre cüft iden
‘Aşḳdur ger dāneyi gerdūn-ı gerdān eyleyen

5 ‘Aşḳdur eşküñ **Ḳabūlī** baḥr-i bī-pāyān iden
‘Aşḳdur her ḳaṭre-i deryāyı ‘ummān eyleyen

(bk. Ḳabūlî, 186, 166)

Derzî-zâde ‘Ulvî’ye ait aşağıdaki “*gelür*” redifli gazel de İsmail Çetin’in hazırlamış olduğu Derzî-zâde ‘Ulvî Divan’ı adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinde bulunamadı. Fakat bu gazel de ‘Ulvî mahlasını kullanan başka bir şaire ait olabilir.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Gerçi kim ‘āleme çoḳ dil-ber-i mümtāz gelür
Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür

2 Ḥaşre dek dāmenüñ elden ḳomaz āvāre göñül
Sen anı ṣanma cefā itmek ile vāz gelür

3 Ḥaşre dek ḥālüñ ile bī-kes ü tenhā olalı
Beẕm-i ġamda meges āvāzı baña sāz gelür

4 Kime ḳaṣd itdi ‘aceb yine ḫarāmī ġamzeñ
Gūş-ı cāna ser-i kūyında bir āvāz gelür

5 Gerçi yüz biñ bulınur yoluña cānlar virici
Ṣanma ‘**Ulvī** gibi bir ‘āşıḳ-ı ser-bāz gelür

(bk. ‘Ulvī, 206, 181)

Metinde yer alan ayet-i kerimeleri, hadis-i şerifleri ve arapça ifadeleri italik olarak yazıp, bunların anlamlarını ve ayetlerin hangi surelerde geçtiklerini dipnotta gösterdik. Ayetleri belirtirken önce mealini, sonra sure ismini daha sonra sure numarasıyla ayet numarasını verdik. (bk. Mezâkî, 95, 38/3)

Bazı ikili okunuşları olan kelimelerde nice yerine niçe'yi; dost yerine dōst'u; çehre yerine çihre'yi, ġonca yerine ġonçe'yi; 'īd yerine de 'ıyd'i tercih ettik.

Gül yüzine ṣaçdı 'anber kākül-i müşgīn-i **dōst**
İtdi cān bezmin mu'aṭṭar kākül-i müşgīn-i **dōst**
(Ahmed Paşa, 61, 6/1)

Arapça ve Farsça şiirleri Latin alfabesine aktarmadan Arap harfleriyle olduğu gibi aldık. Ayrıca sayfa üstlerinde bulunan Hz. Peygambere ait sözleri, sadece şiirleri incelediğimiz için, metne almadık. Derleyeci imlası diyerek yazım hatası kabul etmediğimiz hususları belirtme gereği duymadık. Bunun yanı sıra yanlış yazılmış nazım şekillerini de dipnotta gösterdik.

Mecmuada 17. yüzyıl şairlerinin şiirlerine daha fazla yer verilmekle birlikte daha önceki yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Mecmuada Seyyid Nesimî (1404)'den Mezakî Çelebi (1677)'ye kadar geçen yıllar arasında yaşamış 38 şairimize ait 151 şiir; yine bu asırda kaleme alınmış fakat kim tarafından yazıldığı belli olmayan 98 şiir ve Mezakî, Nergisî bir de kime ait olduğunu bilemediğimiz bir murabba'ın ikişer defa yazılmasıyla toplamda 252 adet şiir bulunmaktadır. Mecmuada bir adet nazire bulunmaktadır. Bu nazire ise Taşlıcalı Yahyâ'nın bir murabbaına Selâmî tarafından yazılmış olan naziredir.

İki defa yazılmış şiirler ise;

Mezâkî'nin *unutduñ* redifli gazeli (bk. 107, 54: 178, 156),

Nergisî'nin ilkinde 4 beyit, ikincisinde 5 beyit olarak yazılmış *güç* redifli gazeli (bk. 135, 89: 235, 220),

üçüncüsü şairi belli olmayan murabba (bk. 240, 229: 245, 239)'dır.

Ayrıca, mecmuada Usûlî'nin *peydā* redifli gazeline yapılmış tahmisin kim tarafından yazıldığını tespit edemedik ve metni Usûlî başlığı altında verdik.. (bk. Usûlî, 191, 172)

Mecmuadaki şairleri, şiirleri ve de nazım şekillerini tablo hâlinde şu şekilde gösterebiliriz.

Şair Adı	**Şiir Adedi ve Nazım Şekli**
Ahmed Paşa	2 kaside, 4 gazel
'Amî	1 gazel
Âzerî	1 gazel
'Azmî	1 gazel
'Azmî-zâde Hâletî	1 gazel
Bağdatlı Rûhî	11 gazel, 1 terkib-i bend
Bâkî	16 gazel
Behiştî	1 gazel
Dervîş Ağa	1 gazel
Fahrî	1 gazel
Fuzûlî	4 gazel, 1 terkib-i bend, 2 murabba, 1 müseddes 1 matla, 1 müfred
Hasan	1 gazel
Hatâyî	1 gazel
Hayretî	1 gazel
Huldî	2 gazel

Hüdâyî	1 gazel
Hüsrev	1 gazel
‘İlmî	1 müseddes
Kabûlî	1 gazel
Makâlî	2 gazel
Mezâkî	65 gazel, 1 müseddes
Nâdirî	1 gazel
Necâtî	1 gazel
Nef‘î	2 kaside, 1 müfred
Nergisî	9 gazel
Nesîmî	1 gazel
Sâ‘idî	1 gazel
Sabûhî Dede	1 kaside, 5 gazel,1 müseddes
Selâmî	1 murabba
Semtî	1 gazel
Şâhidî	1 gazel
Şefî‘î	1 gazel
Şeyhülislâm Yahyâ	1 gazel
Taşlıcalı Yahyâ	1 gazel
‘Ulvî	2 gazel
Vassâfî	1 gazel
Veysiyyü’l-Üskübî	2 gazel, 1 terkib-i bend
Visâlî	1 gazel

Mecmuada bulunan nazım şekillerinin tasnifi ise şu şekildedir:

Nazım Şekli	**Adedi**
Gazel	147
Kaside	3
Terkib-i Bend	3
Terci‘-i Bend	1
Müseddes	4
Tahmis	1
Müfred	30
Kıt‘a	2
Murabba‘	46
Matla‘	2

Ayrıca mecmuada 1 adet müfred, 8 adet Farsça gazel; 1 adet de Arapça kaside vardır.

Derleyenle ilgili ulaşabildiğimiz bilgi yok denecek kadar azdır. Hüseyin Muşmul'un doktora tezinde yer alan "1699 yılı Ekim ayında zaviyedâr, vakfın gelirlerini ve malını gasp ettiği ve boşuna harcadığı için azledilmiş, yerine Seyyid Ali getirilmiştir. Şeyh ve mütevelli olan Seyyid Ali 1705 yılında ölmüştür "[**] bilgisinden ve mecmuadaki şairlerin ölüm tarihlerinden hareketle derleyenin bu Seyyid Ali olma ihtimalinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Mecmuaya varak numaraları sonradan verilmiş ve mecmua bu şekilde ciltlenmiştir. Mecmuanın sayfa numaraları birbirini tutmadığı için çobanları takip ederek metni kurmaya çalıştık. Varak numarası olarak da mecmuanın üzerine sonradan düşüldüğü anlaşılan numaraları vermeyi uygun gördük.

[**] Muşmul, Hüseyin, XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Beyşehir ve Çevresinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (1790-1864) Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005.

Seyyid Ali mecmuasında ağırlıklı olarak gazel ve murabbalara yer vermiştir. Mecmuada yaşadığı dönem şairlerinin güzel şiirlerine yer vermekle birlikte kendisinden önceki dönemde yaşamış önemli şairlerin şiirlerine de yer vermiştir.

Mecmuadan hareketle derleyici ve Mezakî arasında bir yakınlık olduğunu da söyleyebiliriz. Her şairden birer ikişer şiir almış olan Seyyid Ali Konevî, Mezakî'de aynı tutumu sergilememiş, Mezakî'ye ait 66 tane şiiri mecmuasına almıştır.

1b

1*

Terkīb-i Bend-i Veysīyy-ü'l-Üskübī**

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

I

1 Yiter iy dil heves-i zülf-i siyeh-kār yiter
Yiter iy cān-ı belā-dīde bu efkār yiter

2 Ceyb-i endīşeye çek başuñı fikr it ḥālüñ
Ḫalḳıla eyledügüñ bī-ḫude güftār yiter

3 Rişte-i fikre dür-i eşk-i nedāmet naẓm it
Ārzū-yı dil içün didügüñ eş'ār yiter

4 Murġ-ı 'anḳā-per-i 'azmüñ yiter ol yirlere kim
Şāh-bāz-ı naẓar-ı himmet-i ebrār yiter

5 Der-i Mevlāya yüzüñ sür yiter itdüñ kendüñ
Bende-i ḥalḳa-be-gūş-ı der-i eşrār yiter

6 Yiter oldı bu hevā vü hevesi terk idelüm
Yönelüp Ḥaḳḳa reh-i ṣıdḳ u sedāda gidelüm

II

1 Evvelā 'aẓm idelüm bārgeh-i iclāle
Ravża-i şāh-ı rusül merḳad-i ṣaḥb u āle

2 Ol şehüñ ġāşiye ber-dūş olalum maḥmiline
Yüz sürüp ḫāk-i reh-i nāḳa-i zer ḥalḥāle

3 Yollaruñ ḫār u muġaylānına yüzler sürelüm
Lāle-veş ġarḳ idelüm çihreyi ḫūn-ı āle

---

* Zehra Toska, **Veysî Divanı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1985, s. 163-168.
** Terkīb-i: Tercī'-i M.
I/5a kendüñ: günehüñ M.

4 Eşk-i ḥasret ṣaçalum reh-güẕer-i ḥuccāca
Şūrezārında Ḥicāzuñ bite sünbül lāle

2a 5 Sünbüli āteş-i dilden ṣaçılan dūd-ı kebūd
Lālesi ḫūn-ı cigerden dökilen pergāle

6 Gel senüñle varalum yüz sürelüm dergāha
Ya‘ni dergāh-ı mu‘allā-yı Resūlu’llāha

III

1 Ravżası ḫākine fersūde ḳılup pīşānı
Lāle-gūn eyleyelüm dīde-i ḫūn-efşānı

2 Diyelüm aña eyā ümmetinüñ ġam-ḫ˘ārı
Ḫasteler çāresi bī-çārelerüñ dermānı

3 Enbiyā mefḫarı Ḫallāḳ-ı cihān maḥbūbı
İki ‘ālem güneşi iki cihān sulṭānı

4 Feyż-i luṭf u keremüñden bizi maḥrūm itme
Raḥmet-i ‘ālem iken devletüñüñ ‘unvānı

5 Yüz sürerken o ṣafāgāh-ı bülend-eyvāna
Būs iderken o ḳadem-cāy-ı celīlü’ş-şānı

6 Ḳaldurup dest-i du‘ā ḳıble-geh-i a‘lāya
Yalvaralum bizi yoḳdan yaradan Mevlāya

IV

1 Diyelüm iy bizi yoḳdan yaradup var iden
Cevher-i ‘aḳl ile ṭıfl-ı dil-i hüşyār iden

II/4a reh-güẕer-i: reh-i güẕer D.
II/3a mefḫarı: mu‘cizi M.
IV/1a yaradup: getürüp D.

2 Tāc-ı īmān u iṭā‘atle ser-efrāz ḳılup
Dīn-i İslāma kemer-beste-i aḥrār iden

2b 3 Ḳalbümüz ġonçe-i ser-beste-i taṣdīḳ idüp
Dilümüz bülbül-i destān-zen-i iḳrār iden

4 Kimimüz devlet ile şāh-ı cihān-dār idüp
Kimimüz künc-i ḳanā‘atde sebük-bār iden

5 İy bizi maḥż-ı kemāl-i kerem ü luṭfından
Dār-ı dünyāda bu elṭāfa sezā-vār iden

6 Ṣoñra lāyıḳ mı bizi ḫaste-i hicrān itmek
Mübtelā-yı elem-i āteş-i sūzān itmek

V

1 Geçdi ‘ömrüm heves-i zülf-i mu‘anberde benüm
Ḳaldı ‘aḳlum girih-i kākül-i dil-berde benüm

2 Tīġına ḫançerine mā’il olup dil-dāruñ
Çekdügüm derd ü belā söylene dillerde benüm

3 Şāh-bāz-ı naẓarum niçeye dek beste ḳıla
Dām-ı dil-gīr-i ḫaṭ-ı yār-i semen-berde benüm

4 Seyyi’ātum yazan ol kātib-i a‘māl-nüvīs
Vay eger itdügümi hep yaza defterde benüm

5 Ṣaḳalum aḳ yüzüm ḳara sözüm ‘ayn-ı ḫaṭā
Baña aġlañ baña ki ‘arṣa-i maḥşerde benüm

2b iḥrār: isrār D.

6 Ne yüzüm var naẓar-ı ḫażret-i Ḥaḳḳa varacaḳ
Ne sözüm var varıçaḳ ḫażretine yalvaracaḳ

VI

3a 1 Ṣadme-i ḳahr ile bir gün yıḳılur ṭāḳ u niṭāḳ
Bu bir efrāşte-eyvān-ı zer-endūde revāḳ

2 Vaḳtidür āhuñı tīr it ḳadüñi eyle kemān
Sefer-i āḫirete saña gerekmez mi yaraḳ

3 Āh kim fısḳ ile geçdi giceler gündüzler
Ne ʻibādāt u teheccüd ne ṣalāt-ı işrāḳ

4 İtdügüm cürme benüm yir ile gök şāhiddür
Bende yirden göge dekdür ġażaba istiḥḳāḳ

5 Virme dāmānumı dest-i ḫuṣemāya yā Rab
Varıçak ḫażretüñe başı ḳaba yalın ayaḳ

6 Virmek olursa eger ḫaṣma benüm dāmānum
Yine iḥsān u kerem senden olur sulṭānum

VII

1 Mest olup bāde-i ġafletle yitürdük özümüz
Bilmedük düş gibi geçdi gicemüz gündüzümüz

2 Ẕikr ü tesbīḥine ṣarf eylemedük ʻömrümüzi
Ḫażret-i Ḥaḳḳa niyāz itmege yoḳdur sözümüz

V/6b sözüm: gözüm M.
VI/1a tāḳ u niṭāḳ: tāḳ-be-ṭāḳ D.
2b mi: – D.
3b ʻibādāt: ibādet D.
4b bende: bize D.
VII/2a tesbīḥine: tesbīḥe D./ eylemedük: eyledük D.

3 Çihre fersūde-i ebvāb-ı erāzil olduḳ
Ḳalmadı ḫażretine varmaġa hergiz yüzümüz

4 Ten-i ḫākümüzi bir gün götüre ṣarṣar-ı merg
Şöyle ber-bād ola ki görmeye kimse tozumuz

3b 5 Görseñ iy dīde neler gelse gerek başumuza
Bilseñ iy dil ki neler görse gerekdür gözümüz

6 Ẕü'l-celālā baña ol demleri āsān eyle
İşümi ẕikr-i cemīlüñ eşüm īmān eyle

VIII

1 Tevbe yā Rab ki giriftār-ı hevā olduġuma
Tevbe yā Rabb ṭaleb-kār-ı belā olduġuma

2 Tevbe yā Rabb esīr-i mey-i gül-reng olup
Bende-i muġ-beçe-i 'işve-nümā olduġuma

3 Ārzū-yı ṣanem-i māh-liḳā itdügüme
Mübtelā-yı heves-i mihr ü vefā olduġuma

4 Tevbe yā Rabb 'ibādet ṣanup itdüklerüme
Dāmen-ālūde-i çirk-āb-ı riyā olduġuma

5 Pey-rev olup o suḫan-pervere itdüm tevbe
Dā'imā rāh-ber-i 'amd ü ḫaṭā olduġuma

6 Tevbe yā Rabb ḫaṭā yolına gitdüklerüme
Bilüp itdüklerüme bilmeyüp itdüklerüme

5a görseñ: göresüñ D.
5b bilseñ iy: bilesüñ el D./ gerekdür: gerek D.
6b işüm: ismüm D.
VIII/5b olup: oldum D.

IX

1 Yā ilāhī şeref-i ḫażret-i peyġamber içün
Siper-i māhı iki pāre iden server içün

2 Şeb-i İsrāda olan sırr-ı muḳaddes ḥaḳḳı
Leyle-i Ḳadrdeki vaḳt-i ṣafā-güster içün

4a 3 Ḫande-i ḥüsn-i cihān-sūzı içün Ṣıddīḳuñ
Girye-i Ḫażret-i Ya‘ḳūb-ı belā-perver içün

4 Nūr-ı Ṣıddīḳ-ı Nebī ma‘delet-i Fārūḳī
Ḥilm-i ‘Oṯmān u kerem-güsterī-i Ḥayder içün

5 Ol iki dürr-i dil-efrūz-ı binā-gūş-ı felek
Ya‘ni ol ḳurretü’l-‘ayn-ı şeh-i Ḥayber içün

6 Luṭf idüp eyledügi cürm ü feṣāda baḳma
Veysī-i rū-siyehi nār-ı caḥīme yaḳma

2*

Veysī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Āh kim olsa gerek pūşiş-i tābūt-ı fenā
Ḫil‘at-i pādişeh ü ḫırḳa-i peşmīn-i gedā

2 Bir bahāya ṣatılur dest-i ecelden āḫir
Zer-nişānefser-i şāhān u külāh-ı fuḳarā

IX/2a İsrāda: esrāra D.
* Zehra Toska, **Veysî Divanı**, s. 189.

3 Bir olur külbe-i dervīş ile ḳaṣr-ı şāhī
Āteş-endāz olıçaḳ ṣā‘iḳa-i ḳahr-ı Ḫudā

4 Serdī-i bād-ı hevā cānumuza kār itdi
Saña ḳaldı işümüz iy kerem ıssı Mevlā

5 **Veysi**-i ḫaste-dile kuvvet-i nuṭḳ itme dirīġ
Ol zamān kim ola dem-beste zebān-ı büleġā

4b **3***

Terkīb-i Bend-i Rūḥī-i Baġdādī **

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

I

1 Ṣanmañ bizi kim şīre-i engūr ile mestüz
Biz ehl-i ḫarābātdañuz mest-i elestüz

2 Ter-dāmen olanlar bizi ālūde ṣanur līk
Biz mā’il-i būs-ı leb-i cām u kef ü destüz

3 Bu ‘ālem-i fānīde ne mīr ü ne gedāyuz
A‘lālara a‘lālanuruz pest ile pestüz

4 Ṣadrın gözedüp n'eyleyelüm bezm-i cihānuñ
Pāy-ı ḫum-ı meydür yirümüz bāde-perestüz

5 Mā’il degülüz kimsenüñ āzārına ammā
Ḫāṭır-şiken-i ẓāhid-i peymāne-şikestüz

---

* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, Bursa, 2001, s. 187-195.
** Terkīb-i: tercī‘-i M.
I/2b leb-i cām: leb ü cām M.
3: 6 D.
3a bu: biz M.
4b ḫum-ı meydür: mey-i ḫumdur M.

6 Erbāb-ı ġaraż bizden ıraġ olduġı yegdür
Düşmez yire zīrā oḳumuz ṣāḥib-i şastuz

7 Hem-kāse-i erbāb-ı dilüz ‘arbedemüz yoḳ
Mey-ḫānedeyüz gerçi velī ‘aşḳ ile mestüz

8 Biz mest-i mey-i meygede-i ‘ālem-i cānuz
Ser-ḥalḳa-i cem‘iyyet-i peymāne-keşānuz

II

1 Sāḳī getür ol bādeyi kim dāfi‘-i ġamdur
Ṣayḳal ur o mir’āta ki pür-jeng ü elemdür

2 Dil-bestelerüz bizden ıraġ eyleme bir dem
Ol bādeyi kim nūr-ı dil ü dīde-i Cemdür

5a 3 İy ḫˇāce fenā ehline zinhār ululanma
Dervīşi bu mülküñ şeh-i bā-ḫayl u ḥaşemdür

4 Ḫāk ol ki Ḫudā mertebeñi eyleye ‘ālī
Tāc-ı ser-i ‘ālemdür o kim ḫāk-i ḳademdür

5 Gel ṭoġrulalum meygedeye raġmına anuñ
Kim bār-ı riyādan ḳad-i bergeştesi ḫamdur

6 Mey ṣun bize sāḳī bizüz ol ḳavm ki dirler
Rindān-ı ṣabūḥī-zede-i bezm-i ḳıdemdür

7 Bu naẓmı Peyāmīden işit ḥāle münāsib
Kim zübde-i yārān-ı suḫan-dān-ı ‘Acemdür

II/1b ur o: ura M.
3b bā-ḫayl : bī-ḫayl M./ şeh-i: – D.
7a peyāmīden beyānīden D.

8 Mā rind-i ṣabūḥī-zede-i bezm-i elestīm
Pīş ez-heme dürdī-keş ü pīş ez-heme mestīm

III

1 Ḫoş-gūşe-i ẕevḳ idi ṣafā ehline ‘ālem
Bir ḥāl ile sürseydi eger ‘ömrini ādem

2 Ṣıḥḥat ṣoñı derd olmasa vuṣlat ṣoñı hicrān
Nūş āḫiri nīş olmasa ṣūr āḫiri mātem

3 Bu ‘ālem-i fānīde ṣafāyı ol ider kim
Yeksān ola yanında eger ẕevḳ ü eger ġam

4 Dā’im ola hem-ṣoḥbet-i rindān-ı ḳadeḥ-nūş
Varın ḳoya meydāna eger bīş ü eger kem

5b 5 Ṣūfī ki ṣafāda geçinür Mālik-i Dīnār
Bir dirhemini alsañ olur ḫāṭırı derhem

6 Ẓāhir bu ki āḫir yiri ḫāk olsa gerekdür
Ger dirheme muḥtāc ola ger mālik-i dirhem

7 Mey ṣun bize sāḳī içelüm raġmına anuñ
Kim cehli ile bilmedügi yirden urur dem

8 Her münkir-i keyfiyyet-i erbāb-ı ḫarābāt
Öz ‘aḳlı ile Ḥaḳḳı diler bulmaġa heyhāt

IV

1 Gör ẓāhidi kim ṣāḥib-i irşād olayın dir
Dün mektebe vardı bugün üstād olayın dir

III/1a gūşe-i ẕevk idi: gūşe idi ẕevḳ M.
1b sürseydi: ṣorsaydı M.
3b ẕevḳ: ‘ayş M.
4b bīş ü eger kem: ẕevḳ u eger ġam D.
8b bulmaġa: kim böyle M.

2 Mey-ḫānede ister yıḳılup olmaya vīrān
Bī-çāre ḫarābātda ābād olayın dir

3 Elden ḳomasun gül gibi cām-ı meyi bir dem
Her kim ki bu ġam-ḫānede dil-şād olayın dir

4 Bir serv-ḳadüñ bende-i efgendesi olsun
‘Ālemde o kim ġuṣṣadan āzād olayın dir

5 ‘Ömrin geçirüp kūh-ı belāda dil-i şeydā
Berhem-zen-i hengāme-i Ferhād olayın dir

6 Vaṣl istemeyüp hecr ile ḫoş geçdügi bu kim
Miskīn ġam-ı cānāneye mu‘tād olayın dir

6a 7 Gezdi yüridi bulmadı bir eglenecek yir
Min ba‘d yine ‘āzim-i Baġdād olayın dir

8 Baġdād ṣadefdür güheri dürr-i Necefdür
Yanında anuñ dürr ü güher seng ü ḫazefdür

V

1 Ol gevher-i yektā ki bulınmaz aña hem-tā
Gelmez ṣadef-i kevne bir öyle dür-i yektā

2 Ol ẕāt-ı şerīfe yaraşur da‘vī-i himmet
Kim oldı ne dünyā aña maḳṣūd ne ‘uḳbā

3 Kim derk ider anı k'ola ẕātına ma‘lūm
Remz-i kütüb-i medrese-i ‘ālem-i bālā

7a eglenecek: eglenilecek D.
7b ‘āzim: ‘azīm D.
8b seng ü ḫazef: seng-i ḫazef D.
3b ‘ālem: ‘ilm ile D.

4 Ol ẓāhidüñ aġlar yir ü gök ḥāline yarın
Kim içmeye destinden anuñ cām-ı muṣaffā

5 Bir noḳṭadadur sırrı didi çār kitābuñ
K'ol çārdadur sırr-ı kütüb-ḫāne-i eşyā

6 Ol noḳṭa benem didi dönüp remzini seyr it
Ya‘ni ki benem cümle-i eşyāya müsemmā

7 Çün ḥiṣṣe imiş ḳıṣṣadan ehl-i dile maḳṣūd
Maḳṣūd nedür añla bil iy ‘ārif-i dānā

8 Hep maġlaṭadur laḳlaḳa-i bāṭın u ẓāhir
Bir noḳṭa imiş aṣl-ı suḫan evvel ü āḫir

6b **VI**

1 İy ṣāḥib-i ḳudret ḳanı inṣāf u mürüvvet
Rindān-ı mey-āşāma niçün olmaya raġbet

2 Ḳısmetleri dirseñ ezelī cevr ü cefādur
Cevr ola niçün ẕevḳ ü ṣafā olmaya ḳısmet

3 Dirseñ ki bugün eylemeyen yarın ider ẕevḳ
Çoḳ mı iki gün bendelerüñ eyleye ‘işret

4 Ḥācetlerimüz ḳādir iken ḳılmaġa ḥāṣıl
Ṣalmaḳ keremüñden bizi ferdāya ne ḥācet

4b destinden anuñ: anuñ destinden M.
5a noḳṭadadur: noḳṭa durur D.
6a dönüp remzini: diyüp sırrını M.
6b cümle-i eşyāya: cümleten esmā-yı D.
V/7b añla bil: bil anı M.
VI/1b andan mey-āşūba niçün olmaya şefḳat M.
2a ezeli: ki ezel M.
3b iki: bir iki M.

5 Nā-çār çeker ḫalḳ bu zaḥmetleri yoḫsa
Ādem ḳara ṭaġ olsa getürmez buña ṭāḳat

6 Ḥālüñ kime açsañ saña dir ḥikmeti vardur
Öldürdi bizi āh bilinmez mi bu ḥikmet

7 Bī-ḫūde dönüp n'eyler ola başumuz üzre
Ḫalḳuñ bu felek didügi dolāb-ı meşaḳḳat

8 Bī-ḫūde yiter döndi hemān terkini ḳılsa
Kim ‘aksine devr eylemedin yegdi yıḳılsa

VII

1 Çarḫuñ ki ne sa‘dında ne naḥsında beḳā var
Dehrüñ ki ne ḫāṣında ne ‘āmında vefā var

7a 2 Aldanma anuñ sa‘dına naḥsından alınma
Naḥsında dime miḥnet ü sa‘dında ṣafā var

3 Cehd eyle hemān ġayr eline baḳmayı gör kim
Benden ne saña fā’ide senden ne baña var

4 Meyl itme anuñ ‘āmına ḫāṣından utanma
‘Āmında dime ḫisset ü ḫāṣında ‘aṭā var

5 Egninde görüp ġayrılaruñ aṭlas u dībā
Ġam çekme ki egnümde benüm köhne ‘abā var

---

5 Bu beyit mecmuada iki kere yazılmış.
5b buña: aña M.
7b meşaḳḳat: felāket M.
VII/1a naḥsında: naḫsinde D.
2a alınma: üşenme M.
3a baḳmayı: bulmayı D./ 3: 4 D.
3b ne saña: saña ne M.
4a utanma: üşenme D.

6 Geç cümle bu efkārdan u ‘ārif-i vaḳt ol
Ser-geşte bil anı ki serinde bu hevā var

7 Ferdā elemin çekme mey iç baḳ ruḫ-ı ḫūba
‘Āşıḳlara ferdāda daḫı va‘d-i liḳā var

8 El virse ṣafā furṣatı fevt eyleme bir dem
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem

VIII

1 Giryeñ ḳopar iy ḫˇāce meger kim cigerüñden
Kim çıḳdı ciger-pārelerüñ çeşm-i terüñden

2 Biñ girye iderseñ seni āḫir ayırurlar
Ferzend ü zen ü ṭanṭana-i sīm ü zerüñden

3 Bu mülk-i fenāya ki ‘ademden güẕer itdüñ
Sūduñ nedür ancaḳ anı bilseñ seferüñden

7b 4 Yoḳ çıḳmaġa göñlüñ der-i dünyā-yı denīden
Bi’llāhi di ḫoşnūd mısın yoḫsa yirüñden

5 Bu mezbeleden şöyle güẕār eyleyigör kim
Bir ẕerre ġubār irmeye tā reh-güẕerüñden

6 Sīm ile zeri kendüñe ḳat ḳat siper itdüñ
Merg oḳını geçmez mi ṣanursın siperüñden

6a u: –M
6b anı: añı D.
7b ferdāda daḫi va‘d: ferdā daḫı hem-va‘d M.
VIII/1a cigerüñden: cigerinden M.
1b pārelerüñ: pāreleri M.
2a iderseñ: idersin D.
3a güẕer: sefer M.
3b seferüñden: seferinden M.
5a güẕār: güzer M./ şöyle: böyle M.
5b güẕerüñden: güẕerinden M.

7 ‘Aḳl adın añup kendüñi teklīfe düşürme
Dīvāne olup ref‘ ḳıl anı üzerüñden

8 İy ḫˇāce eger kim sen iseñ ‘āḳil ü dānā
Şeydālıġı biñ ‘aḳla degişmez dil-i şeydā

IX

1 Vardum seḥerī ṭā‘at içün mescide nā-gāh
Gördüm oturur ḥalḳa olup bir niçe gümrāh

2 Girmiş kimisi vaḥdete almış ele tesbīḥ
Her birisinüñ vird-i zebānı çil ü pençāh

3 Didüm ne ṣatarsuz ne alursuz ne virürsüz
K'aṣlā dilüñüzde ne nebī var ne ḫod Allāh

4 Didi biri kim şehrümüzüñ ḥākim-i vaḳti
Ḫayr itmek içün ḫalḳa gelür mescide her gāh

5 İḥsānı ya pençāh ya çildür fuḳarāya
Ṣabr eyle ki demdür gele ol mīr-i felek-cāh

8a 6 Geldüklerini mescide bildüm ne içündür
Yüz döndürüp andan didüm iy ḳavm olun āgāh

7 Sizden kim ıraġ oldı ise Ḥaḳḳa yaḳındur
Zīrā ki ḍalālet yolıdur gitdüğüñüz rāh

7a düşürme: bıraḳma M.
7b ref‘ ḳıl anı: ref‘-i ḳalem ḳıl M.
IX/2a kimisi: kemer-i M.
3a ṣatarsuz: ṣayarsuz M./ virirsüz: ṣatarsuz M.
4a biri kim: birisi M.
5b mīr-i: mihr-i M.
7a ıraġ: ıraḳ M.
7b gitdüğüñüz: varduġuñuz M.

8 Taḥḳīḳ bu kim hep işiñüz zerḳ u riyādur
Taḳlīddesüz ṭā‘atüñüz cümle hebādur

X

1 Dünyāda denīlerden idersin ṭaleb-i kām
İy ḫām ṭama‘ niçeye dek bu ṭama‘-ı ḫām

2 Bir ādemi ger cübbe vü destār ile görseñ
Eylersin anuñ cübbe vü destārına ikrām

3 Naḳşın çıḳarup eylemedin ẕātını ma‘lūm
Başlarsın aña eylemege faḳruñı i‘lām

4 Cerrār diyü virmez olur Tañrı selāmın
Şerminden ider itse saña ḥabbece in‘ām

5 Sen er olasın ḫırḳada nāmuñ ola dervīş
Mülḥid diyü yandurmaġa eyler seni iḳdām

6 Yazuḳ saña kim eyleyesin ḫırş u ṭama‘dan
Bir cübbe içün kendüñi ‘ālemlere bed-nām

7 Yoḳ sende ḳanā‘at gözüñ aç olduġı oldur
Rızḳuñ irişür saña eger ṣubḥ eger şām

8b 8 Et loḳması lāzım mı ṭoyurmaz mı seni nān
Zehr olsun o loḳma k'ola pesmānde-i dūnān

X/1a ṭaleb-i kām: ṭama‘-ı ḫam D./ idersin: idersüz M.
2a ādemi ger: nā-ḫalefi M.
2b eylersin: eylersüñ D.
4b şerminde ider eylese bir ẕerrece in‘ām M.
5a sen er olasın: yazıḳ sañā kim M.
5b yandurmaġa eyler seni: eyler seni yandurmaġa M.
6b cübbe: ẕerre M.
7a oldur: budur M.
8a ṭoyurmaz: doyurmaz M.

XI

1 Ebnā-yı zamānuñ ṭalebi nām u nişāndur
Her biri taṣavvurda fulān ibn-i fulāndur

2 Güftāra gelüp söylese bir cehl-i mürekkeb
Zu‘mınca velī her biri bir ḳuṭb-ı zamāndur

3 Erbāb-ı ḫıred ẕerre ḳadar mu‘teḳid olmaz
Ol mürşide kim mu‘teḳid-i bī-ḫaberāndur

4 Taḳlīd ile seccāde-nişīn olmış oturmış
Taḥḳīḳde ammā ḫar-ı begsiste ‘ināndur

5 Dirmiş baña keşf oldı hep esrār-ı ḥaḳīḳat
Vallāh yalandur sözi billāh yalandur

6 Kendüñden ırağa düşüp ardınca yorulma
Ol bī-ḫaberüñ gitdügi yol ẓann u gümāndur

7 İy ṭālib-i taḥḳīḳ eger var ise ‘aḳluñ
Gūş it bu sözi kim ḫaber-i bā-ḫıredāndur

8 Zinhār unut bildügüñi düşme ‘ināda
Bir pīre yapış kim iresin dār-ı me‘āda

XI/2a söylese bir: söyleseler M.
3b bī-ḫaberāndur: bī-ḫıredāndur M.
4b ammā: velī: M./ bigsiste: be-küsiste M.
5b yalandur sözi: yalan sözleri M.
6a kendiden ırağ ol düşüp ardına yürime M.
6b ol: şol M.
7a ‘aḳluñ: meylüñ M.
7b bā-ḫıredāndur: bā-ḫaberāndur D.
8a unut: unudup D.
8b pīre: yire M. / dār-ı me‘āda: sırr-ı mi‘āda D.

XII

1 Ṣūretde n'ola ẕerre isek ma‘nīde yūḥuz
Rūḥü’l-Ḳudüsüñ Meryeme nefḫ itdügi rūḥuz

38a 2 Peymāne-i ḫurşīd ile her dem iderüz ‘ayş
‘Īsī ile peymāne-keş-i cām-ı ṣabūḥuz

3 İtdükse şarāb içmemege tevbe güzelsüz
S̱ābit-ḳademüz tevbemüz üstinde naṣūḥuz

4 Mār ise ‘adū biz yed-i beyżā-yı Kelīmüz
Ṭūfān ise dünyā ġamı biz geştī-i Nūḥuz

5 Mollā oḳusun medresede şerḥ-i ma‘ānī
Metn-i ḳadeḥi ṣun bize biz ehl-i şürūḥuz

6 Ṣūfī bizi sen cism göziyle göremezsin
Aç cān gözini eyle naẓar gör ki ne rūḥuz

7 Bed-gūlara leb-beste görinmekdeyüz ammā
Rindān-ı Mesīḥā-deme miftāḥ-ı fütūḥuz

8 ‘Īsī-dem ü Rūḥī-laḳab u Ḫıżr-ḥayātuz
Deryā-yı ṣıfat içre nihān gevher-i ẕātuz

XII/1a n'ola: eger M.
2a dem: ṣubḥ M.
2b cām-ı: lāy-ı M.
3a içmemege: içmege biz M.
4a beyżā-yı: Mūsī-i M.
5a mollā: monlā M.
6b gözini: gözüñi M.
7a bed-gūlara: pür-gūlara M.
7b -deme: -dem-i M.
8b nihān-gevher: gör ki ne D.

XIII

1 Eyā niçe bir devr ide bu çār ‘anāṣır
Kim aña ne evvel ola ma‘lūm ne āḫir

2 Gāh eyleyeler ‘ālem-i tefrīdde seyrān
Gāhī olalar ‘ālem-i terkībde sā’ir

3 Tefrīdde çār ola vü nā-çār ola devri
Terkībe gelince se mevālid ola ẓāhir

38b 4 Bu cümle meẓāhirden ola mu‘teber insān
İnsānuñ ola cümle ṭufeyli bu meẓāhir

5 Nefsini bilenler getüre Ḫālıḳa īmān
Bilmezlere īmān getürenler diye kāfir

6 Kāfir ki yirin dūzaḫ ider cehlden eyler
Çün cehl ḥaḳīḳatde ola küfr-i ‘aceb sır

7 Dünyā vire cāhillere el kāmil olanlar
Ayaḳda ḳalup olmayalar ḥabbeye ḳādir

8 Çün cehldedür ẕevḳ kemāli n'idelüm biz
Ḳāl ehli ṣafā eyleye ḥāli n'idelüm biz

XIV

1 Ṣūfī ki riyā ile ider kendüyi mevṣūf
Evḳāt-i şerīfi ola taḳlīd ile maṣrūf

2 Minberde ḫaṭīb olsa vü maḥfilde mu‘arrif
‘Ār eylemeye olduġına cehl ile ma‘rūf

7b ḥabbeye: cübbeye M./ ḳalup: ḳala D.

3 Āyīne-i ḳalbini küdūret ide tīre
Rūşenger-i feyż-i Ḥaḳḳ ile olmaya mekşūf

4 Cem‘-i kütüb itmekle ne mümkin ola vāḳıf
Esrār-ı Ḫudāya ki ola mürşide mevḳūf

5 Cān u dilinüñ revzenesi olmaya pür-nūr
Dā’im biri maḫsūf ola anuñ biri meksūf

37a 6 Ẕātında ki āṣār-ı kemāl olmaya ḫardur
Yā şāl-ı siyeh egnine giymiş ya yeşil ṣūf

7 ‘Ālemde ki kāmil çeke ġam ẕevḳ ide cāhil
Yirden göge dek yuf baña ger dimeyem yuf

8 Çün Ḥaḳ diyeni eylediler ẓulm ile ber-dār
Bāṭıl söze āġāz idelüm biz daḫı nā-çār

XV

1 Yuf ḫārına dehrüñ gül gül-zārına hem yuf
Aġyārına yuf yār-ı cefā-kārına hem yuf

2 Bir ‘ayş ki mevḳūf ola keyfiyyet-i ḫamrā
‘Ayyāşına yuf ḫamrına ḫammārına hem yuf

3 Çün ehl-i vücūduñ yiri ṣaḥrā-yı ‘ademdür
Yuf ḳāfile vü ḳāfile-sālārına hem yuf

XIV/3a tīre: fāṣid M.
3b rūşen-ger-i: rūşenleri D.
5 – M.
6b yeşil: yeş M.
7b dimeyem yūf: dimezsem eger M.
XV/1a ḫārına: ḥāline M.
2 Beytin mısraları mecmuada yer değiştirmiş.

4 ‘Ālemde ki bengīler olsa vāḳıf-ı esrār
Ḫayrānına yuf anlaruñ esrārına hem yuf

5 ‘Ārif kim ola müdbir ü nā-dān ola muḳbil
İḳbāline yuf ‘ālemüñ idbārına hem yuf

6 Çarḫ-ı felegüñ sa‘dına vü naḥsına lā‘net
Kevkeblerinüñ ṯābit ü seyyārına hem yuf

7 Ẕī-ḳıymet olınca n'idelüm cāh u celāli
Yuf anı ṣatan dūna ḫarīdārına hem yuf

37b 8 Çün ola ḥarām ehl-i ḥaḳa dünyā vü ‘uḳbā
Cehd eyle ne dünyā ola ḫāṭırda ne ‘uḳbā

XVI

1 Dünyā ṭalebiyle kimisi ḫalḳuñ emekde
Kimi oturup ẕevḳ ile dünyāyı yimekde

2 Yoḳ derdine bir çāre ider mīr ü gedādan
Sen çekdügin ālāmı eger ṣaḳla eger de

3 A‘yān-ı cihāndan kerem umma anı ṣanma
Āṯār-ı ‘aṭā ola ne pāşāda ne begde

4 Maṭbaḫlarına aç varan ādem degenek yir
Derbānları var göz ḳapuda el degenekde

5a ola muḳbil-i nādān ola müdbir M./5: 6 D.
6a lānet: hem yūf M.
XVI/1a kimisi: kimi M.
2a yoḳ derdine: yoḳdur ki M./ ider mīr ü gedādan: ide mīr ü gedā da D.
2b Sen çekdügüñ ālāmı gerek ṣaḳla gerek de M.
3b ola: olmaya M./ne pāşāda ne: ya pāşāda ya M.
4a maṭbaḫlarına: muṭbaḫlarına D.

5 Bir devrde geldük bu fenā ‘āleme biz kim
Āṯār-ı kerem yoḳ ne beşerde ne melekde

6 Aġyār vefādan dem urur yār cefādan
Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde

7 Evc-i felege başdı ḳadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālüñ yiri yoḳ zīr-i felekde

8 Yā Rab bize bir er bulınup himmet ider mi
Yoḫsa günümüz böyle felāketle geçer mi

XVII

1 Virdük dil ü cān ile rıżā ḥükm-i ḳażāya
Ġam çekmezüz uġrarsaḳ eger derd ü belāya

57a 2 Ḳoyduḳ vaṭanı ġurbete bu fikr ile çıḳduḳ
Kim renc-i sefer bā‘iṯ ola ‘izz ü ‘alāya

3 Devr eylemedük yir ḳomaduḳ bir niçe yıldur
Uyduḳ dil-i dīvāneye dil uydı hevāya

4 Olduḳ ne yire varduġise ‘aşḳa giriftār
Aldandı göñül bir ṣanem-i māh-liḳāya

5 Baġdāda yoluñ düşse ger iy bād-ı seḥer-ḫīz
Ādāb ile var ḫiẕmet-i yārān-ı ṣafāya

7a cāh ile: cehl ile M.
8a er bulunup: mürşid olup M.
XVII/1a ḥükm-i: biz ki M.
1b uġrarsaḳ: uġrarsañ M.
2a ḳoyduḳ: ḳoduḳ M./ çıḳduḳ: gitdük M.
2b ola: olur M.
4a olduḳ ne yire varduġise: oldum nereye vardum ise M.
4b aldandı: alındı D.

6 **Rūḥī**yi eger bir ṣorar ister bulınursa
Dirlerse buluşduñ mı o bī-berg ü hevāya

7 Bu maḳṭa‘-ı ġarrāyı oḳı ebsem ol andan
Ma‘lūm olur aḥvālümüz erbāb-ı vefāya

8 Ḥālā ki biz üftāde-i ḫūbān-ı Dımışḳuz
Ser-ḥalḳa-i rindān-ı melāmet-keş-i ‘aşḳuz

4*

Nef‘ī

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Esdi nesīm-i nev-bahār açıldı güller ṣubḥ-dem
Açsun bizüm de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

2 Erdi yine ürd-i behişt oldı hevā ‘anber-sirişt
‘Ālem behişt-ender-behişt her gūşe bir bāġ-ı İrem

57b 3 Gül devri ‘ayş eyyāmıdur ẕevḳ ü ṣafā hengāmıdur
‘Āşıḳlaruñ bayramıdur bu mevsim-i ferḫunde-dem

4 Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫum-ḫāneler
Raḳṣ eylesün mestāneler muṭrıblar itdükçe naġam

5 Bu demde kim şām u seḥer mey-ḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dil-ber sevse ger ma‘ẕūrdur şeyḫu’l-Ḥarem

6 Yā n'eylesün bī-çāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣunar meh-pāreler nūş itmemek olur sitem

6b hevāya: nevāya M.
7a maḳṭa‘: maṭla‘ M.

* Metin Akkuş, **Nef‘î, Sanatı ve Türkçe Dîvânı**, Erzurum, 1991, s. 162-165.

7 Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫurrem ola
‘Ārif odur bu dem ola ‘ayş u ṭarabla muġtenem

8 Ẕevḳi o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād-kām
Bir elde cām-ı lāle-fām bir elde zülf-i ḫam-be-ḫam

9 Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Dolsun ṣurāḥī vü sebū boş durmasun peymāne hem

10 Her nev-resīde şāḫ-ı gül aldı eline cām-ı mül
Luṭf it açıl sen daḫı gül iy serv-i ḳadd-i ġonçe-fem

11 Bu dürd ü bu ṣāfī dime dönsün piyāle ġam yime
Ḳānūn-ı devr-i dā’ime uy sen de mey ṣun dem-be-dem

12 Meydür mihekk-i ‘āşıḳān āşūb-ı dil-ārām-ı cān
Ser-māye-i pīr-i muġān pīrāye-i bezm-i ṣanem

13 Mey ‘āḳili irşād ider ‘āşıḳları dil-şād ider
Seyle virür ber-bād ider dillerde ḳoymaz gerd-i ġam

47a 14 Mey āteş-i seyyāledür mīnā ḳadeḥle lāledür
Yā ġonçe-i pür-jāledür açmış nesīm-i ṣubḥ-dem

15 Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü Key ṣun bize
Rıṭl-i pey-ā-pey ṣun bize gitsün göñüllerden elem

16 Biz ‘āşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
Ālüfteyüz dil-dādeyüz bizden dirīġ itme kerem

4/ 6b ṣunar: ṣuna M.
13 – M.

17 Bir cām ṣun Allāh içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhen-şāh içün alam ele levḥ ü ḳalem

18 Ol āfitāb-ı salṭanat ol şeh-süvār-ı memleket
Cem-bezm ü Ḫātem-mekremet memdūḥ-ı eṣnāf-ı ümem

19 Ablaḳ-süvār-ı rūzgār āşūb-ı Rūm u Zeng-bār
Leşker-şikār-ı kām-kār Behrām-ı Āfrīdūn-‘alem

20 Pīrāye-i mülk ü milel ser-māye-i dīn ü düvel
K'olmış naṣībi tā ezel tāc-ı Ferīdūn taḫt-ı Cem

21 Ḫāḳān-ı ‘Oṯmānī-neseb kim münderic ẕātında hep
İslām-ı Fārūḳ-ı ‘Arab iḳbāl-i Pervīz-i ‘Acem

22 Sulṭān Murād-ı kām-rān-efser-dih-i kişversitān
Hem pādişeh hem ḳahramān ṣāḥib-ḳırān-ı Cem-ḥaşem

23 Şāhenşeh-i ferḫunde-baḫt ārāyiş-i dīhīm ü taḫt
Baḫtı ḳavī iḳbāli saḫt İskender-i Yūsuf-şiyem

47b 24 Şāh-ı cihān-ārā mıdur māh-ı zemīn-pīrā mıdur
Behrām-ı bī-pervā mıdur yā āfitāb-ı pür-kerem

25 Şāhāne-meşreb Cem gibi ṣāḥib-ḳırān Rüstem gibi
Hem ‘Īsī-i Meryem gibi ehl-i dil ü ferḫunde-dem

26 Dünyā ve mā-fīhā nedür cennet olursa ya nedür
Luṭf eylemek zīrā nedür yanında bir naḳd ü selem

19b Āfrīdūn: Ferīdūn M.
21 – D.

27 Cümle hünerden bā-naṣīb sırr-ı ‘aceb ṣun‘-ı ġarīb
Meclisde şūḫ u dil-firīb ceng idicek şīr-i ücem

28 Gāhī ki ol şīr-i yele ḫışm ile tīġ alur ele
Olur cihān pür zelzele başduḳça meydāna ḳadem

29 Ol dem ki ḳaṣd-ı ceng ider ṣaḥrāları gül-reng ider
Dünyāyı ḫaṣma teng ider olursa Sām u Güstehem

30 Sürdükçe ḫaṣma yek-tene baḳmaz silāḥ u cevşene
Yir ḳalmaz aṣlā düşmene illā beyābān-ı ‘adem

31 İy Ḫusrev-i ‘ālī-nijād v'ey dāver-i pāk i‘tiḳād
İy şāh-ı ṣāḥib-‘adl ü dād iy pādişāh-ı muḥterem

32 Sen bir şeh-i ẕī-şānsın şāhen-şeh-i devrānsın
Ya‘nī ki sen Ḫāḳānsın devrüñde ben Ḫāḳānīyem

33 Ben gerçi bir bī-ḥāṣılam şākird-i ders-i müşkilem
Hem mekteb-i ehl-i dilem ḫalḳ olmadın levḥ ü ḳalem

48a 34 Sözde naẓīr olmaz baña ger olsa ‘ālem bir yaña
Pür ṭumṭurāḳ u ḫoş-edā ne Ḥāfıẓam ne Muḥteşem

35 Ḫāḳānīyem ben Muḥteşem yanumda serheng-i ḥaşem
Ḥāfıẓ olur leb-beste-dem ḫāmem idince zīr ü bem

36 **Nef‘ī** yiter da‘vāyı ḳo dünyā ile ġavġāyı ḳo
Eflāke istiġnāyı ḳo ḫāke yüzüñ sür lā-cerem

29b Sām: şām M.
35b ḫāmem: dāmem D.

37 Ḳaldur elüñ eyle du‘ā buldı ḳaṣīdeñ intihā
Şimdi du‘ā itmek saña hem müsteḥabdur hem ehem

38 Niçe ḳaṣīde bir kitāb mecmū‘a-i pür-intiḫāb
Her nüktesi faṣlu’l-ḫitāb her beyti bir genc-i ḥikem

39 Tā kim cihān ma‘mūr ola geh emn ü geh pür-şūr ola
İḳbāl ile mesrūr ola ol Ḫusrev-i vālā-himem

5*

Şaḥbā-nāme-i Nef‘ī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

1 Merḥabā iy cām-ı mīnā-yı mey-i yāḳūt-reng
Devri gelsün senden ögrensün sipihr-i bī-direng

2 Merḥabā iy yādigār-ı meclis-i devrān-ı Cem
Āb-ı rūy-ı devlet-i Cemşīd ü āyīn-i Peşeng

3 Merḥabā iy şāhid-i ‘işret-sarāy-ı meygede
Duḫter-i pīr-i muġān hem-şīre-i sāḳī-i şeng

48b 4 Sensin ol rūḥ-ı revān-ı mürde-i endūh u ġam
Saña nisbet çeşme-i āb-ı Ḫıżır ‘ayn-ı şereng

5 Sensin ol ser-māye-i bāzār-ı şevḳ-i ehl-i ‘aşḳ
Düşdi feyżüñle kesāda cevher-i nāmūs u neng

6 Sensin ol pīrāye-i ḥikmet ki feyż-i kāmilüñ
Ḳıldı mir’āt-i żamīr-i ehl-i dilden ref‘-i jeng

39a şūr: sūz M.

* Metin Akkuş, **Nef‘î Dîvânı**, s. 423-427.

7 Cur‘aña virmezdi cān her ‘āşıḳ-ı efsürde-dil
Olmasañ tāb-efgen-i her-ḫāṭır-ı bī-tāb u teng

8 Mey degül rūḥ-ı revān-ı mürde-i ġamsın hele
‘Ālemüñ cānı degülseñ cān-ı ‘ālemsin hele

II

1 Rāhsın rāḥat-feżā-yı ḫāṭır-ı mestānesin
Rūḥsın naḳd-i revān-ı ‘āşıḳ-ı dīvānesin

2 Cur‘a-i cān-baḫşuña leb-teşnedür Ḫıżr u Mesīḥ
Āb-ı ḥayvānsın yāḫod la‘l-i leb-i cānānesin

3 Ābsın ma‘nāda ammā āb-ı āteş-pāresin
La‘lsin ṣūretde reng-i rūy ile ammā nesin

4 Başlasañ meclisde devre sāġar-ı mīnā ile
Lāle-i sīrāb-ı bāġ-ı bezm-i ‘işret-ḫānesin

5 Pür-ṣafādur tāb-ı dīdāruñla bezm ü bezmgāh
Rūşenāyī-baḫş-ı ḳalb-i meclis ü peymānesin

49a 6 Bī-ser ü sāmān idersin niçe Sām u Rüstemi
Duḫter-i rezsin velī ‘aḳl almada merdānesin

7 Ẕevḳe dā’irdür ṣafā-yı ḥālet-i keyfiyyetüñ
Meclis-i rindāna maḥrem ġayrıya bī-gānesin

I/ 6b ref‘: def‘ M.
II/1b rūḥsın: rāhsın M.
2a teşnedür: teşne-peng M.
3b rūy ile: rūyuñla M.
5a dīdāruñla: dīdāruñ ile D.
5b meclis: sāġar M.

8 Beñzemez bir keyfe hīç keyfüñde ‘ālem var senüñ
Rūḥsın el-ḳıṣṣa rāh olmañda şübhem var senüñ

III

1 Bādī-i ẕevḳ u ṣafāsın gerçi nāmuñ bādedür
Cur‘añı nūş eyleyenler ġuṣṣadan āzādedür

2 Cān u dilden kimse yoḳ kim saña meftūn olmaya
Şāh u dervīş ü gedā hep feyżüñe dil-dādedür

3 Her ne dem luṭf eyleyüp bezmi müşerref eyleseñ
Ehl-i bezm ayaġuna yüz sürmege āmādedür

4 Şāh-ı evreng-i ṣafāsın luṭf u ḳahruñdur sebeb
Kimisi ṣulḥ üzre mestāneñ kimi ġavġādadur

5 Ehl-i ‘aşḳa saña beñzer hem-dem olmaz kim dilüñ
Hem küdūretden berī hem ġıll ü ġışdan sādedür

6 Sende n'eyler ġıll u ġış bir ṣāf u pāk āyīnesin
Var ise az çoḳ küdūret sāġar-ı mīnādadur

7 N'itsün ol esbābı ‘āşıḳ kim saña rehn olmaya
Āteşe yansun gerek ḫırḳa gerek seccādedür

49b 8 Meclis-i erbāb-ı dil bir laḥẓa sensüz olmasun
Ḥürmetüñ inkār iden ‘ālemde ḥürmet bulmasun

IV

1 Ben hele bir saña beñzer yār-ı hem-dem bulmadum
Hem senüñ bezmüñ gibi bir bezm-i ḫurrem bulmadum

8a hīç: – D.
III/3a ne dem: ḳaçan M.
6a ṣāf u pāk: pāk ü ṣāf D.

2 Niçe mesrūr olmasun ol meclisüñ aṣḥābı kim
Ḳaṭreñi nūş eyleyende ẕerrece ġam bulmadum

3 Saña ḥāşā beñzedem afyōn u bengüñ neş'esin
Anlaruñ daḥı ḫuṣūṣā keyfini kem bulmadum

4 Bir yire cem' olsa 'āşıḳ şem' ile maḥbūb ile
Hīç o bezm-i ḫāṣa senden özge maḥrem bulmadum

5 Ehl-i 'aşḳa ṭurfe 'işret-ḫāne buldum 'ālemi
Sensüz ammā 'ālemüñ ẕevḳinde 'ālem bulmadum

6 İdeli seyl-i hücūmuñ ḫāne-i zühdi ḫarāb
Tevbenüñ bünyādını ḫāṭırda muḥkem bulmadum

7 Ẕevḳüñe vāṣıl olınca tevbesin bozmaḳ degül
Tevbeyi hīç iḫtiyār itmiş bir ādem bulmadum

8 Dil-güşādur meclisüñ ġāyetde hem rindānedür
Her ne dilerse senüñ ḥaḳḳuñda hep efsānedür

V

1 Keyf-i cān-baḫşuñ ki cism ü cāna rāḥat bundadur
Ḥikmetüñ inkār ider vā'iẓ ḥamāḳat bundadur

50a 2 Öldürür renc-i ḫumāruñ dirgürür feyżüñ yine
'Āşıḳ-ı bīmārı bir demde ġarābet bundadur

3 Mürde-i endūḥa söz yoḳ cān bağışlar ṣoḥbetüñ
Cān virür çoḳ ẕevḳine anuñ da soḥbet bundadur

IV/4b özge: ġayrı M.
6a zühdi: zühd ü D.
V/2: 6 D.
3b ẕevḳine: ẕevḳüñe D.

4 Gerçi varuñ ṣarf idersin sen göñüller açmaġa
Ḫarc ider varın da herkes saña ḥikmet bundadur

5 Ehl-i ḥikmet bilmemiş bu āna dek keyfiyyetüñ
Yoḫsa her bīmār içün dirlerdi ṣıḥḥat bundadur

6 Sükkerī şerbetden a‘lāsın hele ehl-i dile
Telḫ-kām itseñ n'ola ġayrı ḥalāvet bundadur

7 Ḥāṣılı hem-meşreb olsañ yaraşur rindān ile
Ter degül ṭab‘uñ ‘araḳ gibi leṭāfet bundadur

8 **Nef‘ī**-i bīmārı gel keyfüñle iḥyā ḳıl yine
Ḫāṭır-ı maḥzūnını ġamdan müberrā ḳıl yine

6*

Ḳaṣīde-i Aḥmedī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gül yüzine ṣaçdı ‘anber kākül-i müşgīn-i dōst
İtdi cān bezmin mu‘aṭṭar kākül-i müşgīn-i dōst

2 ‘Anberīne taḳmaḳ içün bir perīnüñ boynına
Baġlamış müşgīn girihler kākül-i müşgīn-i dōst

50b 3 Bilmezem cāẕū mıdur k'āb-ı ‘iẕārında ṭurup
Hergiz itmez dāmenin ter kākül-i müşgīn-i dōst

4 Āh kim bu ḫaṭ mıdur yā sāye-i zülf-i nigār
Yoḫsa dökmiş misk ü ‘anber kākül-i müşgīn-i dōst

* Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, İstanbul, 1966, s. 50-54.
6/2a taḳmaḳ: dönmek M./ bir perīnüñ boynına: nev-‘arūs-ı ḥüsnüñe M.

5 Gūşe-i beytü'l-Muḳaddes ṭāḳ-ı ebrū-yı nigār
Perde-i beytü'l-muṭahhar kākül-i müşgīn-i dōst

6 Sāye-bān-ı ebr-i raḥmetdür k'ider gülzārda
Āfitāb-ı sāye-perver kākül-i müşgīn-i dōst

7 El uzatmış zülfine yārüñ ṣabā meşşāṭa-vār
Şānesin misk itdi yek-ser kākül-i müşgīn-i dōst

8 Çāh-ı sīmīn-i zenaḫdānındaki dil düzdine
Ṣundı zencīr-i mu'anber kākül-i müşgīn-i dōst

9 Kāküli ucından iy dil ḫāme-veş ḳan aġla kim
La'l-i terden bula zīver kākül-i müşgīn-i dōst

10 Nār-ı ruḫsārında ol servüñ sürer 'ömr-i dırāz
Beñzer olmışdur semender kākül-i müşgīn-i dōst

11 Ḥüsn firdevsinde ṣalınmaġa ṭūbā ḳaddine
Ḫulle geydürmiş mu'anber kākül-i müşgīn-i dōst

12 Ḫayme-i sulṭān gibi ḫurşīd-i tābān üstine
Ḳurdı müşgīn sāye-bānlar kākül-i müşgīn-i dōst

13 Sidre ṭāvūsuña beñzer münteḥā ḳaddüñde kim
Müşg-i terden açdı şeh-per kākül-i müşgīn-i dōst

---

6 – M.
9a ucından: ucında D.
11a ṣalınmaġa ṭūbā ḳaddine: cevlān itmege ṭāvūs-vār M.
11b ḫulle geydürmiş mu'anber: açıldı müşgīn bāl u şeh-per M.
12a gibi: bigi M.
12b ḳurdı müşgīn: ṭutdı zībā M.
13 – M.

14 Bezmüñe cām-ı mücevher la‘l-i dür-pūş-ı nigār
Ṣoffaña cārūb-ı ‘anber kākül-i müşgīn-i dōst

15 Bir felek-rif‘at meliksin kim saña ḳul olmaġa
Urdı māha ‘anber-efser kākül-i müşgīn-i dōst

16 Bir Süleymān-ḳadr ḫusrevsin ki bezminde ṭutar
Elde bir cām-ı Sikender kākül-i müşgīn-i dōst

17 Māh u mihrüñ ḫalḳasından gerden-keş ide
Şeb kemendin aña çenber kākül-i müşgīn-i dōst

53a 18 Nāmeñe ṭuġra-yı müşgīn ḫalḳa-i ebrū-yı yār
Ḫaṭṭuña cīm-i mu‘anber kākül-i müşgīn-i dōst

19 Sensün ol kim işiginde peşkeşin çekmek içün
Urdı māha ‘anber-efser kākül-i müşgīn-i dōst

20 Ḳaṣd-ı ḫaṣmuña kemān çekmiş hilāl ebrū-yı yār
Aya geydürmiş zırıhlar kākül-i müşgīn-i dōst

21 İşigüñ bir Ka‘bedür mecmū‘-ı ḥācāt ehline
K'olmış aña ḫalḳa-i der kākül-i müşgīn-i dōst

22 Ṭāli‘-i mes‘ūda irmiş devletüñde k'eylemiş
Māhı bālīn mihri bister kākül-i müşgīn-i dōst

14a – M.
14b : 16b M.
15a – M.
15b : 18b M.
16a ḫusrevsin ki bezminde ṭutar: Cem-şevket-i şehenşehsin k'olur M.
16b – M.
17 :19 M.
17b kemendin: kemterden M.
18a müşgīn: miskīn D.
19a – D./ işiginde: işigilde M.

23 Bāġ-bān-ı bāġ-ı cennetdür ki bezmüñçün ider
Dāmenin pür-verd-i aḥmer kākül-i müşgīn-i dōst

24 Gerd-i rāhuñ ‘anberinden eylemişdür gül gibi
Cāmesin yārüñ mu‘aṭṭar kākül-i müşgīn-i dōst

25 ‘Adlüñi yād itmeyüp uzattığıyçün ẓulm elin
Ḫāke olmışdur ber-ā-ber kākül-i müşgīn-i dōst

26 Bād-ı ‘azmüñden sipāh-ı fitne oldı tār-u-mār
Ol perīşanlıḳda beñzer kākül-i müşgīn-i dōst

53b 27 Bu sebebden devr ü eyyāmuñda ber-dār oldı kim
Oldı dil-düzd ü sitem-ger kākül-i müşgīn-i dōst

28 Ḥak budur kim büt-perest olmazdı ‘ahdüñde senüñ
Ḳılca inṣāf eylese ger kākül-i müşgīn-i dōst

29 İy melek-rū ḥüsn-i firdevsinde şevḳüñden ḳurar
Sāye-bān-ı sünbül-i ter kākül-i müşgīn-i dōst

30 Ṭapuña cān u göñül mülkin musaḫḫar ḳılmaġa
Her ṭarafdan çekdi leşker kākül-i müşgīn-i dōst

31 Añsa fetḥin sen Muḥammed-āyet ü Ḥayder-dilüñ
Eylemezdi burc-ı Ḫayber kākül-i müşgīn-i dōst

32 Olmaz idi sürmese yüzin yüce dergāhuña
Hem-ser-i serv-i semen-ber kākül-i müşgīn-i dōst

22b māhı: māh M./ mihri: mihr M.
26a oldı: olur M.
28a ‘ahdinde: devrüñde M.
29a melek-rū: melek-hū D. melek ḳo M.
30a ḳılmaġa: itmege M.

33 Şi‘rüñ içün bir mu‘anber dil-sitān mecmū‘adur
Ṣūret-i Çīnle muṣavver kākül-i müşgīn-i dōst

34 Zeyn idüp gül-gūn-ı ḥüsni ḳapuña çekmek içün
Urdı na‘l-i müşg-i ezfer kākül-i müşgīn-i dōst

35 Baş getürmiş ḥāṣidüñ ḳaṣdına ejderhā-ṣıfat
Ṣan ṣaçar aġzından āẕer kākül-i müşgīn-i dōst

36 Terk idüp ser-keşligin çün yoluña ser ḳor n'ola
Ḥüsn ilinde olsa server kākül-i müşgīn-i dōst

54a 37 Medḥüñi yazmaġa müşgīn ḫaṭṭ ile her dem çeker
Ter gül evrāḳına mıṣṭar kākül-i müşgīn-i dōst

38 Defter-i medḥ ü ṣenāñuñ örmege şīrāzesin
Rīsmān bükmiş mu‘anber kākül-i müşgīn-i dōst

39 Ṣan uçar ṭūmār-ı medḥüñde redīf olmaġiçün
K'açdı defter gibi ṣad-per kākül-i müşgīn-i dōst

40 Söz ‘arūsı zülfine naẓmum le‘ālī dizdi kim
Silk-i cevherdür ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

41 Līk ser-gerdānlıġından baġlıdur işüm gibi
Ṣan ki ḥālümdür muṣavver kākül-i müşgīn-i dōst

35a ṣıfat: gibi D.
36b ilinde: iline D.
37a her: bu M.
38b bükmiş: çekmiş M.
39a olmaġiçün: olduġiyçün D.
39b gibi: bigi M.
40– M.
41– M.

42 Baḫtum añdum gice ḳaldurmadı ḳayġumdan benüm
Başını zānūdan ekṣer kākül-i müşgīn-i dōst

43 Kākül-i dil-ber dilinden şerḥ iderdüm ḥālümi
Ḳorḫaram k'ola mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

44 ‘Arż iderdi **Aḥmed**üñ ḥāl-i perīşānın tamām
Fi’l-meṣel olsa suḫan-ver kākül-i müşgīn-i dōst

45 Dāmen-i luṭfuñ dutup şād olmışam olsa ne var
‘Āşıḳ-ı zāra müyesser kākül-i müşgīn-i dōst

46 Perçem-i nuṣreṭle zeyn olsun celālüñ nitekim
Rūy-ı māha vire zīver kākül-i müşgīn-i dōst

47 Ṣubḥ u şām itsün du‘āñı sübḥa-gerdān-ı felek
Tā k'ola dillerde ez-ber kākül-i müşgīn-i dōst

48 Yüz dil ü biñ cān ile maḥkūmuñ olsun ins ü cān
Cānlar itdükçe musaḫḫar kākül-i müşgīn-i dōst

7*

Aḥmed Paşa

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

54b 1 Ca‘d-ı zülfüñ kim melāḥat ṭopınuñ çevgānıdur
Yaraşur yüzüñde kim ḥüsn ü bahā meydānıdur

45– M.
46a nitekim: niçe kim M.
47: 48 D.
47b k'ola: ola M.

* Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, s. 41-45.

2 Zülf İrem bāġında irmiş ḫūşe-i müşgīn-‘ineb
Ruḫ Ḫıtāyī yapraġ aṣmış Çīn nigāristānıdur

3 Sūzumı eşkümle teskīn itmege gamzeñ ḳomaz
Yaġmurı yaġdurmaz ol cāẕū cihān fettānıdur

4 Açma zülfin iy ṣabā ḥāl-i siyāhından kim ol
Sāye-bān-ı ‘anber altında Ḥabeş sulṭānıdur

5 İy ṣanem zünnār-ı fitne küfr-i zülfüñdür k'anuñ
Her ḳılında aṣılan biñ zāhidüñ īmānıdur

6 Ol ḳıyāmet k'ānı dün şerḥ itdi şehrün vā‘iẓi
Rūzigār-ı vaṣl-ı cānānuñ şeb-i hicrānıdur

7 Ḫaṭṭı yazmış dil-berüñ çāh-ı zenaḫdānında kim
Bu hezārān Yūsuf-ı Mıṣrīlerüñ zindānıdur

8 İy ḫayāl-i sāye-i zülfüñ bāhār-ı cān u dil
Bülbülüñ ḫoş gör ki ḥüsnüñ bāġınuñ mihmānıdur

9 Vey cemālüñ sāye-bānı şeh-per-i Rūḥü’l-Emīn
‘Aks-i ḥüsnüñden cihān yüzi cinān bostānıdur

10 Mülk-i dilden zülf-i kāfir-kīşüñ el çeksün kim ol
Taḫt-ı sulṭān-ı ḫayālüñ sāye-i Yezdānīdür

7/3b cāẕū: cādū D.
4a kim:ki M.
7a ḫaṭṭı: ḫaṭṭ M.
9b ḥüsnüñden: ḥaddüñden D.
10a kim: ki M.
10b ḫayālüñ: ḫayāl-i D./ sāye-i Yezdānīdür: sāye-i sulṭānīdür M.

55a 11 Sāḳiyā ṭur bir ḳadeḥ la‘l-i muṣaffā ṣun bize
Kim bu ṣāfī ṣoffada ‘ayş u ṣafā devrānıdur

12 Tāze ḥüsniyyāt oḳur gül defterinden ‘andelīb
Bād-ı ṣubḥ ol defterüñ geh geh varaḳ gerdānıdur

13 Ġulġulinden bülbülüñ çāk-i girībān itdi gül
Ḳumrınuñ zārılıġınuñ serv ser-gerdānıdur

14 Ger şecerden kem degülseñ sen daḫı raḳṣ eyle kim
Şimdi ṭāvūs-ı dıraḫtuñ mevsim-i cevlānıdur

15 Ġonçe-i gül meyl ider āyīne-i āb üstine
Aġzın açmış ṣan ser-i ṭūṭī-i Hindistānīdür

16 Çār-sū-yı bāġ içinde şāḫ-ı nergis gūyiyā
Sīm ü zerden zeyn olınmış ṣayrafī dükkānıdur

17 Ḳaṭre-i jāleyle şekl-i lāle-i ḫamrāyı gör
Dürr ü gevherden pür olmış kāse-i mercānıdur

18 Ḳaṭre-i şeb-nem ki düşmişdür gülüñ ruḫsārına
Bülbül-i mestüñ niṣār-ı dīde-i giryānıdur

19 Şāḫ-ı gülden ġonçe aşılmış dil-i bülbül gibi
Çāk olur āḫir çü yiri dehr ḫāristānıdur

20 Ṣan ‘araḳdur gül cüdā düşmiş ruḫından dil-berüñ
Yā benefşe sāye-i gīsū-yı ser-gerdānıdur

11b devrānıdur: avānıdur M.
15b ser-i ṭūṭī-i : ṭāvūs-ı M.
19a aşılmış: aşılmışdur M./gibi: bigi M.
19b yire: yiri M.

55b 21 Bāġda bād-ı ṣabāyı gülşen-ārā gösteren
Zülf-i yārüñ şemme-i būy-ı ‘abīr-efşānıdur

22 Ḥüsn nev-rūzında ‘uşşāḳı muḫayyer eyleyen
Rāst ol serv-i dil-cūnuñ gül-i ḫandānıdur

23 Dā’imā ‘ālem cemālin gül gibi ḫurrem ṭutan
Nev-bahār-ı devlet-i Sulṭān Meḥemmed Ḫānıdur

24 Bir ḳader-ḳadr ü ḳażā-rādur ki rāh-ı ḳudretüñ
Meslekinde seb‘a-i seyyāre ser-gerdānıdur

25 Bir ẕükā dildür ki çeşm-i dīde-bān-ı āsumān
Her dem idrāk-i kemāl-ārāyinüñ ḥayrānıdur

26 Ol ebā-‘an-ced Sikender taḫtına sulṭān olan
Ayaġı ṭopraġı Ḫıżruñ çeşme-i ḥayvānıdur

27 Ġāżī-i ṣāḥib-ḳırān oldur ki devrinde anuñ
Küfr dārü’l-cehli şimdi ‘ilm şehristānıdur

28 İşigi ṭopraġı iksīr-i ḥayātuñ cevheri
Ḫāk-i pāyı menba‘-ı luṭf u mürüvvet kānıdur

29 Āfitāb-ı salṭanatsın yüri heft-iḳlīme kim
Tīġuñuñ maşrıḳla maġrib tābi‘-i fermānıdur

30 Merḥabā iy sürme-i a‘yān-ı devlet kim senüñ
Kem-terīn segbānuña milk-i cihān erzāndur

23a gibi: bigi M.
24a rāh-ı: rā-yı M./ ḳudretüñ: ḳadrinüñ D.
25b kemāl-ārāyinüñ: kemāl-i rāyınuñ D.
28a ṭopraġı: ṭopraġ M.
29a kim: sen M.

56a 31 Tīġ-ı ḳahruñ ḳanda kim oynada berḳ-i sūz nāk
Bir ‘aẕāb ebrin sürer k'anuñ ecel bārānıdur

32 Rūy-ı şemşīr-i cihān-gīrüñ nedendür sebz-reng
Ṣu yirine içdügi her dem çü düşmen ḳanıdur

33 Ṭutmasun mı dā’imā çarḫ-ı felek çīnī-siper
Çünki nīzeñden ṣaḳındugı ser-i keyvānıdur

34 Murġ-ı nuṣret şāh-sār-ı rāyetüñde ḫoş-nevā
Esb-i devlet ḫayl-i ‘ālem-gīrüñüñ yek-rānıdur

35 Kīse-i āmāl luṭfuñ kāsesinden mümtelī
Sofra-i iḥsānuñuñ ḫalḳ-ı cihān mihmānıdur

36 Menziletde ‘umde-i tertīb-i heft eflāk iken
Ma‘diletde zübde-i terkīb-i çār erkāndur

37 Ḫusrevā sen ol Ferīdūnsun ki ednā bendeñüñ
Ḫāk-i pāyi cevher-i tāc-ı ser-i Ḫāḳāndur

38 Germ idüp ḳudsīleri ‘arş üzre dest-efşān iden
Midḥatüñ bāġında geh geh Aḥmedüñ elḥānıdur

39 Baġlıdur ġamdan dilüm ben ne diyem medḥüñde kim
Nāṭıḳa medhūş u dil ser-geşte cān ḫayrānıdur

40 Pādişāhā şefḳatüñden yir yüzi ma‘mūr iken
Vāh kim dil Ka‘besi ġam leşkeri vīrānıdur

38a efşān iden: efşānıdur M.
40b vāh: dād D.

56b 41 Bāġ içinde tā zümürrüd taḫt ura sulṭān-ı gül
Al ṣancaḳ ḳalduran tā lāle-i nu‘mānīdür

42 Ḫurrem olsun gül yüzüñ fetḥ ü ẓafer taḫtında kim
‘İzz ü devlet bāġınuñ tāze gül-i ḫandānıdur

43 Müstedām olsun cihān bāġında cūduñ ebri kim
Faṣl-ı gül-zārı anuñ perverde-i iḥsānıdur

44 Niçe kim her ‘ıyd ‘ālem ḫalḳı żayfu'llāh olup
Baḫş olan ol gün ḳamu maḫlūḳa raḥmet-ḫ ̆ānıdur

45 Dā‘imā ‘izz ü celāl ü nuṣret ü iḳbāl ile
Ḫurrem ol kim ḫaṣm ‘ıyd-i devletüñ ḳurbānıdur

46 Şehriyārā ḥaşre dek Yezdān vücūduñ şehrini
‘İzzet-ābād eylesün kim devlet ābādāndur

8*

Aḥmed Paşa

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Āleme revnaḳ virelden ebr-i iḥsānuñ senüñ
Terbiyetler eyledi ben ḫāke bostānuñ senüñ

2 Gör ne iḥsān eylemişdür saña sulṭān-ı cihān
Kim ‘ubeyd itdi cihān aḥrārın iḥsānuñ senüñ

43a ebri: ebr M.
43b faṣl: fażl D.
* Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, s. 229-230.
8/2a terbiyetler: terbiyetle D./ eyledi: eyledüñ D./ ḫāke: ḫāki M.

3 Ayrılurken cānumı ḳızdurdı ḥummā-yı firāḳ
Bilmezem ne söyledür bu rūz-ı hicrānuñ senüñ

4 Da‘vī-i iḥsānuña ger ḫaṣmuñ isterse delīl
Aña ben yitmez miyem ‘ālemde bürhānuñ senüñ

5 Ben vedā‘ eylerken oldı zehr-i ḳātilden beter
Būse virmekde dehān-ı şekker-efşānuñ senüñ

6 İy gül-i ter dāmenüñden n'içün el çekmez raḳīb
N'eyler ol nā-pāk elinde pāk dāmānuñ senüñ

9a 7 Rūz-ı maḥşerde benüm avcumda dest-āvīz ola
Ārzū-yı ḥalḳa-i zülf-i perīşānuñ senüñ

8 Didüm öldürdi firāḳuñ zaḫmı ben dil-ḫasteyi
Didi ölmezsin sen **Aḥmed** kim benem cānuñ senüñ

9*

Aḥmed Paşa

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 El urursam ser-i zülfüñe dil ü cān dökilür
Niçe miskīnler ayaġuña perīşān dökilür

2 Ser ü sāmān gider ol deñlü ṣaçuñ silkine kim
Silkicek ‘aḳl eli biñ bī-ser ü sāmān dökilür

---

4 – M.
6 – M.
8b ölmezsin sen: nevmīd olma M.
* Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, s. 170-171.
9/1b niçe: bunca M.
2 – M.

3 Çözse zülfüñi ṣabā āb-ı ‘iẕāruñ yüzine
Ter benefşe ṣaçılur sünbül ü reyḥān dökilür

4 Şöyle yaḳduñ beni kim aġlayıçaḳ çeşmümden
Āb yirine revān āteş-i sūzān dökilür

5 Lāle-ḫaddüñ göriçek āh idüben aġladuġum
Bu ki gül mevsimidür bād ile bārān dökilür

6 Cām olursa lebüñe leb-be-leb iy āb-ı ḥayāt
Cāmdan bezmümüze cur‘a diyü cān dökilür

7 Ḫışm-ı çeşmüñle irer nergis-i şehlāya seḥer
Reşk-i ḥaddüñ ile berg-i gül-i ḫandān dökilür

8 Tīr-i bārān ideli cāna ḫayāl-i ġamzeñ
Çeşmümüñ revzenesinden dile peykān dökilür

9 Şem‘ baş virse ḳadeḥ ḫūn-ı ciger ṣaçsa ne ġam
‘Aşḳ yolında niçe baş kesilür ḳan dökilür

10 Bu ruḫ u ḫaṭṭ ile olsañ çemen içinde çemān
Gül ü reyḥān izüñüñ tozına ḥayrān dökilür

11 Ḳabaġum cur‘a-i cām-ı leb-i mey-gūnuñ içün
La‘l ü yāḳūt ṭolar ḳaṭre-i mercān dökilür

12 Şöyle şīrīn öger **Aḥmed** lebin ol Ḫıżr-ḫatuñ
Ki dilinden ḳaleme çeşme-i ḥayvān dökilür

3a çözse zülfüñi: irse zülfüñe D.
4 – M.
7 – M.
10 – M.
11 – M.

13 Şāḫ-ı şi‘rümde ṭarāvet ḳomasa ṭañ mı firāḳ
Esiçek bād-ı ḫazān berg-i gülistān dökilür

9b

10*

Aḥmed Paşa

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Şīrīn lebüñ ki söyleye cāndan ḫaber virür
Nāzüklük ile rāz-ı nihāndan ḫaber virür

2 Yā Rab bu çeşm-i mest niçe ceng-cūydur
Kim söyleyene tīr ü kemāndan ḫaber virür

3 Hindū-yı zülf elinde bir āyīnedür anuñ
K'aña naẓar iden dü cihāndan ḫaber virür

4 Sūz-ı derūn-ı ‘āşıḳa hīç öyküne mi şem‘
K'ol cāndan itdügin bu zebāndan ḫaber virür

5 Bir kāse ṣundı sāḳī-i ‘aşḳuñ cihāna kim
Nūş iden anı kevn ü mekāndan ḫaber virür

6 Ṭūṭī ḫaṭuñ ki rāz-ı dehānuñ beyān ider
Bir Ḫıżrdur ki çeşme-i cāndan ḫaber virür

12b ḳaleme: ḳalemüñ D.
13 – M.
*Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, s. 180-181.
10/1a lebüñ: lebin D.
2a çeşm-i: türk-i D.
3a anuñ: ruhun D.
3b iden: ḳılan M.
5a kāse: cur‘a M.
7b Ḫıżrdur ki:Ḫıżr bigi M.

7 Hecrüñ cehenneminde yanan mübtelālara
Kūyuñ nesīmi bāġ-ı cināndan ḫaber virür

8 Ḥüsnüñ zamānesinde ruḫ-ı zerdi **Aḥmed**üñ
Gül mevsiminde berg-i ḫazāndan ḫaber virür

9 ‘Iyd ayı gibi ḳaşuñı gözetdügüm bu kim
Na‘l-i semend-i şāh-ı cihāndan ḫaber virür

10 Tīġuñ eli ‘arūs-ı ẓaferden niḳāb açar
Nīzeñ zebānı emn ü emāndan ḫaber virür

11 Aḫbār-ı fetḥüñ iledüp a‘dāña peyk-i tīr
Şükrāne cānın alur u andan ḫaber virür

11*

Aḥmed Paşa

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Hey ne şīrīn-kārdur la‘l-i şeker-rīzüñ senüñ
Hey ne müşkil fitnedür zülf-i dil-āvīzüñ senüñ

10a 2 Çekmedük bir ġam mı var bu cān-ı mehcūrum benüm
Delmedük bir dil mi ḳor bu çeşm-i ḫūn-rīzüñ senüñ

3 Meyl-i ḥüsn itmege ṭab‘uñda leṭāfet ḳonmamış
Ol żarūretden durur ṣūfī bu perhīzüñ senüñ

7: 5 D.
10 – M.
11 – M.
*Ali Nihat Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, s. 226.
11/3b zarûretden durur sûfî: żarūretin durur M.

4 Aldı mehden ḥüsn ‘ıydında melāḥat ögdülin
Şol ruḫ-ı gül-gūn ile bu zülf-i şeb-dīzüñ senüñ

5 Ḫoş-dem ol **Aḥmed** ki göñlüñ micmerinden her gice
‘Arş ḳandīlin yaḳar āh-ı seḥer-ḫīzüñ senüñ

12*

Meẕāḳī Çelebī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Sīne mihrüñle maḥabbet ḫānḳāhıdur baña
Şeb-çerāġ-ı ‘aşḳ bir şem‘-i ilāhīdür baña

2 Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
Ḫavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

3 Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

4 Bilmezin ben ḥarf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

5 Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
Şīve-perver bir nigāh-ı ‘öẕr-ḫ ̆āhıdur baña

6 İy **Meẕāḳī** gül gibi olsam küşāde-dil n'ola
Feyż-i luṭf-ı Ḥaḳ nesīm-i ṣubḥ-gāhıdur baña

4b şol: bu M./ bu: ol M.
5a gönlüñ micmerinden: ḳalbüñ micmerinde M.

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni**, Ankara, 1994, s. 283.
12/1a ḫānḳāhıdur: ḥānḳāhıdur D.
1b ilāhīdür: ilāhıdur D.
2a olan: ola M.
3b deşne: deşne-i M.
4a ḥarf: ḫarf M.

10b

13*

Meẕāḳī

Müfte'iün Fā'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

1 Māye-i 'ayş u ṭarab raṭl-ı girāndur baña
Raṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

2 N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i muġāndur baña

3 'Ālemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
Pāy-ı ḫum-ı meygede kehf-i amāndur baña

4 Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

5 Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-i 'ömr-i Nūḥ
Āfet-i 'ahd-i naṣūḥ rāḥat-ı cāndur baña

6 İy gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
Kim mey-i cān-perveri rūḥ-ı revāndur baña

7 Ol büt-i pīr-i künişt oldı **Meẕāḳī**-sirişt
Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 282.
13/2b Ḫudā: hüdā M.
4a raḫne: raḥne M.
5b Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña D.
7a pīr-i künişt: per-i künişt D.

14*

Meẕāḳī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1 Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-pā
Tebāşīr-i ṣabāḥ-ı 'ıyd-ı aḍḥā

2 Cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Göñül āyīnesin ḳıldı mücellā

3 Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı ṣaḥbā

11a 4 Müzeyyen ḳıldı ṣaḥn-ı 'ıyd-gāhı
Perī-peyker bütān-ı sīm-sīmā

5 **Meẕāḳī** ṭurdı ṣaf ṣaf seyre 'uşşāḳ
Ṣalınsun nāz ile ol serv-i bālā

15**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Varalum cem' olalum meygedede bir yire hep
Virelüm varumuzı bāde-i cān-pervere hep

2 Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-perle
Cem gibi ḥükm idelüm biz daḫı baḥr u bere hep

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 292.
14/2b ḳıldı: itdi M.
5a ṭurdı: durdı M.
5b ol: ola M.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Dîvânı**, s. 297-298.

3 Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

4 Böyle nāz itse n'ola muġbeçe-i bāde-fürūş
Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

5 İy **Meẕāḳī** demidür da‘vī-i ‘irfān idelüm
Eṣ-ṣalā nādire-gūyān-ı suḫan-güstere hep

16 *

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bā‘iṣ-i def‘-i ġam-ı dünyā-yı fānīdür şarāb
Anuñ içün ehl-i derdüñ yār-i cānıdur şarāb

2 Mey-güsār olan ‘aceb mi ġam yimezse bir nefes
Māye-i ‘ayş u ṣafā-yı cāvidānīdür şarāb

3 Mürde-i ṣad-sāle-i derd ü ġamı iḥyā ider
Āb-ı ḥayvān ger diñilse rūḥ-ı ṣānīdür şarāb

11b 4 Mest olınca ‘aşḳum iẓhār itmemek mümkin midür
Sāḳiyā çün kāşif-i rāz-ı nihānīdür şarāb

5 İy **Meẕāḳī** bādesüz ‘ayş u ṣafā olsun mı hīç
Ḥāṣıl-ı revnaḳ-fezā-yı şād-mānīdür şarāb

15/3a ṭurur: durur M.
* Bu gazel Ahmet Mermer’in yayımlamış olduğu **Mezakî Divanı**’nda bulunamadı.

17*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Çün bīşe-i 'aşḳ içre benüm şīr-i maḥabbet
Geçsün ḳo benüm boynuma zincīr-i maḥabbet

2 Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
Ẓāhir mi degül sīnede te's̱īr-i maḥabbet

3 Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
Ṣad pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

4 Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

5 Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫāki
Ḥaḳḳā 'aceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

6 Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle **Meẕāḳī**
Şekker-şiken-i lezzet-i taḳrīr-i maḥabbet

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 299.
17/1 Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet D.
4b tā: çoḳ M.
6a ḫāme: ḥāme M.
6b şeker-şiken: şīrīn-dehen M.

18*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Bir cām ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

2 Bir mūrı ki teh- cur'a-i mey şīr-i ner eyler
Çoḳ mı bu ḳadar 'arbede-i gāh geh-i mest

12a 3 Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
Pür neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

4 Mestāne 'aceb nāz u niyāzın ider ifşā
La'l-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

5 Zāhid bize ṭa'n itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
Rūy-ı siyeh-i zerḳ ü sevād-ı güneh-i mest

6 Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri 'ālemde **Meẕāḳī**
Ṣaḥn-ı ḥarem-i meygededür cāygeh-i mest

19**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 'Aşḳuma ṭal'at-i ḫūbān-ı cihāndur bā'iṣ
Şevḳüme ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur bā'iṣ

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 302.
18/1a keç: künc M.
1b neşve: neş'e M.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.304.

2 Şād-mānī-i dil-i rind-i sebük-rūḥa müdām
Feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur bā‘iṣ

3 Şevḳ ile raṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
Himmet-i ‘āliye-i pīr-i muġāndur bā‘iṣ

4 Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ‘aşḳı
Girye-i dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur bā‘iṣ

5 Behcet-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāre yaşumdur bādī
Belī ḥüsn-i çemene āb-ı revāndur bā‘iṣ

6 Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr-i ruḫı
Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyīne-sāndur bā‘iṣ

12b 7 Dil-i şeydā ne ḳadar olsa **Meẕāḳī** meftūn
Fitne-i ‘aşḳ-ı fülān ibnü fülāndur bā‘iṣ

20*

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Yārsuz bir dem ḳarār-ı ‘āşıḳ-ı nā-kām güç
Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güç

2 Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzük-mizāc
Ṣabr ile te’ḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güç

3 Görmedükce gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
Rüstem-i ‘uşşāk-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güç

19/4a ġumūm: ‘umūm M.
6a mihr-i ruḫı: mihr daḫi D.
*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 306.

4 Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
İnḳıṣām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güç

5 Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güç

6 İy **Meẕāḳī** içmesün ya n'eylesün erbāb-ı ġam
Bādesüz def‘-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güç

21*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Olalı maẓhar-ı ‘aks-i ruḫ-ı dil-dār ḳadeḥ
Oldı ḫurşīd gibi maṭla‘ü’l-envār ḳadeḥ

2 Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zer-kār ḳadeḥ

3 Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dil-dārı
Cem gibi alsa ele ‘āşıḳ-ı mey-ḫ‘ār ḳadeḥ

13a 4 Ele alduḳca n'ola ‘aşḳumı ifşā itsem
‘Āşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

5 İy **Meẕāḳī** yine bir fitne ḳopar meclisde
Öpmesün lā‘l-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

20/3b Rüstem: dōstum M.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 311.
21/1b maṭla‘u’l-envār: maṭlau’l-envār D.
5b dil-beri: sāḳīyi M.

22*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Her seḥergeh ḳurılur bezm-i cinān-sān-ı ṣabūḥ
Çıḳar evc-i felege na‘ra-i mestān-ı ṣabūḥ

2 Nūr-ı ḫurşīd-i żiyā-güstere ḥācet mi ḳalur
Pertev-endāz olıçaḳ cām-ı dıraḫşān-ı ṣabūḥ

3 Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
Pür-kerem ṭā’ifedür bāde-perestān-ı ṣabūḥ

4 Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūḥ

5 İy **Meẕāḳī** eṣer-i ṣubḥ-dem-i ‘işretdür
Feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı ṣabūḥ

23**

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

2 Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.310.
22/1a ḳurılur: ḳurılup D.
2b olıçaḳ: olıcaḳ D.
3b ṭā’ifedür: ṭāyifedür M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 312.
23/1a hengām: ne-kām M.

3 Gelmemişdür ‘āleme tā devr-i Ādemden beri
Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

13b 4 Bir Süleymān-ı civān-baḫt u bülend-aḫterdür ol
Kim zamān-ı devletinde oldı ins ü cān Murād

5 Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ‘ulüvv-i şān Murād

6 İy **Meẕāḳī** müjde kim ṣad beẕl-i luṭfıyla bu gün
Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

24*

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ‘ıyd
İçelüm bāde-i gül-gūn olalum ḫurrem-i ‘ıyd

2 Görinen ṣanma felekde meh-i nev iy sāḳī
Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ‘ıyd

3 Oldı hep ‘ālemiyān behrever-i devlet-i Cem
Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ‘ıyd

4 Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ‘ıyd

6a beẕl: beżl D.
*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.313.
24/1a güẕerān: güzerān D.
1b gül-gūn: gül-reng M.

5 Dest-būsuñ umaruz hem-çü **Meẕāḳī** cānā
Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ‘ıyd

25*

Meẕāḳī

Müfte‘ilün Fā‘ilün Müfte‘iün Fā‘ilün

1 Ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel zülf-i siyāhuñ mıdur
Ṣad-şiken-endāz-ı dil ṭarf-ı külāhuñ mıdur

2 Bir naẓaruñdan hemān dutmada ārām-ı cān
Ḥavṣala-sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

14a 3 Bunca zamāndur göñül secdeber-i deyrsin
Ḳıble-i beytü’ṣ-ṣanem nāsiyegāhuñ mıdur

4 Saña niçün sūz-ı dil itmez eṣer iy felek
Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

5 Böyle neden ṭarż-ı ḫāṣ yoḫsa **Meẕāḳī** yine
Yār-i nevādir-pesend-i nādire-ḫ ̆āhuñ mıdur

26**

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Böyle bir vādī bulınmaz şimdi ‘ālem bundadur
Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.327.
25/2a dutmada: ṭutma dih D.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 323-324.
26/1a ruḫṣat: gerdiş M.

2 Beyt-i ma‘mūr-ı felek olmaḳdadur her gūşesi
Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad bünyād-ı muḥkem bundadur

3 Bu ṭarafdur menba‘-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Var ise ol āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

4 Bunda dil-mürde bulınmaz çoḳ Mesiḥ-āṣārı var
Feyż-i te’ṣīr-i dem-i Īsī-i Meryem bundadur

5 Çāk çāk olsa göñül tīġ-i sitemle ġam degül
Zaḫm-ı nā-sūz-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

6 Şehr-i bend-i kārvān-ı ma‘rifet şimdi budur
Māye-i sūd-ı metā‘-ı ḳadr-i Ādem bundadur

7 İy **Meẕāḳī** ḫod-sitālıḳdan ṣaḳın bil ḥaddüñi
Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

14b 8 Ḫażret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ‘aḳl-ı küll
Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı a‘ẓām bundadur

9 Ḥaḳ te‘ālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

27*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Bu meclis-i ferḫunde ki pür-nāz u ni‘āmdur
Revnaḳ-şiken-i ṭarḫ-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

5b sūz: sūr D.
*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 332.
27/1a ki: iki D.

2 Bir bezm-i feraḥ-baḫş-ı dil-i ehl-i ṣafādur
Ṣan saḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İremdür

3 Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
Bezm ehli birer bülbül-i şūrīde-neġamdur

4 Hem sāḳī-i meh-veş ola hem bāde-i bī-ġış
Yārān ile ‘ayş eyleyecek işte bu demdür

5 Olsa n'ola ber-vefḳ-i temennā-yı **Meẕāḳī**
Çün bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

28*

Meẕāḳī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Açınca ġonçeleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
Hezār naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

2 ‘Aceb mi ġonçe-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
Açar şükūfe-i dil-beste-i hevā-yı bahār

3 Zamānıdur dil-i her-cūy-bār ṣāf olsun
Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

15a 4 Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
Güẕār eylemedin devr-i bī-beḳā-yı bahār

5 **Meẕāḳī** itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 317.
28/2b beste-i hevā: bī-hevā D.
4b eylemedin: eylemeden D.

29*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Elde çün cām-ı zer-nigārum var
Ḫānḳāhda benüm ne kārum var

2 N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
Dilde zaḫm-ı ḫadeng-i yārüm var

3 Ne ‘aceb şöhre-i cihān olsam
‘Aşḳ-ı yār ile iştihārum var

4 Serdeki tāze dāġ ile cānā
Ehl-i ‘aşḳ içre iftiḫārum var

5 İy **Meẕāḳī** sezā-yı la‘l-i bütān
Yine bir naẓm-ı āb-dārum var

30**

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
Çeşme-i ḥayvān mı ya kevṯer midür bilmem nedür

2 Merdüm-i çeşmüm reh-i dil-dāra īṯār itdügi
Dāne-i eşküm mi incüler midür bilmem nedür

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 318.
29/1b ḫān-ḳāh: ḥān-ḳāh M.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 338.
30/2b incüler: inciler D.

3 Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze dāġlar
Lāleler midür ‘aceb güller midür bilmem nedür

15b 4 ‘Ālemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

5 İy **Meẕāḳī** ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdır bilmem nedür

31*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Ol ġonçe-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
‘Āşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

2 Ḫāl-i siyehiyle ḫaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

3 Aḥvālümüz ol ṣaçları leylī ile āḫir
Mecnūn gibi ‘ālemlere destān olacaḳdur

4 Ger eşribeden derdümüze var ise dermān
Ol şerbet-i la‘l-i leb-i cānān olacaḳdur

5 Bu naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i **Meẕāḳī**
Ārāyiş-i mecmū‘a-i yārān olacaḳdur

3a dāġlar: daġlar D.
4 : 3 D.
*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 333.
4a dermān: çāre M.

32*

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 'Āşıḳ-ı dil-ḫasteler durmaz fiġān u zār ider
Ol ṭabīb-i cān u dil ġayrīlere tīmār ider

2 Ġam degül cevr eyler ise baña ol şūḫ-ı cihān
'Āşıḳına cevri zīrā tā ezelden yār ider

3 Çeşm cellādı olup şemşīr ġamze destine
'Āşıḳ-ı bī-dilleri mecrūḥ ider bīmār ider

16a 4 Dün viṣālin baña iḳrār eylemişken ol perī
Āh kim bugün yine bilmezlenür inkār ider

5 İy **Meẕāḳī** n'ola meyl itmezse saña dil-berüñ
Ol şeh-i mülk-i melāḥat sen gedāsın 'ār ider

33**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Şevḳ-i 'avvād nedür zemzeme-i 'ūd nedür
Böyle dilde eṣer-i naġme-i Dāvūd nedür

2 Maẓhar-ı mihr-i tecellī olıgör añlayasın
Sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd nedür

---

* Bu gazel Ahmet Mermer'in yayımlamış olduğu **Mezakî Divanı**'nda bulunamadı.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 321-322.
33/2a olıgör: ola gör D.

3 Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
Renc-i ḫusrān-ı metā‘ u żarar u sūd nedür

4 Yan yaḳıl nār-ı maḥabbetle velī āh itme
Gör bu germiyyet ile āteş-i bī-dūd nedür

5 İy **Meẕāḳī** bilemez pīleverān-ı ‘ālem
Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

34*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

2 Her bir varaḳ-ı tāze gülistān-ı emelde
Gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür

3 Olsam n'ola vāpes-res-i ser-menzil-i ümmīd
Baḫt-ı siyeh-i herze-meres rāh-berümdür

16b 4 Pervāneyem ol meclise kim şem‘-i münīri
Āsīb-i ta‘alluḳ-zede-i bāl u perümdür

5 Āvāre-i ‘aşḳam ki ser-i kūy-ı melāmet
Vādī-i ḫarābāt gibi reh-güẕerümdür

4a nār: nāz D.

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 336.

34/4a pervāneyem: pervāneyüm D./ münīri: müniri M.

5a ‘aşḳam: ‘aşḳum D.

6 Ol ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālem ki **Meẕāḳī**
Şemşīr-i zebān tīġ-ı fürūzān-güherümdür

35*

Meẕāḳī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
Ẕeḳanuñ āşiyān-ı bülbüldür

2 Ol ruḫ-ı alüñe şebīh olalı
Gül ḥased-kerde-i ḳaranfüldür

3 Nükhet-i zülf-i 'anber-efşānuñ
Ġayret-efzā-yı būy-ı sünbüldür

4 'Āḳıbet ḥükm-i in'idām-ı femüñ
Ġāyet-i rütbe-i te'emmüldür

5 Fikr-i mihr-i ruḫuñla endīşem
Maşrıḳ-ı 'ālem-i taḫayyüldür

6 Ẕikr-i la'l-i lebüñle dil her dem
Maẓhar-ı feyż-i neşve-i müldür

7 Şeh-süvārān-ı 'arṣa-i hünere
Naẓm-ı pāk-i **Meẕāḳī** ögdüldür

6a ḫayālem: ḫayālüm D.

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 337.

35/ 3b efzā: endāz M.

36*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
Dil-dādeler yanınca firāvān olup gider

2 Sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylī-revişle dil
Mānend-i Ḳays silsile-cünbān olup gider

3 Her kim gelürse kūyuña bir laḥẓa seyr içün
Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

4 Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh eflāki ġarḳ ider
Seyl-i sirişk-i dīde ki 'ummān olup gider

5 Gūşe-be- gūşe naẓm-ı **Meẕāḳī** durur niẓām
Ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān olup gider

37**

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ḥoḳḳa-i la'l-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
Çıḳmadı bāzār-ı ḥüsne böyle bir nā-süfte dür

2 Ḥamdü li'llāh sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 341.
36/1b yanınca: yanıca M.
5a Meẕāḳī durur: Meẕāḳī-i der-i D.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 345.
37/1b böyle: öyle M.
2a Ḥamdü li'llāh: Ḥamd Allāh D.

3 Düşse ‘uşşāḳuñ n'ola kūhsāra iy Leylī-ḫırām
Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

4 Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār mest-i ḫ̆āb iken
Zülf-i pīç-ā-pīçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

5 İy **Meẕāḳī** ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
Tāze ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

17b **38***

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bāreka’llāh ṣan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
Kim ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

2 Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

3 Ġonçe-fem cānān ile bülbül-neġam rindān ile
Gülsitān-pīrā-yı bāġ-ı *kün fekāndur* Üsküdār**

4 Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

5 Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
Ḥāṣılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

2b gerd-i kederden: gerdüñden M.
3a düşse: ṭutsa D./ kūh-sāra: kūh-sārı D.
4b mār: yār M.

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 317-318.
38/2a āfāḳa neşr eyler: neşr eyler āfāḳa M.
3a cānāna: ḫūbāna M.

** “Ol, hemen oldu.” Bakara, 2/117.

6 İy **Meẕāḳī** n'ola ma‘mūr olsa böyle her yeri
‘İşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

7 Cem-nijād-ı muḥterem sulṭān Murād-ı pür-kerem
Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

8 Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

39*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Yārsız ‘āşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede rāḥat mı olur

2 Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
Bundan özge daḫı ‘ālemde sa‘ādet mi olur

18a 3 Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
Ḥāşılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

4 Ne ‘aceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

5 Bī-bahā olsa **Meẕāḳī** n'ola bu naẓm-ı terüñ
Böyle silk-i dür-i şeh-dāneye ḳıymet mi olur

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 345.
39/5b dür-i: dürr-i M.

40*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eṣeri gör
Gel 'ārif iseñ nükte-i *şaḳḳa'l-ḳameri* gör**

2 Baḳ leẕẕet-i güftār-ı şeker-bārına yārüñ
Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

3 İm'ān-ı naẓarla dehenin eyle temāşā
Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lü'lü'-i teri gör

4 Murġ-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhīn-ẓaferi gör

5 Yanmış yine ol şem'-i żiyā-baḫşa **Meẕāḳī**
Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

41***

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
Ẕeḳan u la'l-i leb-i yār hemān yāda gelür

2 Ne 'aceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
Aña def'-i ġam içün bende vü āzāde gelür

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 347.
** "Ay yarıldı." Kamer, 54/1.
40/5a yine: gibi M.
*** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 360.

18b 3 Ol perī-çihre gibi būḳalemūn şekl olmaz
Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

4 Ġam-ı hecr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
Ney ü def ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

5 Ġonçe-leblerle **Meẕāḳī** hele ‘işret idelüm
Vaḳti vardur yitişür ol gül-i ra‘nā da gelür

42*

Meẕāḳī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Feżā-yı sīne ki pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür
Şüküfte-lālesitān-ı bahār-ı ḥasretdür

2 N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

3 Gül-āb-ı gülbün-i bāġ-ı cinān ile gitmez
Bu derd-i ser ki ṣudā‘-ı ḫumār-ı ḥasretdür

4 Kenārın añma vü yād itme bād-ı şurṭasını
Bu baḥr-i fürḳat ile rūzigār-ı ḥasretdür

5 Dil-i ḥazīn-i **Meẕāḳī** güşāde olsa daḫı
Miṣāl-i lāle yine dāġ-dār-ı ḥasretdür

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 361-362.
42/2a aḳsa: aḳışa M.
3b: 4b M./ ser ki: serde M.
4a añma: egme D.

43*

Meẕāḳī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup 'arż-ı niyāz eyler
O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

2 Ṣaḳın maḥrem idinme ġamze-i ġammāz-ı dil-dārı
O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

19a 3 Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere te'ṣīr ider lā-büd
Ḳaçan 'āşıḳ derūn-ı dilden āh-ı cān-güdāz eyler

4 Düşenler rāh-ı 'aşḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

5 Belā-yı hecr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sılṭānum
Meẕāḳī daḫı çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

44**

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 'Ārıżuñ dil gāh gonçe geh güşāde gül ṣanur
Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

2 Āteşīn rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 362.
43/1b şūḫ: şūḥ M.
2a maḥrem: mücrim D.
3a dil-bere: dil-ber M./ dil: dil-i D.
3b dilden: dilde D./ güdāz: güẕār M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 363.
44/1b gāh: geh M.

3 Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
Kimisi zencīr ẓann eyler kimisi ġull ṣanur

4 Biz ezel bezminde lā ya‘ḳıl olan ‘āşıḳlaruz
Müdde‘ī ammā bizi medhūş-ı keyf-i mül ṣanur

5 İy **Meẕāḳī** āferīn ṭab‘-ı terennüm-rīzüñe
Gūş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

45*

Meẕāḳī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
Vebāl-i ṭāli‘ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

2 O kim şināver-i baḥr-i dem-i sirişk olmaz
Cefā-yı seylī-ḫor-ı mevc-i ḫūn nedür bilmez

19b 3 O kim ol āhū-yı vaḥşīyi cüst ü cū ḳılmaz
Ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn nedür bilmez

4 O kim sezā-yı cevāb u ḫıtāb-ı ‘aşḳ degül
Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

5 O kim **Meẕāḳī** gibi nāle-i ḫazīn itmez
Zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

4a ‘āşıḳlaruz: ‘āşıḳlarına M.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 391-392.
45/3b ḫilāf: ḥilāf M.
5a ḫazīn: ḥazīn M.
5b erġanūn: ezġanūn M.

46*

Meẕāḳī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Ne mümkin seyr-i bāġ iy Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
Olur 'işret-serā-yı gülsitān beytü'l-ḥazen sensüz

2 Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

3 Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
Şemīm-i sünbül ü 'ıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

4 Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonçe-dehen sensüz

5 Ġazāl-ı mihr olursa her biri meyl eylemez 'āşıḳ
Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫoten sensüz

6 Bugün 'uşşāḳ-ı şeydā yārsuz 'azm-i kenār itmez
Ne bülbül ġonçesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

7 **Meẕāḳī** 'andelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
Gelür mi ḫāṭıra şimden girü fikr-i vaṭan sensüz

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 394.
46/1b ḥazen: ḫazen D.
2b seyr: ṣaḥn M.
5b āhū-yı: āhū M.
7b girü: gerü D./ fikr: ẕevḳ D.

20a

47*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Āh eyledükçe bādī-i germiyyet-i ġamuz
Minnet-pezīr-i şu'le-i āh-ı dem-ā-demüz

2 Ḫurrem-dilān-ı cur'a teh-i cām-ı ārzū
Nā-bürde pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz

3 Şāyed ki ḫande-rīz-i leb-i zaḥm-ı dil ola
Elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhemüz

4 Zeyn olsa dāġ-ı na'l ile ger sīnemüz n'ola
Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı Muḥarremüz

5 Yoḳ meylimüz **Meẕāḳī** cihān naḳşına velī
Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i ṣuver-bend-i 'ālemüz

48**

Meẕāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Biz çāk çāk ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
Biz çeşme çeşme rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

2 Güm-kerde-rāh-ı vādī-i maḳṣūd olmışuz
Neẓẓāre-pāş-ı şeş cihet-i deşt-i ḥayretüz

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 396.
47/4a dāġ-ı: dāġ u M.
4b biz: pür M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.397-398.
48/1a çāk: çāk-i D.

3 Hep yār u āşinā unudursa bizi n'ola
Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

4 İy Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
Bījen gibi fütāde-teh-i çāh-ı miḥnetüz

5 ‘Ālem ṭavāf-ı Ka‘be-i kūyuñda biz henüz
Ser-geşte-ḥāl-i dā’ire-i nīm-ruḫṣatuz

20b 6 Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
Bī-zād u berg-i lāzime-i ṣabr u ṭāḳatüz

7 Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle **Meẕāḳi**yā
Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

49*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Biz kim bir alāy rind-i ṭarab-ḫāne-i ‘aşḳuz
Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ‘aşḳuz

2 Hīç eylemezüz neş’e-i ṣahbāya tenezzül
Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ‘aşḳuz

3 Bizde bulınur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
Biz ḫāzin-i gencīne-i vīrāne-i ‘aşḳuz

3a yār: yād D.
6a murāda: viṣāle M.
6b zād u berg-i: zād-ı deyr ki D.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 389-390.
49/2b mest-i ḫarāb: maẓhar-ı feyż M.

4 Ol ‘ārıż-ı raḫşān ile sen şem‘-i ḥüsünsün
Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ‘aşḳuz

5 Biz çekmezüz aṣlā ġam-ı devrānı **Meẕāḳī**
Çaḳ bezm-i ezelden beri mest-āne-i ‘aşḳuz

50*

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ser-te-ser itdi iḥāṭa ‘ārıż-ı cānānı ḫaṭ
Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānī ḫaṭ

2 Gerd-i la‘l-i ḫoş-güvārın eyledi behcet-nümā
Sebze-veş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvānı ḫaṭ

3 Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yūnānī ḫaṭ

21a 4 Muṣḥāf-ı ruḫsārına itdükçe diḳḳatle naẓar
Keşf ider ‘uşşāḳa sırr-ı āyet-i Kur’ānı ḫaṭ

5 Resm-i ‘unvān-nāme-i mihr ü maḥabbet olmaġın
Şād-kām eyler dil-i her ‘āşıḳ-ı giryānı ḫaṭ

6 Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dil-dār ile
İy **Meẕāḳī** hīç elüñden gitmesün dīvānı ḫaṭ

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 423.
50/2a nümā: feżā D.
3a gerd-i ruḫında: levḥ-i ruḫuñda M.
5b şād-kām: ḫande-zār D.

51*

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Ruḫ-ı pertev-figenüñ maṭla'ü'l-envār ancaḳ
Leb-i şekker-şikenüñ maḥzenü'l-esrār ancaḳ

2 Kāmetüñ gülbün-i nev-reste-i gülzār-ı ṣafā
Dehenüñ ġonçe 'iẕāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

3 Gerd-i sürme-eṣer-i ḫāk-i derüñ sulṭānum
Rūşenā-bahş-ı 'uyūn-ı ulü'l-ebṣār ancaḳ

4 Deyr-i 'ālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

5 İy **Meẕāḳī** güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
Reşaḥāt-i ḳalemüñ hep dür-i şeh-vār ancaḳ

52**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
Dil-i āşüfte-ḥāle bend ancaḳ

2 N'ola dil meyl iderse ṭūṭī-vār
Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 431.
51/2a nev-reste-i: revnaḳda M.
4b : 5b M.
5a – M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s.432.
52/1b ḥāle: ḥāli M.

3 Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ‘aceb
Cümle evżā‘ı dil-pesend ancaḳ

21b 4 Naḳd-i cānı meṭā‘-ı vaṣlına vir
Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

5 Saña irmez **Meẕāḳī** çeşm-i ḥasūd
Kevkeb-i ṭāli‘üñ bülend ancaḳ

53*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Dil-beste-i dü zülf-i perīşānuñam senüñ
Bir boynı baġlı bende-i fermānuñam senüñ

2 Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
Fitne-perest-i nergis-i fettānuñam senüñ

3 Pervāne-dār-ı bāl u per-i şevḳ ile müdām
Şeb şu‘le-gerd-i şem‘-i şebistānuñam senüñ

4 Bālā-ḳadān-ı dehre n'ola baş egmesem
Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñam senüñ

5 Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
Ben çihre-sāy-ı gūşe-i dāmānuñam senüñ

6 Olsam **Meẕāḳī** gibi n'ola böyle ḫoş-edā
Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫ̆ānuñam senüñ

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 437.

54*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Cānā ne ‘aceb böyle bu ġam-ḫˇārı unutduñ
Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

2 Āyā bu mıdur ḳā‘ide-i ehl-i maḥabbet
Kim bunca zamāndur bu hevā-dārı unutduñ

22a 3 Evvel aluban ‘aḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
Ṣoñra ya niçün ‘āşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

4 Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
Sen bencileyin ‘abd-i ṣenā-kārı unutduñ

5 Bir bende-i efgende-i dīrīnüñ iken ol
Ḥayfā ki **Meẕāḳī**-i dil-efgārı unutduñ

55**

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

2 Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 437.
54/3a aluban: aluben D.
5b efgārı: figārı M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 438.
55/1a ḫiffet: ḥiffet M.

3 Yād eyleyüp ebrū-yı kemān-dārını yārüñ
Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

4 Dal ḫançer olup sīne-i ṣad pāreye cānā
Gel sen daḫı bir şerḥa-i ḫūn-ābe çegān çek

5 Baş egmez ise dergeh-i teslīme **Meẕāḳī**
A‘dā-yı ḥased-kāra hemān tīġ-i zebān çek

56*

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
Gāh mey iç geh ‘araḳ nūş it hemān mestāne ol

2 Bir ṣaçı Leylāya dil vir ṣad hezār ümmīd ile
Ḳays-veş kuh-sāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

3 Yan yaḳıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
Öyle bir şem‘-i dil-efrūza yüri pervāne ol

4 Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline iy murġ-ı dil
Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

5 İy **Meẕāḳī** rind-i bī-pervā-yı ‘aşḳ iseñ müdām
Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

4a pāreye: pāreme M.
5a egmez: urmaz M.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 461-462.
56/3, 4 ,5 – M.

22b

57*

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

2 Ṭutar āfāḳı şerer iy meh-i ferḫunde-eṣer
Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

3 Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
Şimdi ḥālüm elem-i dūrī ile ġāyet kem

4 Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tārik-i 'adem

5 İy **Meẕāḳī** niçe āh itmeyeyüm oldı yine
Rūz-ı 'işret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

58**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

2 Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyleyelüm
Vāḳıf-ı mu'cize-i 'Īsī-i Meryem olalum

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 477.
57/4b dilerüm: dilerin M.
5a itmeyeyüm: itmeyeyin M./ oldı: ki oldı M.
5b sūr: sūz M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 477.

3 Bezmümüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
Ḥişşe-dār-ı ṭarab-ı ‘ayş-ı dem-ā-dem olalum

4 Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
Bir niçe gün yine yārān ile hem-dem olalum

5 İy **Meẕāḳī** hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
Maẓhar-ı himmet-i ‘allāme-i ‘ālem olalum

23a **59***

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gel ḳulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
Añla āheng-i uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

2 Ney degül gūyā dem-i enfās-ı Rūḥu’llāhdur
Bir nefesde bildürür ṣad rāz-ı mübhem n'eydügin

3 Gel ḳadem-rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

4 Bilmez illā bikr-i ma‘nā-perverān-ı meṣnevī
Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

5 İy **Meẕāḳī** ḥaḳ budur kim ehl-i sūz añlar hemān
Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

58/3a ṭursun: dursun M.
4a ṭurmayalum: durmayalum M.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 484.
59/1b āheng-i: āhınuñ D.
4a ma‘nā: ma‘nevī M.
5a sūz añlar: ehl-i dilānlar D.

60*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1 Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

2 Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām-ı vaṣl-ı yār
Mihr-i viṣāl böyle serī'ü'z-zevāl iken

3 Neydi sürūr-ı soḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḥāl iken

4 Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāli'-i ümīd
Te'ṣīr-i baḫt-ı sa'd ile āsūde-ḥāl iken

5 Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳur'a-i emel
Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

6 Çoḳdur **Meẕāḳī** tā bu ḳadar şekve-i firāḳ
Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

23b

61**

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
Ḳanlar dökilür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 484-485.
60/1a ġam oldı: oldı M.
2a vaṣl-ı yār: viṣāl-i yār D.
5, 6 – M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 486.

2 Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḥayrān
Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīzüñ ucından

3 Dil sūḫtedür lāle-veş iy mihr-i cihān-tāb
Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

4 Ol ġonçe-dehen olmasun āzurde ḥaẕer ḳıl
İy bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

5 Çoḳ kimse **Meẕāḳī**-veş ola hem-ser-i Manṣūr
Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

62*

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Şeh-suvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
Başını ṭop eyler āḫir elde çevgānuñ gören

2 Bu ne ḥikmetdür cünūn iẓhār ider 'āḳil iken
Dōstum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

3 Şevḳ ile pervāne-veş per yaḳmaġa cānlar virür
Şu'le-i dil-sūz-ı şem'-i rūy-ı raḫşānuñ gören

4 Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
Mīve-i la'l-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

61/2a ḥayrān: ḫayrān M.
5a ola: olur M.
*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 487.
62/1b eyler: eyle D.

5 Sünbül-i pür-şeb-nem-i bāġ-ı cināna beñzedür
İy **Meẕāḳī** elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

63*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

24a 1 Pür-yāreyem ol ġamze-i ḫūn-ḫˇāruñ elinden
Āvāreyem ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

2 Naḳd-i dil ü cānı niçe ḥıfẓ eyleye 'uşşāḳ
Ol ġamze-i 'ayyār-ı tebeh-kāruñ elinden

3 Cānā gidiçek 'aḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
Daḫı ne gelür 'āşıḳ-ı nā-çāruñ elinden

4 Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

5 Artarsa n'ola bezl-i kef-i desti **Meẕāḳī**
Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihān-dāruñ elinden

64**

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
Bir ṭabīb-i cān hezārān mübtelāya n'eylesün

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 487-488.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 489.

2 Ben marīż-i ‘aşḳ-ı cān-gāham Mesīḥ olsa daḫı
Ne ‘ilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

3 Dil ṭalebkār-ı viṣāl ü yār-i istiġnā-fürūş
Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

4 Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ‘aşḳ
Ġamze-i dil-dūz-veş tīr-i ḳażāya n'eylesün

5 Ġamzesin żabṭ itse de gīsū yine dil ḳopmada
Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

24b 6 ‘Uḳde-i ser-rişte-i mihr ü maḥabbetdür göñül
Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n'eylesün

7 Ger **Meẕāḳī** böyle feryād eylese ma‘ẕūrdur
‘Āşıḳ olmış nā-gehān ol bī-vefāya n'eylesün

65*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 ‘Āşıḳ-ı ṣādıḳu’l-vedādam ben
Muḫlişam ḫāliṣü’l-fu‘ādam ben

2 Ḫīle vü ḫud‘a n'eydügin bilmem
Sālik-i meslek-i sedādam ben

3 Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
Rind-i ser-mest-i Cem-nihādam ben

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 491-492.
65/1a‘āşıḳ-ı: ‘āşıḳam M.

4 Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
Mālik-i tīġ-ı zer-necādam ben

5 Yazduġum ḳıṭ‘a-i maḥabbetdür
Gerçi ne mīr ü ne ‘imādam ben

6 İy **Meẕāḳī** ‘aceb mi faḫr itsem
‘Abd-i nā-çīz-i Ḫān Murādam ben

66*

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Başlasun yār cefā itmege aġyāra hele
Göresin mihrini ‘uşşāḳ-ı dil-efgāra hele

2 Suḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
Gelsün ol ġonçe-dehen nāz ile güftāre hele

25a 3 Ṭuyar ‘uşşāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
‘Āşıḳ olsun o da bir şūḫ-ı cefā-kāra hele

4 İy ṣaçı Leylī nedür şöhre-i ‘ālem olmaḳ
Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi küh-sāra hele

5 Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı **Meẕāḳī** göresin
Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 521.
66/1a aġyāra: aġyār D.
1b dil-efgāra: dil-figāra M.
3a ṭuyar: duyar M.
4b küh-sāra: kūh-sāra D.

67*

Meẕāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
Kelāmuñ şīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

2 İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ‘Īsī-dem
Dem-i pür-feyżi i‘cāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

3 ‘Aceb mi ‘aşḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ‘Aẕrāyı unutdurdı

4 Beni ol ṣaçları Leylī idelden böyle dīvāne
Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

5 **Meẕāḳī** ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
Bu naẓmuñ şöhret-i ‘ıḳd-i Süreyyāyı unutdurdı

68**

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Yine bir dil-rübā-yı hercāyī
İtdi āvāre pīr ü bernāyı

2 Kimse görmiş midür cihān içre
Öyle yār-i firişte-sīmāyı

---

*Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 543.
67/2a ‘Īsī: ‘İsā D.
3a Vāmıḳuñ: Bāmıḳuñ M.
3b ‘Aẕrāyı: ‘iẕārı D.
** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 547.

25b 3 Beni görsün anuñla bir yirde
Görmeyen Vāmıḳ ile ‘Aẕrāyı

4 Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

5 İder iḥyā leb-i revān-baḫşı
Eṣer-i mu‘ciz-i Mesīḥāyı

6 Şöhret-i behceti unutdurdı
Nām-ı Şīrīn ü ḥüsn-i Leylāyı

7 Ṣan sehāb içre mihr-i enverdür
Der-ber itdükçe mā’ī dünyāyı

8 Ḳorḳarın kim boyunca ḳana giren
Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

9 Baḳa ol şūḫ cevr ile n'itdi
Bunca ‘uşşāḳ-ı ‘aşḳ-peymāyı

10 Kerem itsün **Meẕāḳī** bārī baña
İtmesün şīve-i sitem-zāyı

68/4a el-ḥaḳ: ancaḳ M.
8a boyunca: bunca M.
8b Mısraın vezni bozuktur.
9 – D.
10a İyMeẕāḳī o şūḫ-bārı baña D.

69*

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Olmış sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī
Bulmış revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī

2 Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü’ş-şeref Ḫudā
Baḳ ṭāli‘-i müsā‘ide gör baḫt-ı es‘adı

26a 3 Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı ef‘āl-i kā’ināt
Cem‘-i ma‘ārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

4 Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
Āġāz-ı ‘izz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

5 Yüz sür **Meẕāḳī** dergehine eyle ‘arż-ı ḥāl
Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

6 Hem Ḥaḳdan iste kim aña virsün ‘ale’d-devām
Ḳadr u celālet-i ebedī ‘ömr-i sermedī

7 Görsün hemīşe ‘ahd-i şerīfinde ḫāṣ u ‘ām
İn‘ām-ı bī-girān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 548-549.
69/2b es‘adı: es‘ādı D.
3a taṣarruf: muṣarref M.
7a bī-ḥadi: bi-ḥadi D.

70*

Meẕāḳī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1 Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
Bu demdür soḥbet-i 'ayş-ı pey-ā-pey

2 Nigīn-i cām ile rind-i tehī-dest
Olur mesned-nişīn-i Ḫātem-i Ṭay

3 'Aceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
Ṣadā-yı 'ūd u āvāz-ı def ü ney

4 Fenāyile şeh-i mülk-i beḳāyam
Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

5 Açıldı dāġ-ı dil olsa revādur
Fürūġ-ı ṣubḥ-ı ṣādık bībe-i Key

6 **Meẕāḳī** bilmedüñ ḳadr-i viṣāli
Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

26b

71**

Meẕāḳī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Yine esdi nesīm-i nev-rūzī
Oldı feyż-i 'amīm-i nev-rūzī

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 550.
70/4a beḳāyam: fenāyam M.
5 – D.
6 – M.

** Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 550.

2 Yine virdi meşām-ı cāna ṣafā
Būy-ı ‘anber-şemīm-i nev-rūzī

3 Bād-ı çihre-güşā-yı faṣl-ı bahār
Açdı rūy-ı besīm-i nev-rūzī

4 Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

5 İy **Meẕāḳī** açıldı baḫt-ı çemen
Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

72*

Meẕāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḥayli demdür yār ile ‘ayş-i nihānī düşmedi
Ṭāli‘üm el virmedi furṣat zamānı düşmedi

2 Çoḳ zamāndur ḥasret-i la‘l-i lebüñle sāḳīyā
Destden cām-ı şarāb-ı erguvānī düşmedi

3 Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
Kim zemīne daḫı tīr-i cān-sitānı düşmedi

4 Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

71/3b besīm: nesīm D.
* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 552.
72/1b furṣat: fırṣad D.
2a ḥasret: fikret D.
3b Kim yire hīç nāvek-i aḫter-nişānı düşmedi M.

5 Ben de seng-endāz-ı sa‘y oldum **Meẕāḳī** çoḳ velī
Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

27a **73***

Meẕāḳī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I

İy ḥased-kerde-i gül-i sūrī
V'ey behişt-i leṭāfetüñ ḥūrı
Rişte-i cānı şu‘le-i dūrı
Yaḳsa mānend-i şem‘-i kāfūrī

Ben unutmam seni gözüm nūrı
Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

II

Sen şeh-i kişver-i melāḥat iken
Mālik-i milket-i leṭāfet iken
Ben leked-ḫūrde-i melāmet iken
Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

Ben unutmam seni gözüm nūrı
Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

III

Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret
Ḳalmasa tende ẕerrece ḳuvvet
Var iken dilde neş’e-i vuṣlat
Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 567.
73/IIa kişver: kişvere D.
IIb Zīver-ārā-yı ṣad leṭāfet iken D.
IIc ḫūrde: ḫurde D.
IIIb ḳuvvet: ḳudret M.
IIIc neş’e: neşve D.

Ben unutmam seni gözüm nūrı
Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

IV

‘Aşḳ-ı ‘uşşāḳ-ı bī-nevā ḥakḳı
Mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā ḥakḳı
27b Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

Ben unutmam seni gözüm nūrı
Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

V

İy dü çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
Gör **Meẕāḳī**de var mı şevḳ-i cemāl
Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

Ben unutmam seni gözüm nūrı
Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

74*

Ḫusrev

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Yeşiller geydügüñce ṭūṭī-i gūyāya beñzersin
Siyeh-pūş olduġuñca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin

2 Ḳaçan kim egnüñe aḳ sāde giyseñ iy perī-sīmā
Ṣadefden ḥāṣıl olmış bir dür-i yektāya beñzersin

Va dü-çeşm: o çeşm D.
* Bekir Kayabaşı, **Kaf-zade Fa’izi’nin Zübdetü’l-Eşarı**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya, 1997, s. 283-284.
74/2a egnüñe: nāz ile M./ semen-sīmā: perî-sīmā M.
2b ṣadefde: ṣadefden M.

3 Geyüp egnüñe mey-i cāmeyi seyr-i çemen ḳılsañ
Yem-i aḫḍarda Ḫıżra gökdeki ‘Īsīye beñzersin

4 Libās-ı surḫ ile cānā yeşil ferrāce geydükçe
Ṭarāvet gülşeninde ġonçe-i ḥamrāya beñzersin

5 Ḳaçan nārencī giyseñ şem‘-veş iy şems-i ruḫsārum
Melāḥat baḥirinde nīlüfer zībāya beñzersin

6 O gül-ruḫsārı vaṣf itdüñ ‘aceb rengīn edālarla
Sözüñden **Ḫusrevā** sen bülbül-i gūyāya beñzersin

28a **75***

Ṣabūḥī Dede

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Ey ḳılan ‘aşḳ ehlini rāh-ı ser-i kūyuñda ḫāk
Ḫūn-ı ‘āşıḳdan dil-i sengīnüñe gelmez mi bāk
Gün gibi dehre żiyā virdi o ḥüsn-i tāb nāk
Zülf pür çīn ġamze pür-gīn leb pür-efsūn çihre pāk

Ḫançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şeh-levendüm ṭarz-ı ḫāṣṣuñ ādemi eyler helāk

II

Bir naẓar görmekle dil oldı seni şūrīde-ḥāl
Ḳalmadı bār-ı ġam-ı hicrāna cismümde mecāl
Ṣabra ṭāḳat yoḳ senüñle āşinālıḳ ḫod muḥāl
Seng-dilsün ḥālüme senden teraḥḥüm n'iḥtimāl

---

3 – M.
4b ḥamrā: zībāya M.
5,6 – ZE
* Mehmet Sarı, **Sabûhî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1992, s. 221-222.
II: III D.
II/3 ṣabra: ṣabr M.

Ḫançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şeh-levendüm ṭarz-ı ḫāṣṣuñ ādemi eyler helāk

III

Görmese ‘āşıḳ seni miḥnetle hicrān öldürür
Görse ġamzeñ çekdügi şemşīr-i bürrān öldürür
Her kime ḳılsañ naẓar ol çeşm-i fettān öldürür
‘Āşıḳ ol derd ehline beñzer ki dermān öldürür

Ḫançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şeh-levendüm ṭarz-ı ḫāṣṣuñ ādemi eyler helāk

IV

Eşk-i ḫūnīn aḳıdup ‘aşḳ ehli giryān olmada
Ceẕbe-i ‘aşḳuñla her dem niçe yüz ḳan olmada
28b Rāh-ı kūyuñda bu deñlü āh u efġān olmada
Sen ferāġatle temāşāda ḫırāmān olmada

Ḫançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şeh-levendüm ṭarz-ı ḫāṣṣuñ ādemi eyler helāk

V

Geh ‘itāb-ı nükte-āmīz eyle geh ‘işveyle nāz
Saña nāz itmek münāsibdür Ṣabūḥīye niyāz
Kimine cevrüñ çoġ eylersin kimine luṭfuñ az
Ḳatl-i merdümden saña iy şūḫ gelmez m'iḥtirāz

Ḫançer elde tīġ belde bāde serde sīne çāk
Şeh-levendüm ṭarz-ı ḫāṣṣuñ ādemi eyler helāk

76*

Ṣabūḥī Dede

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Ṣūretdür olan perde-keş-i çihre-i ma'nā
Yoḫsa bu cihān ṭopṭolu envār-ı tecellā

2 Her laḥẓa saña cilve-i ḥüsn itmede cānān
Ammā ki ne sūd olmayıçak dīde-i bīnā

3 Ma'şūḳ-ı ecel ẕevḳini zühd ehline ṣorma
Ḫurşīd-i żiyā-baḫşı ne fehm eylesün a'mā

4 Ser virmeyiçek ehl-i fenā sırrı bilinmez
Her ecnebīye ṣanma ki yüz göstere ma'nā

5 Rind iseñ eger ḫāk-i der-i pīr-i muġān ol
Bir cām-ı ṣafā-baḫş ile ol vālih ü şeydā

6 Erbāb-ı riyā sözleri telḫ itdi meẕāḳın
Ṣun sāḳī **Ṣabūḥī**ye meded cām-ı muṣaffā

29a

77

Ḥasan Merḥūm

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Ḳızarsa aġlamakdan gözlerüm mestānedür dirler
Fiġān itsem dem-ā-dem derd ile dīvānedür dirler

---

* Mehmet Sarı, **Sabûhî Divanı**, s. 228.
76/2b ammā ki ne: ammānuña M.
3 – M.

2 ‘Aḳīḳ-i ḫūn-ı çeşmüm ġurbet illerde görüp a‘dā
Elinden gül gibi gitmez ṭolu peymānedür dirler

3 Görüp bu āteş-i fürḳat içinde yanduġum dā’im
Cihān ḫalḳı semender[dür] ya ḫōd pervānedür dirler

4 Ne mümkindür beyān itmek felekde çekdügüm derdi
Ne yüzden ḥālümi ‘arż eylesem efsānedür dirler

5 Ne deñlü yoluña cān virmege sa‘y eylesem şāhum
Ḥasedden dem-be-dem a‘dā **Ḥasan** bī-gānedür dirler

78

Ḫuldī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Aḳarsa dem‘-i seyl-ābum bu ḳaṭre-mānedür dirler
Enīn ü girye vü zārum ‘adū yabanedür dirler

2 Ṭolu peymānedür çeşmüm ciger ḫūn ile ġurbetde
Şehā kej-bīn olan a‘dā içer mestānedür dirler

3 O bezm-i ‘ālem-ārādan içelden kāse-i fürḳat
Gören ser-mest-i ‘āşıḳdur ḳatı rindānedür dirler

4 O serv-i ḳadd-i dil-cūya göñül āşüfte olmış iken
‘Acebdür āşināalar hep aña bī-gānedür dirler

5 Ṣadefdür ṭab‘-ı mevzūnum biḥār-ı şi‘r ü inşāda
Bu naẓm-ı dürr-i yektāyı tuḥaf şāhānedür dirler

29b 6 ‘Afāka'llāh ḥüsn-i şāh suḫandānī vü ḫoş-ḫ˘ānı
Müsellemdür naẓīrüñ yoḳ gören yek-dānedür dirler

7 Kemīne-bende-i aḥfer olupdur **Ḫuldī**-i kemter
Ma‘ārif gencine mālik o bir vīrānedür dirler

79

Ḫuldī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Aña kim bezm-i ‘ālemde naṣīb olmaz mey ü maḥbūb
Neşāṭuñ yüzini görmez olur ‘işret gözi maḥbūb

2 ‘Ömür tīz-rev geçer cānā didi meclisde dün muṭrib
Be sāḳī mey getür bi'llāh bahār eyyāmıdur merġūb

3 O şūḫuñ ġamze-i mesti ne bezm-ārālıḳ itmişdür
Felek mest-i cihān pür-mey içen biñ cur‘asın meslūb

4 Viṣāli müjdesin yazmış hezārān ‘izz ü nāz ile
‘Adem şāhından ol sā‘ī getürdi ḳulına mektūb

5 Cemāli pertevin perde idüpdür gün gibi cānsın
Ẓuhūrı ceẕb idüp **Ḫuldī** ider mevcūd ol mecẕūb

80

Dervīş Aġa

Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün

1 Ben bendeñe himmet ḳıl yā Ḫażret-i Mevlānā
Raḥm eyle ‘ināyet ḳıl yā Ḫażret-i Mevlānā

2 Bir şāh-ı mükerremsin sulṭān-ı mu‘aẓẓamsın
Mümtāz-ı müsellemsin yā Ḫażret-i Mevlānā

3 ‘Ālemde odur ser ü ḳapuñda ola çāker
Bekler işigüñ bekler yā Ḫażret-i Mevlānā

30a 4 Bir şem‘-i hüdāsın sen bir nūr-ı Ḫudāsın sen
Bir kān-ı ṣafāsın sen ya Ḫażret-i Mevlānā

5 Hem-derd-i zebānumsın hem mūnis-i cānumsın
Rūḥ ile revānumsın yā Ḫażret-i Mevlānā

6 ‘Aşḳuñla gözüm giryān derdüñle ciger biryān
Cānum yoluña ḳurbān yā Ḫażret-i Mevlānā

7 Bir ‘āciz ü ḫayrānem bir zār u perīşānem
Bir ṭālib-i dermānem yā Ḫażret-i Mevlānā

8 **Dervīş**üñe himmet ḳıl aḥvāline şefḳat ḳıl
Luṭf eyle ‘ināyet ḳıl yā Ḫażret-i Mevlānā

81*

Ḫayretī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Āşıḳ-ı dīdāruñam dīdār ḥaḳḳıyçün begüm
Nūr-ı pāk-i Aḥmed-i Muḫtār ḥaḳḳıyçün begüm

2 Başumı kesseñ benüm senden kesilmek yoḳ dur[ur]
Zü’lfeḳār-ı Ḫaydar-ı Kerrār ḥaḳḳıyçün begüm

* Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, **Hayretî Dīvanı Tenkidli Basımı**, İstanbul, 1981, s. 298-299.
81/2a benüm: baña M.

3 ‘Işḳuña çün kim belī dīdüm belādan dönmezem
Şol ezelden itdügüm iḳrār ḥaḳḳıyçün begüm

4 Yıḳma göñlüm ḫānesin luṭf eyle beytü’llāhdur
Bu eve bünyād uran mi‘mār ḥaḳḳıyçün begüm

5 **Ḥayretī** abdālı ḳılma ḫān-ı vaṣluñdan ıraḳ
Tekke-i Ḥaḳda olan esrār ḥaḳḳıyçün begüm

30b **82**

Faḫrī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 Elā iy derde dermānum Muḥammed
Göñül taḫtına sulṭānum Muḥammed

2 Niçe biñ cān fedā olsun yoluña
Ḥayātum cismüme cānum Muḥammed

3 Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūrı
Cemāli bāġı seyrānum Muḥammed

4 Beni dūr itme bir dem dergehüñden
Gözi elālum serv-bālālum Muḥammed

5 **Faḫrī** niçe ide sensiz ārāmı
Ḥayāli dilde mihmānum Muḥammed

82/ Mısra sonlarındaki ḫān kelimesi vezne uymadığı için çıkarıldı.
4b Mısra vezne uymamaktadır.
5a Mısra vezne uymamaktadır.

83*

Bāḳī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Bulmaġ isterdi 'aşḳ içinde murād
Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād

2 Defter-i faẓl u dāniş evrāḳın
Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād

3 Günbed-i çarḫ u şu'le-i āhum
Tīġ-ı elmās u miġfer-i pūlād

4 Şeşder-i ġamda zār ḳaldı göñül
Olmadı vuṣlatuñ ḳapusı güşād

5 **Bāḳī** hecrüñ ġamıyla cān virdi
Dād iy pādişāh-ı 'ālem dād

31a

84**

Rūḥī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Bī-'amel 'ilm ile 'ālim geçinen cāhildür
Kim ki ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı cānānı oḳur kāmildür

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım**, Ankara, 1994, s. 122-123.
83/2a defter-i faẓl u: defter ü faẓl M.
3a göñül: dil M.

** Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 551-552.
84/1a 'ālim: kāmil D.
1b cānān: ḫūbān D.

2 *Yevme lā yenfe‘u mālün* didi çün Mevlāmuz *
Bu sözi kim ki ta‘aḳḳul ider ol ‘āḳildür

3 Sālikān-ı reh-i Ḥaḳ cennete meyl itmezler
N'ider ol cenneti dīdāre o kim vāṣıldur

4 Dā’imā Ḥaḳḳa maḥabbet ider ol kāmil kim
Men eḥabbe ḥaceren nüktesine ḳā’ildür

5 Kimi bāṭında ider seyr kimi ẓāhirde
Kiminüñ menzili deryā kiminüñ sāḥildür

6 Ṭutalum mümkin imiş devlet-i dünyāya vuṣūl
‘Ārif olan n'ider ol devleti kim zā’ildür

7 Oḳumaġ ile kişi fāżıl olur lā v’allāh
Men ‘aref sırrına her kim ki irer fāżıldur**

8 Ḳanġı zāhid ki dil-āzārlıġa māyildür
Rūz u şeb her ne ‘ibādet ki ider bāṭıldur

9 Ma‘rifet olmayıçaḳ bir kişide iy **Rūḥī**
Cāhilüñ başı göge irse yine cāhildür

2: 3 D./ yevme: yevke D./ çün – D.
* “ O gün ki ne mal ne de evlat fayda verir.” Şuara, 84/ 88.
3: 6 D.
3b: n'ider: n'eylesün D.
4 – M.
5: 7 D./ seyr: seyri M.
5: 8 D./ imiş: n'eymiş M.
6: 5 D./ 5a fāżıl: kāmil D.
5b fāżıl: kāmil D.
** “Kendini bilen Rabb’ini bilir.” Hadis-i şerif.
7 – M.

85*

Necātī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Bir ālāy oldı perī şīvelü āhū begler
Gözi āhūlaruñ ālāyına yā hū begler

2 Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh
Zülf zencīriyle ol ġamze-i cādū begler

3 Bir perī içün aḳar iki gözüm çeşmeleri
Ṣaḳınuñ bilmiş oluñ ḳanludur ol ṣu begler

31b 4 Bī-vefālıḳlar ider yolına cānlar virene
'Acabā böyle m'olur dünyede hep bu begler

5 Raḫt u baḫtum götüri oda urursañ dutmaz
Bir iki gün beni bu dünyede maḥbūb egler

6 Ne **Necātī** ne güzeller ne selāmun ne 'aleyk
Fāriġuz eylemezüz kimseye ṭapu begler

---

* Ali Nihat Tarlan, **Necatî Beg Divanı**, İstanbul, 1997, s. 180.
85/2: 3 D.
2b zincīr: bī-dīn D.
3b bilmiş: eylemiş M.
4b m'olur: midür M.
5a urursañ: ursam M.
6a ne Necātī ne güzeller: ne güzeller ne Necātī D.
6b eylemezüz: idemezüz D.

86*

Ḫāletī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Cān virmeyiçek derd ile cānān ele girmez
Müşkil bu durur ol daḫı āsān ele girmez

2 Gülden ne biter gülşen-i 'ālemde ḥabībüm
'Āşıḳlara ḥüznüñ gibi seyrān ele girmez

3 Münkirlerüñ inkārına ġam çekme ki zīrā
Küfr olmayıçaḳ arada īmān ele girmez

4 Sür devrüñi iḫvān-ı ṣafāyıla cihānda
Kim buncalayın bir daḫı devrān ele girmez

5 İy **Ḫāletī** sür yüzüñi ayaġına anuñ
'Ālemde ḫayāli gibi sulṭān ele girmez

87

Murabba'-ı Nevā

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Faṣl-ı bahār irdi güle bülbül mülāḳīdür yine
Meclis o meclis mey o mey sāḳī o sāḳīdür yine

Sāḳī şarābuñ telḫini a'lā içer ednā içer
Ẕevḳüñ alan bu neş'enüñ ehl-i meẕāḳīdür yine

* Bu gazel Bayram Ali Kaya'nın yayımlamış olduğu **'Azmî-zāde Hâletî Dîvânı**'nda bulunamadı.

32a 88

Nergisī Efendi

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Biz bir bölük āvāre-i Mecnūn-ṣıfātānuz
Sevdā-zede-i ṭurra-i şeb-gūn-bütānuz

2 Pāy-ı gül-i fażl u hünere ḫāk-i ḥaḳīrüz
Ṣaḥn-ı çemen-i ma‘rifet-i āb-ı revānuz

3 Biz bülbül-i ḫoş-zemzemeyüz meclis-i gülde
Hem-ṣoḥbet-i ḫār olsaḳ eger beste-dehānuz

4 Nev-rūz-ı vefāda çemen-i tāze vü ḫurrem
Bāhūr-ı cefāda ṣararur berg-i ḫazānuz

5 Pertev ṣalıçaḳ şu‘le-i ḫūrşīd-i maḥabbet
Bir ẕerre-i nāçīz-ṣıfat çarḫ-zenānuz

6 Yüz gösteriçek ẕerre ḳadar nūr-ı hidāyet
Ḫurşīd-i cihān-tāb gibi cilve-künānuz

7 Bed-meşreb erāzil-ṣıfata kāse-i zehrüz
Ehl-i hüner ü ma‘rifete raṭl-ı girānuz

8 Ma‘nīde şeh-i bārgeh-i ‘ālem-i ‘aşḳuz
Ṣūretde velī bende-i dervīş-nişānuz

9 Ol rūḥ-ı revāndan bilürüz feyż-i ḥayātı
Cāhil degülüz vāḳıf-ı sır ‘ārif-i cānuz

10 Geh şeyḫ-i mürayī vü gehī ‘āşıḳ-ı şeydā
Geh zāhid-i sālūs u gehī rind-i cihānuz

32b 11 Hem-ṣoḥbet olup **Nergisī**-i zār ile her şeb
Bir yirde ḳadeḥ-nūş-ı mey-i ‘aşḳ-ı bütānuz

89

Nergisī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 ‘Arż-ı ḥāle çāre yoḳ ‘aẓm-i diyār-ı yār güç
Āh kim ḥayretdeyüm reftār güç güftār güç

2 Ne helāk eyler ne def‘ olur ġamuñ hīç görmedüm
Böyle nā-merbūṭ müşkil böyle nā-hem-vār güç

3 Gelmedi āġūş-ı vaṣla şāhid-i gül-rūy-ı kām
Nādim-i ḥaşre ḳalursa ḥasret-i dīdār güç

4 Her belā vü derde āsāndur taḥammül **Nergisī**
Līk ṣabr-ı cevrini taḳrīb ü hecr-i yār güç

90

Nergisī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Menem ki pyerev-i Ferhād u naḳd-i Mecnūnem
Menem ki velvele-endāz-ı kūh-ı Hāmūnem

2 Tamām külḫan-ı ‘aşḳam derūnuma baḳsañ
Sirişküme naẓar itseñ Furāt u Ceyḫūnem

3 Göñülde dāġ-ı ġamuñ tende ḫançer-i cevrüñ
Efendi ẓāhir ü bāṭın cerīḥ ü pür-ḫūnem

4 Niçün ta‘accüb idersüz cünūnuma yārān
Hele görüñ ne perī-veş civāna meftūnem

5 Viṣāl ü hecr degül çünki **Nergisī** bāḳī
Ne aña şād olurın ne bunuñla maḥzūnem

33a **91**

Nergisī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ben ilümde meclis-i aġyārda cānān ise
Dil giriftār-ı belā zindāna düşdi cān ise

2 Hīç ḳaṭār-ı şevḳ geçmez şāh-rāh-ı sīneden
Ṭurmaz işler kārbān-ı miḥnet ü eczān ise

3 Ḳalmadı cāndan eṣer ālām-ı fürḳat ber-ḳarār
Biz tamām olduḳ tamām olmaz ġam-ı hicrān ise

4 Dilde fikr-i devr-i sāġar ārzū-yı ‘ayş u nūş
Başda ḳayd-ı ḳahr-i devr-i çarḫ-ı ser-gerdān ise

5 Sāġar-ı zerrīn-i ‘işret fikrin eyler **Nergisī**
Çoḳ görür köhne sifāli sāḳī-i devrān ise

92

Nergisī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Baḳ dīde-i ‘ibretle birāz cünbiş-i yāri
Seyr eyle nedür feyż-i Ḫudā ḳudret-i yāri

2 Gözden geçirüp nüsḫa-i eyyāmı ser-ā-pā
Ḫūb añladı ġāyetde göñül faṣl-ı bahārı

3 Aġyāra naṣīb oldı ṣafāsı mey-i vaṣluñ
Devrān baña çekdürdi velī renc-i ḫumārı

4 Bir daḫı naẓarın bulamaz nādim olursun
Öldürme firāḳuñla şehā ‘āşıḳ-ı zārı

5 Peyk-i bülbül vār her gülüñ efġāna muḳayyed
Gel **Nergisī**yā diñleyelüm ṣavt-ı hezārı

33b

93

Nergisī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Civān eyler felek ṭıflı civānı pīr-i zāl eyler
‘Aceb sırdur hilāli bedr ider bedri hilāl eyler

2 Ḳażā destindedür gerçi zimām-ı üştür-i gerdūn
Velī aṣḥāb-ı isti‘dādı ṭurmaz pāymāl eyler

3 Taḥayyürden serin zānūya ḳor ‘uşşāḳ-ı ġam pürdür
Civānuñ fikr-i zülfi ādemüñ ḳaddini dāl eyler

4 Ḳomaz hīç ‘aḳl u ġış zühd ü riyāyı maḥv ider dilden
Temāşādur maḥabbet āteşi insānı ḳāl eyler

5 Lebinden kim ṣorarsa yiter güftār-ı şeker-bārın
Cevābın benden alsun āb-ı ḥayvāndan su’āl eyler

6 İrerler menzil-i maḳṣūda rāh-ı ‘aşḳ-ı dil-berde
Ol ‘āşıḳlar ki yārüñ muṣḥaf-ı rūyına fāl eyler

7 ‘Aceb erbāb-ı ṭab‘a ḥıṣṣe yoḳ mı ḫ̆ān-ı devletden
Bu bezmüñ niçe bir ẕevḳini ehl-i ibtiẕāl eyler

8 Derūn-ı **Nergisī** bir gülşen-i envār olur gūyā
Ḳaçan ruḫsār-ı mihr-āṡār-ı dil-dārı ḫayāl eyler

94

Murabba‘

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

Ārām idemem būs u kenār eylemeyince
Sīnemde gelüp yār ḳarār eylemeyince

Fāriġ degülem dest-i ṭalebde tek ü pūda
Ol gözleri āhūyı şikār eylemeyince

34a **95***

Meẕāḳī Süleymān Dede

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
Ne nāme riḳ‘a-i siḥr-i helāle ser-nāme

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 515-516.

2 Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
Getürdi mıṣr-ı dile murġ nāme-ber nāme

3 Gelüp çü Hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānī
Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

4 O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer bendin
Ne ḫūb ‘arża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

5 Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
Hümā-yı evc-i sa‘ādet imiş meger nāme

6 Zihī yerā‘a-i āhū- ḫırām kim andan
Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

7 Zihī raḳam-zede ta‘vīẓ-i devlet-ābādı
Bu gūne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

8 Yazıldı nāme vü dil ‘aẓm-i kūy-ı yār itdi
Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

9 Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var **Meẓāḳī**de
Olursa ḫaṭṭ yirine pür dür ü güher nāme

10 Ümīd odur ki ide ‘arż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

95/2a olalum: alalum D.
8a ta‘vīẓ: ta‘vīẓe M.
8b ser-te-ser: ser-be-ser M.
9b gelüp: gelür M.
10b dür ü: devr M.

34b

96*

Meẕāḳī Süleymān Aṭa

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ṣuffa-i ‘arş-ı berīndür ḫān-ḳāh-ı mevlevī
‘Arşda daḫı döner dirler külāh-ı mevlevī

2 Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semā‘
‘Ālem-efrūz-ı baṣīretdür nigāh-ı mevlevī

3 İy göñül çün reh-rev-i ‘aşḳ olmaġa ‘azm eyledüñ
Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı mevlevī

4 Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
Müdde‘āya mihr ile mehdür güvāh-ı mevlevī

5 Ḳo ‘avāmu’n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
Melce’-i ḫāṣṣü’l-ḫavāṣ imiş penāh-ı mevlevī

6 Ḳuṭbü’l-aḳṭāb-ı velāyet Ḫażret-i Mollā-yı Rūm
Kim ḳul olmaḳdur derinde ‘izz ü cāh-ı mevlevī

7 Şevḳ-i medḥiyle **Meẕāḳī** her seḥer cūş eyle kim
Bād-ı ney feyż-i derūndur ṣubḥ-gāh-ı mevlevī

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 545.
96/2a cihānda: cihāndan M.
2b ‘Ayn-i ḳalb ile olur oldum nigāh-ı mevlevī M.
3 : 4 D.
3b ṭoġrı: doġrı M.
7b ṣubḥ: ṣubḥa M.

97*

Meẕāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Gel ḳulaḳ ṭut nāye gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
Añla āheng-i uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

2 Ney degül gūyā dem-i enfās-ı Rūḥu'llāhdur
Bir nefesde bildürür ṣad rāz-ı mübhem n'eydügin

3 Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

35a 4 Bilmez illā bikr-i ma'nā-perverān-ı Meṯnevī
Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

5 İy **Meẕāḳī** ḥaḳ budur kim ehl-i dil añlar hemān
Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

98**

Nef'ī Efendi

Müfred

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Çekse tīġın ḳırılur birbiri üzre 'ālem
Fitne cellādı mıdur ġamze-i mestüñ bilmem

---

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 484.
97/5a dil añlar: dilānlar D. söz añlar M.
** Metin Akkuş, **Nef'î, Divanı**, s. 353
98/1b ġamze-i: ġamzesi M.

99

Müfred

Me‘fāīlün Me‘fāīlün Me‘fāīlün Me‘fāīlün

Zihī taḫt-ı mu‘allā bārgāh-ı ‘arş-ı pīrāye
Ki ṣalmış āfitāb-ı heft kişver üstine sāye

100

Müfred

Me‘fāīlün Me‘fāīlün Fe‘ūlün

Eger zehr ise ḫoşdur yār elinden
Gerekmez sükkerī aġyār elinden

101*

Şāhidī Efendi

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ka‘be-i ‘uşşāḳ olupdur ḫānḳāh-ı mevlevī
Tāc-ı ‘izz ü ser-firāzīdür külāh-ı mevlevī

2 Ḫażret-i Mollā Celāle’d-dīn-i Rūmī kim odur
Pīşvā vü reh-nümādur pādişāh-ı mevlevī

3 Ḫālıḳa yol ḫalḳuñ enfāsıncadur dir Muṣṭafā
Her ṭarīḳüñ eşref ü a‘lāsı rāh-ı mevlevī

2,3 – D.

* Mustafa Çıpan, **Muğlalı İbrahim Şâhidî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri, Dîvân ve Gülşen-i Vahdet**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1986, s. 84

101/ 2a Celāle’d-dīn-i Rūmī kim odur: Celāle‘d-dīn-ḫudāvendigārdur D.

2b nümādur: nümā vü M.

3: 4 D.

4 Ṣıdḳıla çün kim mürīd-i ‘aşḳdur yegrek durur
Zāhid-i ḫuşkuñ ṣevābından günāh-ı mevlevī

5 **Şāhidī** esrār-ı hūdur nālesi nāyuñ velī
Gūş idüp eflāke irdi dūd-ı āh-ı mevlevī

35b **102**

Semtī

Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün

1 İy maḳṣad-ı her ḳāṣıd yā Ḫażret-i Mevlānā
İy ma‘bed-i her ser-‘ābid yā Ḫażret-i Mevlānā

2 İy me’men-i her mü’min iy eyḳan-ı her mūḳın
İy melce’-i ins ü cin yā Ḫażret-i Mevlānā

3 Dermāndelere dāver maẓlūmlara yāver
İy ḥāfıẓ-ı baḥr u ber yā Ḫażret-i Mevlānā

4 Ġazv içre dilāverler şīr-efgen-i ṣaff-derler
Senden meded isterler yā Ḫażret-i Mevlānā

5 Bir şāh-ı muẓaffersin bir ẕāt-ı muṭahhersin
Bir şems-i münevversin yā Ḫażret-i Mevlānā

6 Çāker saña çoḳ cānlar bendüñ niçe sulṭānlar
Yoluñda fedā cānlar yā Ḫażret-i Mevlānā

7 Yoḳ Meṡnevīñe ṡānī vāżıḥ ḳamu bürhānı
Keşf itdi o Ḳur’ānı yā Ḫażret-i Mevlānā

5a Bang-i nāyuñ āteşi dil-sūzdur iy Şāhidī D.

8 Her perd ü ṣad sāle vecdile irer ḥāle
Nāyüñ idiçek nāle yā Ḫażret-i Mevlānā

9 Ger ḫāṣ u eger ‘āma açıḳ ḳapuñ en‘āma
Luṭf eyle bu nā-kāma yā Ḫażret-i Mevlānā

10 Bir ‘āciz-i nā-çāram bir derde giriftāram
Bir ‘āṣī güneh-ḳāram yā Ḫażret-i Mevlānā

36a 11 İy ḳāżī-i ḥācātum iy ṣāmi‘u’l-eṣvātum
Redd itme münācātum yā Ḫażret-i Mevlānā

12 **Semtī** ḳapuña geldi öldi yine dirildi
Eskiligini yenildi yā Ḫażret-i Mevlānā

103*

Ḫaṭāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Dil-berā şems-i ḍuḥādur ṣafḥa-i ruḫsāruñuz
Āyet-i *Ṭā-hā* vü *Yā-sīn* ṣūret-i dīdāruñuz **

2 Ḳāmetüñ ṭūbā durur *nūn ve’l-ḳalem*dür ḳaşlaruñ***
Hāẕihī *cennātu ‘adnin* la‘l-i şekker-bāruñuz****

3 Sūre-i *ve’l-leyl* zülfüñ gözlerüñ *ni‘me’l-baṣar* *****
Līk *sübḥāne’lleẕī esrā* durur esrāruñuz******

* Babek Cavanşir, Ekber N. Necef (Editörler), **Şah İsmail Hata’î Külliyatı**, İstanbul, 2006, s. 397.
** Tā-hā, 20/1. Yā-sīn, 36/1. “Huruf-ı mukattaadandır.”
*** “ Nūn, Kaleme ve yazdıklarına yemin olsun.” Kalem, 68/1.
**** “ Ebedî olarak bu cennetime giriniz.” Tevbe, 9/72.
103/3a sūre-i : āyet-i D.
***** “ Geceye andolsun.” Leyl, 92/1.
****** “ Her türlü kusur, ayıp ve eksiklikten uzak olan O(Allah) yürüttü.” İsra, 17/1.

4 Sūre-i ta‘vīẕ oḳurmen dem-be-dem *iḫlāṣ* ile
Tā ki ḥüsnüñi belādan ṣaḳlasun cebbāruñuz

5 *Ḳul kefā bi’llāh* durur ẕikr-i Ḫaṭāyī- ḫastenüñ*
Ḥaḳ bilür kim *ṣemme vechu’llāh* durur dīdāruñuz**

104***

Veysī Efendi

Müfte‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

1 Ṭurralaruñ ruḫlaruña ḳıl niḳāb
Eyler iseñ baḳduġumuzdan hicāb

2 Çatma ḳaşuñ ruḫlaruñı gösterüp
İtme bize luṭf yüzinden ‘iṭāb

3 Ṣaymaz ise bendelerinden bizi
Söyleşürüz yār ile rūz-ı ḥisāb

4 Ḫaste ciger suḫte-dil-i bī-ḳarār
Döndi baña bezm-i belāda kebāb

5 Diḳḳat ile vaṣf-ı ḫaṭuñ yazsa ger
Her sözi **Veysī**nüñ olur bir kitāb

---

* “Allah yeter de.” Ankebut, 29/52.
** “ Doğu da batı da Allah’ındır.” Bakara, 2/115.
*** Zehra Toska, **Veysî Divanı**, s. 190.
104/ 2b ‘itāb: niḳāb D.
3,4 – M.

36b

105

Nergisī Efendi

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Ḫumār-ı ġuṣṣa-i mest bāde-i ‘aşḳa kesel virmez
Cihān seyl-āb olursa ḳal‘a-i mihre ḫalel virmez

2 Göñül müştāḳ-ı pā-būsuñdur anı gel dirīġ itme
Dil-i ümmīdvār-ı merḥabā-yı sāde el virmez

3 Beni çāh-ı maḥabbetdür seferli eyleyen ḫāke
Göñül tīmār-ı ‘aşḳı kişver-i dehre bedel virmez

4 Ṣadedden çıḳma baḥs-i ‘aşḳa hep şevḳ-i kelām eyle
Kitāb-ı ḥüsn[i] gör hīç ġayrı ma‘nāya maḥal virmez

5 Elüñde cām-ı Cemşīd-i maḥabbet **Nergisī** mevcūd
Dime kim sāġar-ı maḳṣūdı sāḳī-i ezel virmez

106*

Ṣabūḥī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 İy ḥüsnüñe erbāb-ı cihān vālih ü şeydā
‘Aşḳ ehline ḥāl-i siyehüñ māye-i sevdā

2 Zülfüñ girihi ehl-i cünūn boynına zencīr
Şehr içre gözüñ fitneleri bā‘iṣ-i ġavġā

3 Nev-reste ḳadüñ ser-zeniş-i serv-i ser-efrāz
Ruḫsār u lebüñ reşk-i gül ü ġonçe-i zībā

*Mehmet Sarı, **Sabûhî Divanı**, s. 227

4 Ruḫsār-ı laṭīfüñde gören zīnet-i ḫālüñ
Meh-tāba ḳarīn oldı ṣanur ‘ıḳd-i S̱üreyyā

5 Ẕikr-i lebüñi vird-i zebān itdi **Ṣabūḥī**
Mu‘tādı olur rind olanuñ bāde-i ḫamrā

42a **107**

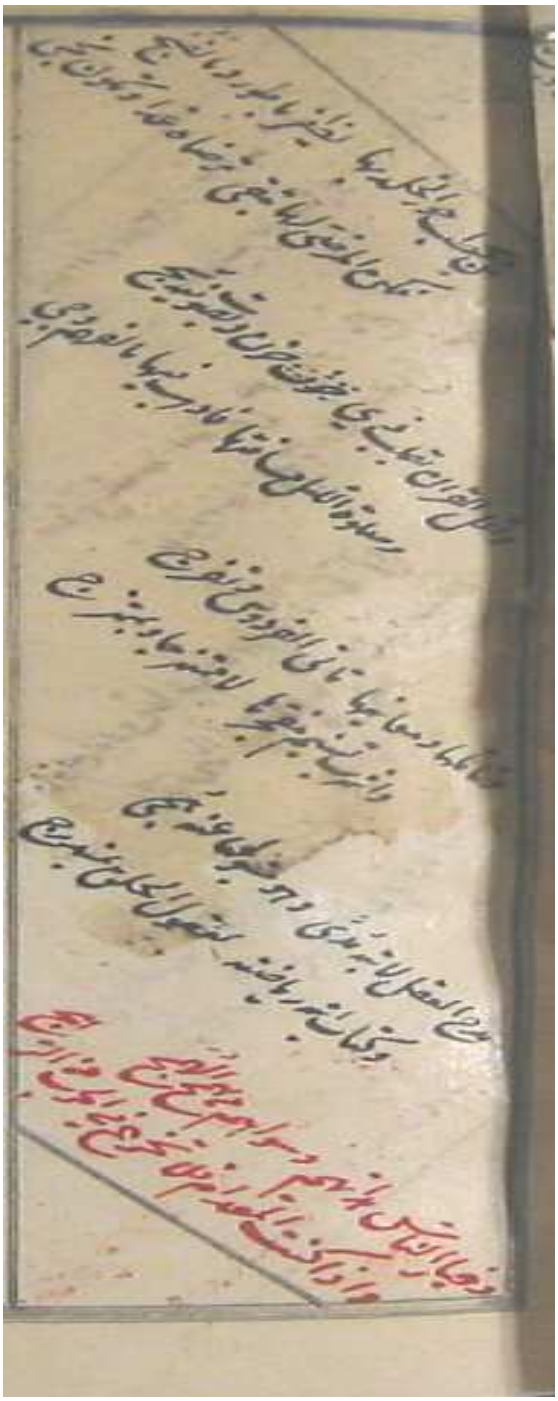

42b

108

‘İlmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I

Ḫalḳ-ı ‘ālem düşmen olup ẕemm iderse dem-be-dem
Bu nite olur benüm cürmüm ider luṭf u kerem
Medḥ iderse kendüsinüñ eyülügidür lā-cerem
İy disünler kem disünler çekmezem ḳaṭ‘ā elem

Dōst medḥinden ne şād u ẕemm-i düşmenden ne ġam
Fāriġ u āzādeyem birdür yanumda medḥ ü ẕemm

II

Ṭa‘n idüp saña dil uzatsa dilā her bed-zebān
Dānişī ‘irfāna noḳṣān irişmez bī-gümān
Ṭaş atar mı mīvesüz eşcāra hīç ḫalḳ-ı cihān
Söyleyenler söylesünler Ḫālıḳuñla ol hemān

Dōst medḥinden ne şād u ẕemm-i düşmenden ne ġam
Fāriġ u āzādeyem birdür yanumda medḥ ü ẕemm

III

Fā’ide ne dōstlarum dā’im beni vaṣf itseler
Ẕemm-i düşmenden baña bi’llāh yoḳdur hīç żarār
Ḥāṣılı her güft-ü-gūdan ḳalbe irişmez keder
Bir ḳulaġumdan girer ol bir ḳulaġumdan çıḳar

Dōst medḥinden ne şād u ẕemm-i düşmenden ne ġam
Fāriġ u āzādeyem birdür yanumda medḥ ü ẕemm

40a

108/ IIb Vezin bozuktur.

IV

Bu denī ḫalḳa ḳul olmadan ferāġat eyledüm
El çeküp ḫalḳ-ı cihāndan şimdi ‘uzlet eyledüm
Kendüme āzādelük ḫulḳını ‘ādet eyledüm
Ḥubb-ı dünyādan be-ġāyet pek kerāmet eyledüm

Dōst medḥinden ne şād u ẕemm düşmenden ne ġam
Fāriġ u āzādeyem birdür yanumda medḥ ü ẕemm

V

‘İlmiyā yā iy dimiş yā kem senüñçün ḫāṣṣ u ‘ām
Ḥasb-i ḥāli herkesüñ ma‘lūm olur rūz-ı ḳıyām

Dōst medḥinden ne şād u ẕemm düşmenden ne ġam
Fāriġ u āzādeyem birdür yanumda medḥ ü ẕemm

109

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Dil-i maḥzūnumı bir kez tesellī itseñ olmaz [mı]
Dutalum düşmenüñ oldum müdārā itseñ olmaz [mı]

110*

Yaḥyā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

I

Ölürsem ḳara geysün dūd-ı āhum gibi ‘āşıḳlar
Dögünsün dāġ-ı sīnem gibi baña baġrı yanıḳlar
Beni ol māh-ı tābāna nifāḳ itmiş münāfıḳlar
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

V İki mısra eksiktir.

* Mehmed Çavuşoğlu, **Yahyâ Bey, Divān, Tenkidli Basım**, İstanbul, 1977, s. 199-200.

II

Benüm ṭaġlarca derdüm var viṣāl-i yāre çārem yoḳ
Dil-i dīvānemüñ eglencesi bir māh-pārem yoḳ
Ġamum ḥadden ziyāde yılduzum düşkün sitārem yoḳ
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

40b III

Niçe nev-rūz olur bir gün baña vaṣl-ı ḥabīb olmaz
Niçe bayram olur yārüñ elin öpmek naṣīb olmaz
Yaraşur baña aġlarsam benüm gibi ġarīb olmaz
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

IV

Uyup aġyār-ı nādāna gider gün gibi seyrāna
Deli göñlüm gibi yārüñ hemīşe meyli yabana
Iraḳdan baḳar oldum şimdi ben ol māh-ı tābāna
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

V

Ḥaḳīḳat gelmez iy **Yaḥyā** bu gül yüzlü ṣanemlerden
Ferāġat eyler idüm ḳādir olsam ‘aşḳ-ı dil-berden
Benüm başum gibi firḳat çıḳarur ‘āḳıbet serden
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

111

Naẓīre-i Selāmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

I

Göñül dūd-ı siyāhum-veş ḳaralar geysün ‘āşıḳlar
Nigār-ı nāzenīnümden ayırdı çün münāfıḳlar
İde her derde dermān Mesīḥā gibi ḥāẕıḳlar
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

110-II/2 māh-pārem: māh gibi yārüm M.
III/2 yārüñ: bir gün M.
IV/2 yārüñ: anuñ D.
IV/3 ben – M.
V/3 serden: yirden M.

II

Çürilelden yüzin yandı güneş yüzlü dil-ārāmum
Ne ṣubḥum bellüdür ne ḫod ḳara baḫtumdan aḫşāmum
Fiġān-ı vāh u zār ile geçer nev-rūz ile bayram
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

79a III

Diyelüm ayru düşürsün ecel ḥabībi cānından
Raḳīb-i bed-liḳā-yı dil kesilmez ise yanından
Ḳarañu görinür baña cihān āh u duḫānumdan
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

IV

Selāmī ideyin her şeb fiġān u āh ile zārı
Elümden aldı düşmenler çün ol gün yüzi dildārı
Ḳara çöllere ḳoydılar ‘adūlar ben güneh-kārı
Ne ḳara günlere ḳaldum yazuḳlar baña yazuḳlar

112

Murabba‘

Fāilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Göñlüm alup āl ile derdüm firāvān eyledüñ
Gözlerüm yaşını hecrüñ ile ‘ummān eyledüñ

Öldürürsün nā-tüvānı şöyle giryān eyledüñ
Hāy ẓālim n'eyledüñ nā-ḥaḳ yire ḳan eyledüñ

113

Sā‘idī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Bī-vefādan ḥaẕer it Yūsuf-ı Ken‘ān ise de
Velī Ya‘ḳūbı ḳul itme aña sulṭān ise de

2 Leb-i cān-baḫşuñı emsem didügümdür ṣuçum
Bize bağışla güzel başuñ içün ḳan ise de

3 Ġaraż öldürmek ile ben ḳuluñı sulṭānum
Vireyin yoluña maḳṣūduñ eger cān ise de

4 Seni hicrānı belāsıyla iderse bīmār
Geç devāsından anuñ derdüñe dermān ise de

79b 5 **Sā'idī** olma anuñ emrine aṣlā fermān
Bī-vefā dil-ber eger ḫusrev-i devrān ise de

114

Müfred

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Āh kim bir derde düşdüm derdüme dermān yoḳ
Bir efendi göñlüm aldı dīni yoḳ īmānı yoḳ

115

Müfred

Mefā'ilün Mefā'ilüm Mefā'ilün Mefā'ilün

Vefādan ben elüm çekdüm cefādan çek elüñ sen de
Vir göñlümi al 'aşḳuñı benüm bende senüñ sende

116

Müfred

Mefā'ilün Mefā'ilüm Mefā'ilün Mefā'ilün

Ṣaḳın āhum ḥazānından benüm iy ḳāmet-i ṭūbā
İrer āḫir bahārına muḫālif rūzigār ancaḳ

117

Müfred

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Ger var ise bir ṣuçum daḫı ‘afv eyle cānānum
‘Adālet eyle ḳuluña benüm devletlü sulṭānum

118

Müfred

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ūlün

Ṣaḳın cevr ü cefāya māyil olma
İden bulur dimişler ġāfil olma

119

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Yār derdin çekmeyince yāre yār olmaz kişi
Şāha ḳulluḳ itmeyince şeh-süvār olmaz kişi

120

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Benüm çün göñlümi alduñ ya raḥm eyle ya al cānum
Gel öldür Tañrı ḥaḳḳıyçün ḥelāl olsun saña ḳanum

121

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Yudum el iy perī senden gerekmez cān ile cānān
Murādumdur hemān ancaḳ cedelden dīn ile īmān

52a **122**

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Luṭf u iḥsān [u] mürüvvet cümle kāmilden gelür
Her mażarrat kim gelür ‘ālemde cāhilden gelür

123

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

İy efendi menzilüñ burc-ı şeref sen māhsın
Sāye gibi rū-siyāhlarla niçün hem-rāhsın

124

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Gün gibi rif‘atde olmaḳ yaraşur her dem saña
Şehr içinde ibtiẕāl ehliyle gezme dā’imā

121/1b cedelden: cüdādan M.

125

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Her pelīde baş ḳoşup iy serv-i ḳad yār olma gel
Sen ki māhsın dām-ı her būma giriftār olma gel

126

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

‘Arż-ı ḥüsn itm'aña kim ḥāle muvāfıḳ olmaya
Ḫıẕmet-i sulṭānda n'eyler ol ki lāyıḳ olmaya

127

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ḥālümi görüp a ẓālim hīç beni añmaz mısın
Cān u dilden mübtelā kim añlayup bilmez misin

128

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ḳalmadı ṣabr u ḳarārum geçdi ḥasret cānuma
Öldürüp ben nā-tüvānı girme şāhum ḳanuma

125/b sen ki: bir M.

129

Müfred

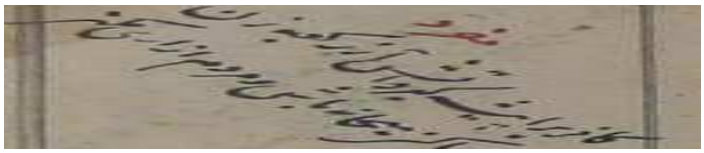

130

Ḳıṭ‘a

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ġurre olma ḥüsnüñe iy dil-ber-i ṣāḥib-cemāl
Zīrā var dehr-i kemālüñ āḫirinde bir zevāl

Dünyāda dört nesnenüñ yoḳdur vefāsı öyle bil
Biri ‘ömr ü biri mülk ü biri ḥüsn biri māl

52b **131**

‘Amī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ben umardum ki cihān içre baña yār olasın
Yārlıḳ işi tamām oldı hemān var olasın

2 Beni āzāde iken ‘aşḳa giriftār itdüñ
Göreyin sen de benüm gibi giriftār olasın

3 Bir du‘ā itmezin illā ki Ḫudādan dilerüm
Bir senüñ gibi cefā-kāra hevā-dār olasın

4 Sen de gül-zār-ı cihānuñ [gül]-i nev-restesisün
Ne revā dergeh-i her ḫār u ḫaṣa yār olasın

5 İy ‘Amī nāle vü zār ile ölürseñ yiridür
Saña kim didi [ki] bir güzele yār olasın

132

Ḳıṭ‘a

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Beni hecr odına yaḳma esirge cān-ı müşṭāḳı
Ḳalur ṣanma benüm ‘ömrüm güzellik kimseye bāḳī

Metā‘-ı ḥüsne aldanma benüm ‘ömrüm cihāndur bu
Behey ẓālim ne işdür bu unutduñ gibi müşṭāḳı

133

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Çün vefā ‘ilmin bilürsin şīve-kār olmaḳ neden
Ehl-i diller var iken aġyāra yār olmaḳ neden

134

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Er ezil gel perest olma maḥabbet eyle yārāna
Kemāl ü ma‘rifet gibi metā‘ olmaz bu dünyāda

135

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Naẓar ḳılduḳça bu ḫaṭṭa bizi ḫayr ile yād eyle
Ki dirler yarlıġar Bārī ḳulı ḳuluñ du‘āsıyla

43a

136*

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Belini ol ṣanemüñ ḳuçmadadur derd ü belā
Yoḫsa şīrīn lebi ‘āşıḳlara ḥāżır ḥelvā

2 Ser-i zülfiyle ruḫın örter imiş dirler o şūḫ
Açmadı kimseye ammā burayı bād-ı ṣabā

3 Āteş urmış yüzi gül ḫırmenine ol māhuñ
Devr-i sāġarda ruḫı ‘aksini ḳılmış peydā

4 Ḳızarup ruḫları gül-güne-i tāb-ı mülden
Şu‘le-i sāġar-ı mey destine yaḳmış ḫınnā

5 Meclis-i meyde leb-i yāre ṭolaşur dirler
Elüme girmeye bir daḫı cām-ı ṣahbā

6 Öykünürdi lebüñe cām-ı mey ammā dönmiş
Bu gün almışlar ele bir yire gelmiş ẓürefā

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 107.
136/1b Yoġsa ‘āşıḳlara şīrīn lebi ḥāżır ḥelvā D.
2a ruḫın: ḫaṭın D.
2b kimseye: kimse M.
6a mey: – M.

7 Lūle-i ḫāme ile çeşme-i dilden **Bāḳī**
Eyledi ḳa‘ide-i āb-ı ḥayātı icrā

137*

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Nev-bahār irişdi vü gitdi şitā
Keyfe yuḥyi’l-arża ba‘de mevtihā

2 Leblerüñde ḫaṭṭuñ iy şīrīn-dehen
Mūrlar cüllāba düşmiş gūyiyā

43b 3 Yār aġyārı ṣavar düşnām ile
Def‘ olur ṣan kim du‘ā ile belā

4 Dest-i miḥnetden alınmaya yaḳam
Ger olursa iki ‘ālem bir yaña

5 Eşk-i çeşmüm yāre arż itdüm didi
Bāḳiyā ma‘lūm olupdur mācerā

138**

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 İy ṣafā-yı ‘ārıżuñdan çeşme-i ḫurşīde āb
Şu‘le-i şem‘-i cemālüñ nūr-baḫş-ı āfitāb

7a ḫāme: cām M.
* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 108.
137/2a leblerüñde: leblerinden M.
4a miḥnetden alınmaya: miḥnetde iletmeye M.
** Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 112.

2 Gice ḥüsnüñ şevḳine encüm sürūr u sūrda
Çarḫ āteş-bāzdur gūyā elinde māh-tāb

3 Ṣanma şeb-nemdür düşen hecr-i ruḫuñda ṣubḥ-dem
Ḳubbe-i gerdūn çıḳardı tāb-ı āhumla gül-āb

4 Ḥasret-i cām-ı lebüñ şol deñlü te'ṣīr itdi kim
Ḳıpḳızıl dīvāne mey baş açıḳ abdāluñ ḥabāb

5 Bāde nūş itseñ kenār-ı cāma gelse leblerüñ
Duḫter-i rez gūşına gūyā ṭaḳarlar la'l-i nāb

6 Dehri enfāsuñ mu'aṭṭar ḳıldı iy **Bāḳī** yine
Ṭīb-i ḫāṭır virdi beñzer o ḫıṭāb-ı müsteṭāb

139*

Bāḳī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Şöyle olmış cām-ı 'aşḳ-ı yārdan mest ü ḫarāb
Kendüsin dīvārdan dīvāra urmış āfitāb

41a 2 Nāfe ḳıldı zülf-i müşgīnüñ görüp ser-ber-zemīn
Ayaġuñ ṭopraġına meskenlik itdi müşg-i nāb

3 Ṭoḳınupdur bāde-i gül-gūna çeşm-i rūzgār
Sāġar üzre ṣanmañuz peydā olur yir yir ḥabāb

138/3a şeb-nemdür: şeb-nemden M./ruḫuñda: ruḫuñdur M.
6a dehri: dehr M.

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 113.
139/2b müşg-i nāb: āfitāb M.

4 Şaḫne-i devrān n'ola çekse çevürse dem-be-dem
İki ḳanludur añılmış bāde-i nāb u kebāb

5 Derd-i ‘aşḳuñ ‘āşıḳ-ı miskīni āḫir öldürür
Mestlik pāyāne yitse irişür elbette ḫ˘āb

6 **Bāḳī**ye senden ferāġat virdi iy gerdūn-ı dūn
Südde-i devlet-me’āb-ı pādişāh-ı kām-yāb

140*

Bāḳī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Olsa zülfi o gül-‘iẕāra niḳāb
Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb

2 Dūd-ı āhum ruḫuñ hevāsıyla
Ebr olur yaġdurur cihānda gül-āb

3 Kān-ı mihr ü maḥabbetüñdendür
Güher-i āfitāb-ı ‘ālem-tāb

4 Ḳaddüm iy şeh-süvār-ı ḥüsn itdi
Pāy-būsuñ ḫayāli şekl-i riḳāb

5 Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çarḫ-ı nīl-reng ḥabāb

4a devrān n'ola: devrin anuñla M.
5a ‘āşıḳ-ı: āşıḳı M.
* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 112-113.
140/5b ḥabāb: cenāb M.

41b 6 Ġam-ı devrān-ı dūnı çekme yüri
Bāḳiyā ol hemīşe mest ü ḫarāb

141*

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gül yüzüñ vaṣfında bülbül ḳılsa elḥānı dürüst
Bāġda bir ġonçenüñ ḳalmaz girībānı dürüst

2 Olsa ‘irfān ehline cānān olınca şöyle kim
Zülf-i müşgīni şikeste ‘ahd ü peymānı dürüst

3 Dil-berüñ ‘ahdi bütün ammā vefāsı süst olur
‘Āşıḳuñ göñli şikeste ‘ahd ü peymānı dürüst

4 Cevşen-i pūlād-ı çarḫı çāk çāk itdüm daḫı
Āh-ı āteş-bārumuñ şemşīr-i bürrānı dürüst

5 Āteş-i sūz-ı firāḳuñ bir ḥarāret virdi kim
Nūş ider bir demde dil deryā-yı ‘ummānı dürüst

6 **Bāḳi**yā fennüñde ṭutmaz kimse noḳṣānuñ senüñ
Ḥamdü li’llāh ṭab‘ mevzūn ‘aḳl mīzānı dürüst

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 114.
141/2b zülf-i: zülf ü M.
4b āteş-bār: āteş-bāz M.

142*

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Şöhret-i ḥüsnüñe erbāb-ı suḫandur bā‘iṣ
Revnaḳ-ı bezm-i güle murġ-ı çemendür bā‘iṣ

2 Naḫl-i zībā ile nāzük tenidür meyle sebeb
Ne ḳad-i serv ne sīmā-yı semendür bā‘iṣ

3 Girye ḳılsam ne ‘aceb ḫāk-i rehinden dūram
Hep ġarīb aġlamaġa ḥubb-ı vaṭandur bā‘iṣ

39a 4 Perde-i nāleleri çıḳsa Ḥüseynīye n'ola
Dili zār itmege ol vech-i ḥasendür bā‘iṣ

5 Ṭūṭīyi lezzet-i güftārı giriftār eyler
Derd ü ġam çekmege **Bāḳī**ye bu fendür bā‘iṣ

143**

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Ġubār-ı ḫaṭṭuñ olmaz çünki ḥayrān olmaġa bā‘iṣ
Nedür la‘l-i lebüñ çaḳ böyle ḫandān olmaġa bā‘iṣ

2 Hevā-yı zülfi ḳılmışdur seni iy ebr āvāre
Gözüñ yaşı budur seyl-i firāvān olmaġa bā‘iṣ

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s.118.
142/2b ḳad-i serv: ḳadar ser döne M.
3a rehinden: derüñden M.
4b zār: devr M.
5a ṭūṭīyi: ṭūṭī M.

** Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 117.
143/2a zülfi: zülf M.

3 Olurken rūz u şeb hem-sāye ol ruḫsār-ı zībāya
Nedür zülf-i dil-āvīzüñ perīşān olmaġa bā‘iṣ

4 Yaḳarlar hep fetīl-i dāġ olur destār ile cāme
Budur abdāllar ‘aşḳuñda ‘uryān olmaġa bā‘iṣ

5 Meger başuñ ser-i kūyında ṭōp olmaḳ hevāsıdur
Dem-ā-dem **Bāḳi**yā ḳoluñda çevgān olmaġa bā‘iṣ

144*

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Gözüm yaşına ol la‘l-i leb-i sīr-āb olur bā‘iṣ
Dem-ā-dem ḳana iy sāḳī şarāb-ı āb olur bā‘iṣ

2 Semā‘a girse n'ola cām-ı meyden zāhid-i hüşyār
Ki raḳṣ-ı ẕerreye ḫurşīd-i ‘ālem-tāb olur bā‘iṣ

3 Ṣurāḥī nālesin artursa n'ola cām-ı ṣahbādan
Fiġān-ı ‘andelībe çün gül-i sīr-āb olur bā‘iṣ

39b 4 Firāḳ-ı dürr-i dendānuñla cārī gözlerüm yaşı
Bu baḥr-i bī-girāna ol dür-i nā-yāb olur bā‘iṣ

5 Vücūdum ḫanesin seyle virür **Bāḳī** gözüm yaşı
Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur bā‘iṣ

2b budur: yürür M.
4b abdāllar: abdāllardan M.
5a ṭōp: ḳurbān M.
5b ḳoluñda: koluñdan M./ çevgān: cevelān M.
* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 118.
144/1a sāḳī: bāḳī M.
3a cām-ı: cāma M.

145*

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Yaşumuz dökmege ol dürr-i ‘Adendür bā‘iṣ
Göñlümüz düşmege ol çāh-ı ẕeḳandur bā‘iṣ

2 Ṭurre-i ṭāli‘ümüñ böyle perīşānlıġına
Yine ol zülf-i pür-āşūb u fitendür bā‘iṣ

3 Sünbülüñ niyyetidür başuma sevdā getüren
Çekdügüm miḥnete göñlümde bitendür bā‘iṣ

4 Rūḥ-ı pāk ol yirüñ eflāk ola mānend-i Mesīḥ
Ḳalmaġa ḫāk-i meẕelletde bu tendür bā‘iṣ

5 Ḳafes-i ġamda yatur ṭūṭī-i ṭab‘-ı **Bāḳī**
Çekdügi ḳahra anuñ luṭf-ı suḫandur bā‘iṣ

146*

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Leb-i ḫandānuñ ile ḳılduñ yād
Eyledüñ mürdelerüñ rūḥını şād

2 Bizi yād eyledüñ iḥyā itdüñ
Öldiler gitdiler ammā ḥussād

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 117.
145/1a yaşumuz dökmege: başumuz gitmege M.
1b çāh-ı: çādere M.
4a eflāk – M.

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 123.

3 Tīr-i hecrüñle berāber ḳılduñ
Nāvek-i ġamzelerüñ zaḫmı ziyād

44a 4 Yüri iy serv-i ser-efrāz yüri
Ḳad-i bālāna irişmez şimşād

5 Ḳāmetüñ ḳulluġına düşmeyiçek
Olmadı serv-i ḫırāmān āzād

6 **Bāḳī**ye emr nedür sulṭānum
Saña ḳul oldı muṭī‘ ü münḳād

147*

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳıldı āfāḳı münevver ṭal‘at-ı raḫşān-ı ‘ıyd
Ḫalḳa dībālar geyürdi māh-ı nūr-efşān-ı ‘ıyd

2 Cāme-i dībā ile ṭāvūs-ı zerrīn-bāldür
Dil-rübā kim eyler ol reftār ile cevlān-ı ‘ıyd

3 Ṣalınur her şaḫ-ı gül nāzük nihāl-i erġuvān
Bāġ-ı cennetden nişan virdi bahāristān-ı ‘ıyd

4 Sāḳiyā rıṭl-ı girān eksük gerekmez aradan
Yaḫşı aġırlanmaḳ ister ḥāṣılı mihmān-ı ‘ıyd

146/3a nāvek-i: nāzük M.
4a serv – M.
6a emr: emri M.
* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 124.

5 Şimdi tīġ-i cevr ile öldürme ḳurbān olduġum
‘Iyd-i aḍḥā geldüginde idesin ḳurbān-ı ‘ıyd

6 Ayaġuñ ṭozıyla vezn itmez birin ehl-i naẓar
Ṭoptolu Yūsuf-liḳālarla bugün mīzān-ı ‘ıyd

7 ‘Āşıḳa iḥsān ise maḳṣūd elüñde dōstum
Dest-būsuñdur muḥaṣṣal Bāḳīye iḥsān-ı ‘ıyd

44b 148

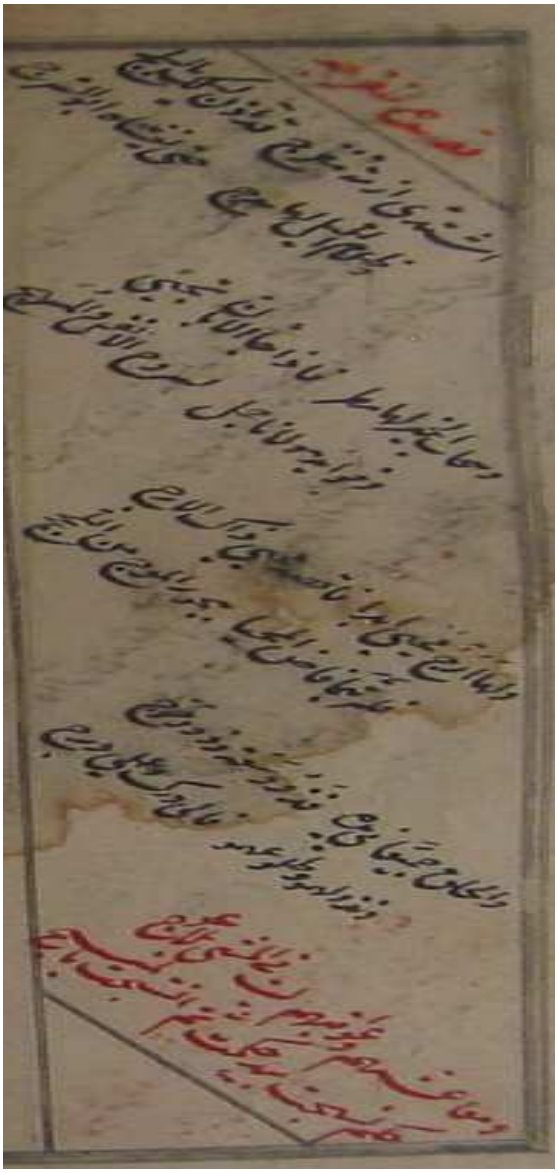

147/6: 3 D.
7b muḥaṣṣal: muttaṣıl M.

45a

149

Nergisī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilatün Fā‘ilün

1 Ḫārlar żabṭ eylemiş taḫtını sulṭān-ı gülüñ
Zāġlar ṭutmış dirīġā cāygāhın bülbülüñ

2 Kimse yoḳ bezm-i çemende ẕevḳ-i şādī ber-ṭaraf
Lāle çekmiş ayaġın devri perīşān sünbülüñ

3 Mün‘adim esbāb-ı ‘işret bezm-i ‘ālem bī-meze
Şevḳi yoḳ erbāb-ı ṭab‘uñ keyfi yoḳ cām-ı mülüñ

4 Rişte-i cāna ṣarılmış pīç pīç olmış yine
Bir ṭarafdan tār-ı zülfüñ bir ṭarafdan kākülüñ

5 Bulana cān vir disek ‘uşşāḳa görsek serverā
Nergisī-veş imtiṣāl eyler mi emre bir ḳuluñ

150

Nergisī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilatün Fā‘ilün

1 Ḫārlar dāmānına yüz yirde ṣarılmış gülüñ
Cāme-i ṣabrı niçe ṣad pāre olmaz bülbülüñ

2 Menba‘-ı ‘işret ‘ayān her gūşesinde gülşenüñ
Çeşme-i ḥikmetrevān her lūlesinden sünbülüñ

3 Gülşen-i rūyında öpsek geh ruḫın geh leblerin
Bir ṣafāsın eylesek devr-i gülüñ bezm-i mülüñ

4 Sen gezersin bāġda aġyār ile lāyıḳ mıdur
Böyle mevsimde yata zindān-ı ġamda ben ḳuluñ

5 Ḫalḳ-ı ‘ālem sünbül ü reyḥāna māyildür velī
Cümleden a‘lā görindi **Nergisī** ter-kākülüñ

45b **151***

Ṣabūḥī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Derd-i dilden saña güftār idemem sulṭānum
Seni güftār ile āzār idemem sulṭānum

2 Çāk-i sīnemle gözüm yaşı olup şāhid-i ḥāl
Seni sevdügümi inkār idemem sulṭānum

3 Ehl-i ‘aşḳa açamam remz-i ġubār-ı ḫaṭuñı
Kimse[y]i maḥrem-i esrār idemem sulṭānum

4 Dehenüñ yādı ile gitmek olurdı ‘ademe
Ḫasteyem şöyle ki reftār idemem sulṭānum

5 Beni mest itdi lebüñ ẕikri **Ṣabūḥī**-mānend
Saña keyfiyyetüm izhār idemem sulṭānum

* Mehmet Sarı, **Sabuhi Divanı**, s. 285.
151/1b āzār: zār M.
3a ġubār-ı ḫaṭuñı: ġunār u ḫaṭṭuñ M.

152*

Ṣabūḥī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Gel ‘Irāḳ-ı ‘Arabda ṭutma maḳām
Umma andan ṣaḳın ḳarār u beḳā

2 Bu cihān bir ḫarābe menzildür
Ḳondı göçdi hezār mīr ü livā

3 Māy-ı cārīde pür-ḥabāb gibi
Niçe biñ çetri ḳıldı nā-peydā

4 Ḫāk-i Baġdādda zeyn olan şeceri
Naḫl-i ḫurmā ṣanur gören ammā

5 Tuġlardur ki ḳaldı menzilde
Çekilüp gitdi leşker-i ḫulefā

* Mehmet Sarı’nın **Sabuhî Divanı** adlı doktora tezinde bu gazel bulunamadı.

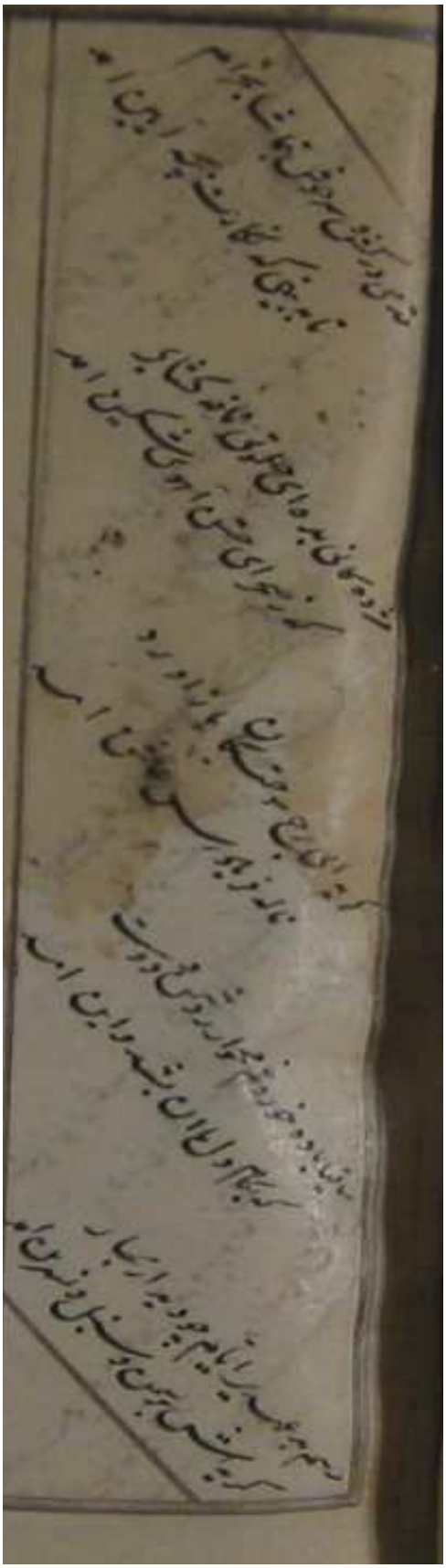

46b

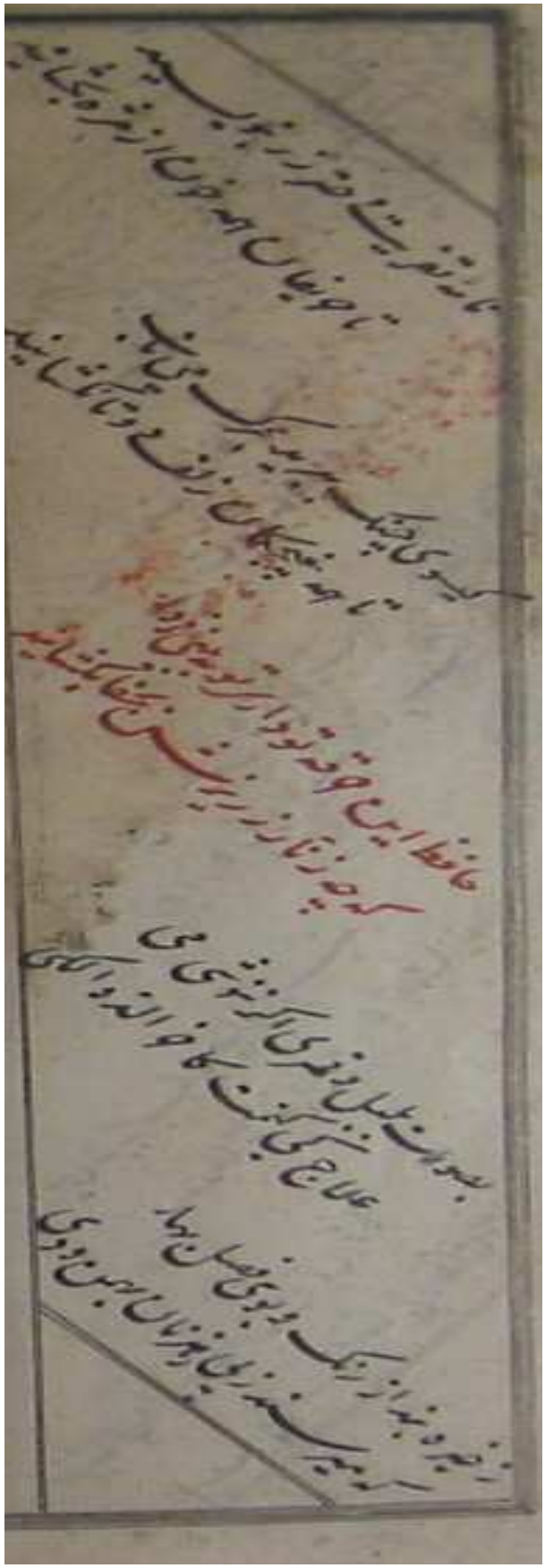

51a

154*

Fużūlī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Kerem ḳıl kesme sāḳī iltifātuñ bī-nevālardan
Elüñden geldügi ḫayrı dirīġ itme gedālardan

2 Esīr-i ġurbetüz biz senden özge āşināmuz yoḳ
Ayaġuñ kesme başuñçün bizüm miḥnet-serālardan

3 Ṣabā kūyında dil-dāruñ nedür üftādeler ḥāli
Bizüm yirden gelürsin bir ḫaber vir āşināladan

4 Dime zāhid ki terk it sīm-ber bütler temāşāsın
Meni kim ḳurtarur Tañrı ṣataşdurmış belālardan

5 Girüp mescidlere ger muḳtedālar pey-revi olman
Budur vechi ki hergiz görmedüm yüz müḳtedālardan

6 Ṭabībā ḫāk-i kūy-ı yārdandur eşk teskīni
Bize arturma zaḥmet göz yaşarur tūtiyālardan

7 Felekde mihr zā'il yār ġāfil ömr müsta'cil
Nedür tedbīr bilmen cāna yetdüm bī-vefālardan

8 Vücūdum ney gibi sūrāḫ sūrāḫ olsa āh itmen
Maḥabbetden dem urdum incimek olmaz cefālardan

---

* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, Ankara, 2000, s. 339.
154/ 2a biz senden: bir sizden M.
3a üftādelerden: bī-çāreler ḥāli M.
3b gelürsin: gelürsen D.
4b meni: benüm M./ ṣataşdurmış: ṣataşdugı M.
5a müḳtedālar: müḳtedā M.
7a felekde: felekdür M.
8b cefālardan: her belālardan M.

9 **Fużūlī** nāzenīnler görseñ iẓhār-ı niyāz eyle
Teraḥḥüm umsa ‘ayb olmaz gedālar pādişālardan

155

Fużūlī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Benüm çün göñlümi alduñ ya raḥm eyle ya al cānum
Gel öldür Tañrı ḥaḳḳıyçün helāl olsun saña ḳanum

51b **156***

Meẕāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Cānā ne ‘aceb böyle bu ġam-ḫ̆ārı unutduñ
Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

2 Āyā bu mıdur ḳā‘ide-i ehl-i maḥabbet
Kim bunca zamāndur bu hevā-dārı unutduñ

3 Evvel aluban ‘aḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
Ṣoñra ya niçün ‘āşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

4 Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
Sen bencileyin ‘abd-i ṣenā-kārı unutduñ

5 Bir bende-i efgende-i dīrīneñ iken ol
Ḥayfā ki **Meẕāḳī**-i dil-efkārı unutduñ

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 437.

157*

Ṣabūḥī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1 Giriftār-ı kemend-i kākül-i ḫoş-būya sulṭānum
Şikār oldı göñül sen gözleri āhūya sulṭānum

2 Nihāl-i ḳāmet-i dil-cūyuñ eyler cüst-ü-cū her dem
Revān oldı sirişküm ṣu gibi her sūya sulṭānum

3 Ümīd-i pāy-i būsuñla düşüp sāyeñ gibi ḫāke
Sürinsem bir zamān ol ḳāmet-i dil-cūya sulṭānum

4 Göñül mir'ātini seng-i cefā ile şikest itdüñ
Seni āyīne gibi çekmedin pehlūya sulṭānum

5 **Ṣabūḥī** gibi rengīn itmek olurdı ruḫuñ vaṣfın
Mecāl olsa ġam-ı hecrüñle güft-ü-gūya sulṭānum

58a

158**

Rūḥī-i Baġdādī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Baḳan cemālüñe görmez celālden ġayrı
Düşen ḫayālüñe çekmez melālden ġayrı

2 'Aceb ne görmiş ola görmeyen ruḫ-ı yāri
Ne var bu bāġda seyr-i cemālden ġayrı

---

* Mehmet Sarı, **Sabûhî Divanı**, s. 284.
157/2a ḳāmet-i: ḳāmetüñ M.
2b her: bir D.

** Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 1021-1022.
158/2a görmiş ola: kör olur D.

3 Libāsuñ al u ruḫuñ al işüñ esīrüñe al
Saña maḥabbet iden görmez aldan ġayrı

4 Niçün ṣalınmaya kim göze görinür yoḫdur
Bu köhne bāġda ol nev-niḫālden ġayrı

5 Bilinmedük nesi var göñlümüñ ki yāre açam
Ne var göñülde ḫayāl-i muḥālden ġayrı

6 Göz ile göñlini ṭutmış anuñ ki ḫˇāb-ı ḫayāl
‘Aceb mi yoḳ dise ḫˇāb u ḫayālden ġayrı

7 Ṣafā ile geçinürseñ senüñ ki iy **Rūḥī**
Murāduñ olmaya bir köhne şālden ġayrı

159*

Rūḥī-i Baġdādī

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Ne zībā ġonçesin kim lāle-ḫadler i‘tiẕāruñdur
Ne naḫl-i tāzesin kim serv-ḳadler ḫāksāruñdur

2 Yaḳan reşk āteşine şem‘[i] ḫūrşīd-i cebīnüñdür
Ṣalan ḫurşīdi ḫāk-i ẕillete şem‘-i ‘iẕāruñdur

3 Göñülden her biri la‘lüñ ġamın içmekle def‘ eyler
Ṣalan gül-ruḫları cām-ı şarāba ḫārḫāruñdur

4: 5 D.
5a göñlümüñ: göñülüñ M.
6 – M.
7a geçinürseñ senüñ: geçinürsin sen M.

* Bu gazel Coşkun Ak’ın yayımlamış olduğu **Bağdatlı Rûhî Divanı’**nda bulunamadı.
159/1a i‘tiẕāruñdur: a‘ẕāruñdur M.

4 İzüñ ṭozın nesīm-i ṣubh umarlar ilete eflāk
Giceyle encümi peydā iden hep intiẓāruñdur

58b 5 İşidüp şi‘rümi ol meh kimüñdür dirse söyleñ kim
Reh-i ‘aşḳuñda **Rūḥī**-nām bir bī-i‘tibāruñdur

160*

Rūḥī-i Baġdādī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Evvelki gibi yoḳ naẓaruñ ḫāk-i rāhuña
Lāyıḳ mı görmedün beni luṭf-ı nigāhuña

2 Evvel naẓarda ceẕb-i dil āsān mıdur meger
Virmiş Ḫudā o ‘işveyi çeşm-i siyāhuña

3 Nār-ı ġamıyla yan yaḳıl āh itme iy göñül
Fikr eyle kim teraḥḥum ide dūd-ı āhuña

4 Ḳıldı sipāh-ı ‘aşḳ hücūm iy şeh-i cemāl
İtdürme kişver-i dili ġāret sipāhuña

5 Geçdi ümīd-i luṭf ile ‘ömrüñ velī ne sūd
‘Arż-ı ümīd ḳılmaduñ ümmīdgāhuña

6 Kūyında seyri mümkin iken ol perī-veşüñ
İy çarḫ kim baḳar saña yā mihr ü māhuña

---

* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 916-917.
160/2a ceẕb: ‘aẕb M.
2b ‘işveyi: ‘aşḳ M.
3: 4 D.
3b eyle: itme D.
4: 3 D.
6 – M.

7 **Rūḥī** o şāh-ı ‘ālem ü sen bende-i ḥaḳīr
Yegdür ne deñlü mu‘terif olsañ günāhuña

161*

Rūḥī-i Baġdādī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ḳoparup penbe-i dāġ-ı dil-i pür-ḫūnumuzı
Ele alduñ yeñiden ḫāṭır-ı maḥzūnumuzı

2 Seni bulduḳ bu kühen mülke gelüp Leylī-vaḳt
Baġladuḳ silsile-i zülfüñe Mecnūnumuzı

3 Tek ḳabūl it ḳılalum cümle niṣār-ı ḳademüñ
Maḫzen-i dīlde olan gevher-i meknūnumuzı

59a 4 Kīse ḫāliyse ne ġam sīne[y]i pür-dāġ idelüm
İle duydurmayalum ṭāli‘-i vārūnumuzı

5 Ḳoynumuzda görüp aġyār filōrī ṣansun
Dāġumuzdan ḳopılan penbe-i gül-gūnumuzı

6 Bizi meyden geçüren la‘l-i leb-i dilberdür
Bulmaduḳ bādede keyfiyyet-i ma‘cūnumuzı

7 **Rūḥi**yā ġam bizi öldürdi gelüp ṣormadı yār
Dil-i ġam-gīnümüzi ḫāṭır-ı maḥzūnumuzı

---

* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 1001.
161/1a penbe-i: merhem-i M.
1b alduñ: aldı M.
3b dilde olan gevher-i: dīde-i nerde dürr-i M.
4b vārūnımuzı: bīrūnımuzı M.
6 – M.

162*

Nādirī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Mār-ı zülfüñ urdı çün kim cānuma zaḫm-ı cefā
Bir yiyüm tiryāḳ ṣundı ḫāl-i müşgīnüñ aña

2 İki Hindūdur 'iẕāruñ nārına eyler sücūd
Ol siyāh ebrūlaruñ anuñçün olmışlar dü-tā

3 Ḳaşlaruñ çevgānına bir gūy-ı zībādur o ḫāl
İki çeşm-i mestüñ eyler gūy-bāzī gū[yi]yā

4 Nitekim bāġ-ı İrem mühr-i Süleymān gibi hem
Rūy-ı ḫūbuñ pür-bahādur la'l-i nābuñ bī-bahā

5 Gül gibi iy şūḫ açıl gülşende 'ayş it muttaṣıl
Açdı her gül ġonçesin esdi nesīm-i dil-güşā

6 Güşe-i gülzār ola bir ġonçe-fem dil-dār ola
Ḳılca ḳaldı cānumuz yoḳ mı şarāb-ı cān-fezā

7 Nev-bahār eyyāmıdur bezm-i ṣafā hengāmıdur
İtme iy dil **Nādirī**-veş künc-i ġamda inzivā

---

* Numan Külekçi, **Ganî-zâde Nâdirî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1985, s.226-227.

162/2b olmışlar dü-tā: olmışdur ḫutā M.
3 – M.
4 – M.
6a fem: ḫūm M.

163*

Hüdāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

3 Cāna fetḥ oldı rümūzı genc-i bī-pāyān-ı ‘ışḳ
Oldı bi’l-fa‘lem ser-ā-ser ma‘nī-i Ḳur’ān-ı ‘ışḳ

4 Ḫāne-i ḳalbümde yandı şem‘-i nūr-efşān-ı ‘ışḳ
Cān u dil pervāne gibi oldı ser-gerdān-ı ‘ışḳ

59b 3 Ṭa‘n iderdüm kūy-veş ḥāline ser-gerdānlaruñ
Başuma ṭoḳınmayınca bilmedüm çevgān-ı ‘ışḳ

4 Ġam beyābānında geşt itsem n'ola Mecnūn gibi
Ḫalḳ içinde müttehem itdi beni ‘iṣyān-ı ‘ışḳ

5 Zeyn olan gögsümde yir yir penbe-i dāġ-ı dilüm
Ḫaymeler ḳurdı ḳażā-yı sīneme sulṭān-ı ‘ışḳ

6 Yāre yā Rabb bilmezem kim şerḫ ide dil şerḥasın
Cān ise şevḳ ile ser-ḫoş ‘aḳl ise ḥayrān-ı ‘ışḳ

7 İy **Hüdāyī** bulmadum gird-āb-ı miḥnetden necāt
Gitdügünce kendüye çekdi beni ‘ummān-ı ‘ışḳ

---

* Bu gazel Mustafa Tatçı- Musa Yıldız’ın yayımlamış olduğu **Divân-ı İlâhiyat** adlı eserde bulunamadı.
dāġ-ı dilüm: dāġum dil M.

164*

Behiştī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Sīneye bir sāde-rū dil-dārı muḥkem ṣarasın
Derd-i 'aşḳuñ duymadum ben bundan özge çāresin

2 Bundan a'lā 'ālem olur mı ki bezm-i ḫāṣda
Nāzenīnüñ nāz ide sen ṭurmaya yalvarasın

3 Ḳatlüme ḳaṣd itdüñ ammā iy sipihr-i ceng-cū
Tīġ-ı āhumdan benüm sen ḳanda baş ḳurtarasın

4 Cāme-i 'aşḳ ile olmışdı müzeyyen ṭıfl-ı cān
Cismümüñ ḥayyāt-ı ḳudret çatmadan āvāresin

5 Ġamzesin añma **Behiştī** ya kemān-ebrūsınuñ
Baġruma oḳlar ururın tāzelersin yarasın

60a

165*

'Ulvī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Her kimi görse göñül kendüsine yār ṣanur
Her vefāsuz güzeli yār-i vefādār ṣanur

---

* Yaşar Aydemir, **Behiştî Dîvânı**, Ankara, 2000, s. 455-456.
164/1b bulmadum: görmedüm M.
2a a'lā: özge D./ ḫāṣda: 'aşḳdan M.
2b nāz ide: nāzlana M.
4b cismümüñ: cismüñ M.
5a ebrūsınuñ: ebrūsını D.
5b baġruma: baġrına M.

* İsmail Çetin, **Derzi-zāde Ulvî Hayatı Edeb Şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1993, s. 270-271.
165/1b yār-ı: yār u M.

2 Gördügi ḫūba olur cān u göñülden mā'il
Bī-vefālarda ḥaḳīḳat eṣeri var ṣanur

3 Aldanup ḫandesine ‘āḳıbetin fikr itmez
Ehl-i dünyā felegüñ ḥālini hem-vār ṣanur

4 Künc-i ġamda ne bilür faḳr u fenā aḥvālin
Ḫˇāce her gördügini mālik ü dīnār ṣanur

5 N'ola **‘Ulvī** ḳulına virmese ol şāh selām
Ża‘f-ı cismin göriçek ṣūret-i dīvār ṣanur

166*

Ḳabūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

5 ‘Aşḳdur herkesde her günde cevelān eyleyen
‘Aşḳdur her mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

6 ‘Aşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı ‘āşıḳı ma‘mūr iden
‘Aşḳdur ma‘mūre-i dünyāyı vīrān eyleyen

7 ‘Aşḳdur her ẕerrede mihri temāşā itdüren
‘Aşḳdur her şeyde āṣārın nümāyān eyleyen

8 ‘Aşḳdur gāv-ı zemīni ṣevr-i devre cüft iden
‘Aşḳdur ger dāneyi gerdūn-ı gerdān eyleyen

5 ‘Aşḳdur eşküñ **Ḳabūlī** baḥr-i bī-pāyān iden
‘Aşḳdur her ḳaṭre-i deryāyı ‘ummān eyleyen

2a mā'il: ‘āşıḳ D.
3a aldanup: aldanur D.
* Bu gazel Elif Bolat'ın hazırlamış olduğu **Kabûlî Mustafa Divanı** adlı YLT'de bulunamadı.

60b

167

Maḳālī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1 Peykān-ı ġamuñ ṣaḳladuġum bu dil içinde
Biñ cān geçer her biri ehl-i dil içinde

2 Düşdüm yüzüm üzre ḳomaduñ öpmege pāyüñ
Cefāña yüzüm yirlere düşdi il içinde

3 Ḫoş bādiyedür bādiye-i mihr ü maḥabbet
Kim oldı niçe ḳāfile vü maḥmil içinde

4 Her kim ki bugün ḳondı göçer yarın o lā-büd
Āsāyiş ü rāḥat ḳanı bu menzil içinde

5 Bir yār-i perī-zād ile ‘ayş itdi **Maḳālī**
Bir vāḳı‘ olur ādeme bu biñ yıl içinde

168

Şefī‘ī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Sākin-i kūyuñ ne bilsün renc-i fürḳat n'eydügin
Ḫāne-perver añlamaz ālām-ı ġurbet n'eydügin

2 Dāḫil-i ḫ̆ān-ı viṣāl itme raḳīb-i nā-kesi
Bilmez ol ḫar-ṭab‘ zīrā ḳadr-i ni‘met n'eydügin

3 Ḥüsn-i rūz-efrūz ile evden ṭulū‘ it bir seḥer
Mihr-i ‘ālem-tāba göster ḥüsn-i ṭa‘at n'eydügin

4 Göreli deryāda ol Yūsuf-cemāli ‘izz ile
Görmedi çeşm-i ‘alīlüm ḫˇāb-ı rāḥat n'eydügin

5 Ol perīnüñ devr-i ḥüsninde geldi ‘āleme
Seyr iderdi Yūsuf-ı Mıṣr-ı melāḥat n'eydügin

61a 6 Mübtedī oldı anuñ bir şu‘lesinden kā’ināt
Var ḳıyās it pertev-i şem‘-i hidāyet n'eydügin

7 Ḳadr-i ‘aşḳı añlamaz şimdi ol āfet n'eydügin
Tāzedür bilmez daḫı mihr-i maḥabbet n'eydügin

8 Cūşa gelse ġarḳ ider Nīl-i sirişküm ‘ālemi
Var ḳıyās it lücce-i baḥr-i maḥabbet n'eydügin

9 Ḫaste-i hicrāna ṣor ẕevḳ u ṣafāsın vuṣlatuñ
Ṣaġlar bilmez cihānda ḳadr-i ṣıḥḥat n'eydügin

10 Geçmedüñ ṭa‘n eylemekden rind-i mey-ḫˇāra müdām
Bilmedüñ gitdi behey ṣūfī ẓarāfet n'eydügin

11 Geç der-i mey-ḫāneye pīr-i muġānuñ pendin al
Zāhidā bilmek murāduñsa ṭarīḳat n'eydügin

12 İy **Şefī‘ī** kūh-ken gelseydi ‘aṣrumda aña
Gösterüpdüm bī-süṭūn-ı ġamda ṣūret n'eydügin

168/5a Vezin bozuktur.

169*

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Lāle-ḫadler ḳıldılar gül-geşt-i ṣaḥrā semt semt
Bāġ u rāġı gezdiler idüp temāşā semt semt

2 Leşker-i ġam geldi dil şehrine ḳondı cavḳ cavḳ
Ḳopdı yir yir fitne vü āşūb u ġavġā semt semt

3 ‘Āşıḳ-ı dīdār-ı pāküñdür meger kim cūylar
Cüst ü cū eyler seni iy serv-i bālā semt semt

61b 4 Giryeden cūy-ı sirişküm sū-be-sū oldı revān
Yine ḳulzüm gibi cūş itdi bu deryā semt semt

5 Bir ḳadem baṣ luṭf ile gel gülşene iy serv-ḳad
Bileler eksükligin her serv-i bālā semt semt

6 Şi‘r-i **Bāḳī** seb‘a-i iḳlīme olduḳça revān
Oḳınursa yiridür bu naẓm-ı ġarrā semt semt

170

Āzerī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Ṣūfī tesbīḥ ü ‘aṣāyı mey-i gül-fāma degiş
Ḫırḳa-i zühd ü riyāyı çıḳarup cāma degiş

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 115.
169/2a cavḳ cavḳ: fevc fevc M.
2: 3 D.
4a cūy-ı: dürr-i M.
4b itdi: eyler M.
5 – M.
6a olduḳça: olmışdur M.

2 Bulmaḳ isterseñ eger Ka‘be-i maḳṣūda vuṣūl
Çıḳarup aṭlas u dībāyı bir iḥrāma degiş

3 ‘Ārife çünki yiter bir gül eger ‘ārif iseñ
Götiri ‘ālemi bir yār-i gül-endāma degiş

4 Cānı cānāne virüp ol yüri bī-nām u nişān
Merd iseñ naḳd-i ḥayātı bir eyü nāma degiş

5 Ẕevḳ-i bāḳī yolını dirseñ eger **Āzeri**yā
‘Ālemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın ġam u ālāma degiş

171

‘Azmī Efendi

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Saña ta‘līm idüp kimdür diyen cāna cefā ögren
Okı mihr ü vefānuñ dāsitānın gel vefā ögren

2 Raḳībüñ başını ḳaṭ‘ eyle tīġuñ gibi bir demde
Du‘ā-yı seyf gibi sen de bir keskin du‘ā ögren

3 ‘Ulūm-ı ‘aşḳdan ṣūfī dem urma lāfı terk eyle
Olup bir ḫūba mā’il fenn-i ‘aşḳı evvelā ögren

62a 4 Ruḫuñ zerd itme ‘āşıḳ altun aduñ eyleme baḳır
Döküp sīm ü sirişk[i] ḳādir iseñ kīmyā ögren

5 Denī eş‘ār-ı **‘Azmī**den ruḫuñ vaṣfında reng alma
Leṭāfet kesb idüp iy ġonçe-leb rengīn-edā ögren

172*

Usūlī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

I

İden naḳḳāş-ı ḳudretdür ḳamu şeyde ṣuver peydā
Muḥaḳḳaḳ nūr-ı Ḥaḳdur eyleyen gözde naẓar peydā
Ki her söz nuṭḳ-ı Ḥaḳdur Ḥaḳdan oldı bu ḫaber peydā
Vücūd-ı Muṭlaḳuñ baḥri ne mevci kim ider peydā
Ene'l-Ḥaḳ sırrını söyler eger maḫfī eger peydā

II

Cihān bāġını zeyn ü naḳş iden Ādemle Mānī bir
Niçe nev' itdi hayvān cinsini illā ki cānı bir
Ṣuver ger dürlü dürlü ise ẕātında ma'ānī bir
Bu bāġuñ ger ḥaḳīḳatde ṣuyı bir bāġbānı bir
Velī olmış ḥaḳāyıḳdan niçe yüz biñ şecer peydā

III

Nebī dir kimisi ḫalḳuñ velī kimisi gerçek er
Kimi mü'min kimi gebr ü kimi mevlā kimi çāker
Kimisi ḫayr ile 'āmil kiminüñ fi'li cümle şer
Naẓar ḳıl nev'-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
62b 'Aceb ḥikmet bir aġaçda olur dürlü ṣemer peydā

IV

Kimi zühd ü 'ibādetde ki geçmiş seyyi'ātından
Kimi Deccāle olmış biner inmez nefs atından
Budur kārı bu ḫalḳuñ bellüdür ḥāli ṣıfātından
Me'ādindür ḳamu eşyā ider öz kendü ẕātından
Kimisi sīm ü zer ẓāhir kimi seng ü meder peydā

* Mustafa İsen, **Usûlî Divanı**, Ankara, 1990, s. 97.

V

Niçeler iş bu dünyāya gelüben yine gitmişler
Fenā dārın ḫarāb idüp beḳāsını yir itmişler
Kimi yıḳar kimi yapar nedendür bunca bu işler
Düzilür niçe biñ işler bozılur niçe cünbişler
Ne kārı bü'l-'acebdür bu kim olmaz kārger peydā

VI

Cihān sulṭānları baḳmazlar idi ḫār u ḥāşāke
Esīr olmışlar idi tāc u taḫt ü māl ü emlāke
Felek içün gelüñ dimez bu ḳanda secde ol ḫāke
Şu serverler ki ṭaġlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar yirde pest olmış ne tīġ u ne kemer peydā

63a VII

Diyār-ı fürḳat içre dil iñen çoḳ ay u yıl geçdi
İrişmez menzil-i vaṣla ne çāre der[d]-i dil geçdi
Meded vā ḥasretā ḥayfā 'ömür ḫār u ẕelīl geçdi
Niçe gündüz gice oldı niçe biñ ay u yıl geçdi
Dirīġā olmadı ḳaldı şeb-i hicre seḥer peydā

VIII

'Adem mülkine 'azm idüp naẓar itdüm biz ol baña
Giden gelmez virān ḳalur 'aceb sırdur didüm sañā
Yaturdum 'aḳl u idrāki ne dersin bilmezem baña
Yolumuz bir beyābāna irişdi nāgehān k'aña
Gider biñ kārbān olmaz bi[r]inden bir eser peydā

VII-4 geçdi: geldi D.
5 hicre: ḳadre D.
VIII-5 gider: girer D.
IX-4 cümle: şöyle M.

IX

Ki bu ṣaḥrā-yı ḥayretde niçe yıl yildi fārihler
Birisi irmedi menzile cümle ḳaldı ‘āmihler
Niçe ḥāl ehli bu yolda olup ḥayrān u vālihler
Niçe şūrīde ‘āşıḳlar gezerler cümle tāyihler
Bu tīh-i bī-nihāyetde ne reh ne rāhber peydā

X

Bu ‘ālem gülsitānında añılup gül gibi bitdüñ
Beş on gün seyr-i gülzār eyleyüp geldüñ hemān gitdüñ
63b Neden geldüñ niye gitdüñ ḫaber vir n'eyledüñ n'itdüñ
Bu ṭoḳuz ḳubbe-i şeş sū içinde geldüñ ü gitdüñ
Ne geldügüñ ḳapu ẓāhir ne gitdügüñ memer peydā

XI

Ḥaḳīḳat sırrınuñ keşfin dilerseñ cehd it ol ‘ārif
Ledünnī ‘ilm fetḥ ola bu sırra olasın vāḳıf
Belā çek ma‘rifet yolında ‘ömri ṣarf it iy ṣādıḳ
Niçe zahmet çeker kesb-i kemāl idince bir ‘ārif
Belī çoḳ ḳan yudar kān eyleyince bir güher peydā

XII

Düşüp bir gerçek pāyenīne ḫāk olmaḳ gerek tā kim
Bu yolda cān virüben sīne çāk olmaḳ gerek tā kim
Bütün başdan ayaġa çāk çāk olmaḳ gerek tā kim
Niçe biñ ādem oġlanı helāk olmak gerek tā kim
Yalancı ḳahbe dünyāda ola bir gerçek er peydā

XIII

Kemāl ü ma‘rifet ehline mīr olan o serverdür
Bugün meydān-ı naẓmuñ pehlüvānı nā-medārīdür
Ma‘ānī ehli içre ‘āşıḳı bir pīr-perverdür
Ḳamu neẓẓarede ebkār-ı ma‘nī muntaẓırlardur
Usūlī gibi tā kim ola bir ṣāḥib-naẓar peydā

X-4 ḳubbe-i: ḳubbe vü D./ ü: hemān M.
XII-5 dünyāda: dünyādan D.
XIII-4 neẓẓārede: neẓẓāre M.

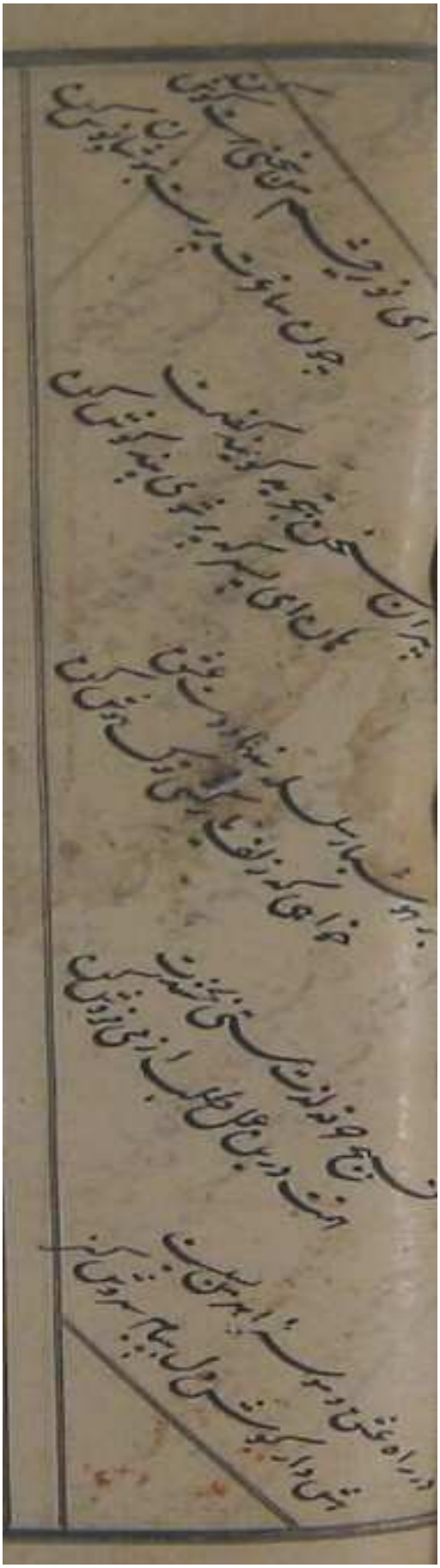

64b

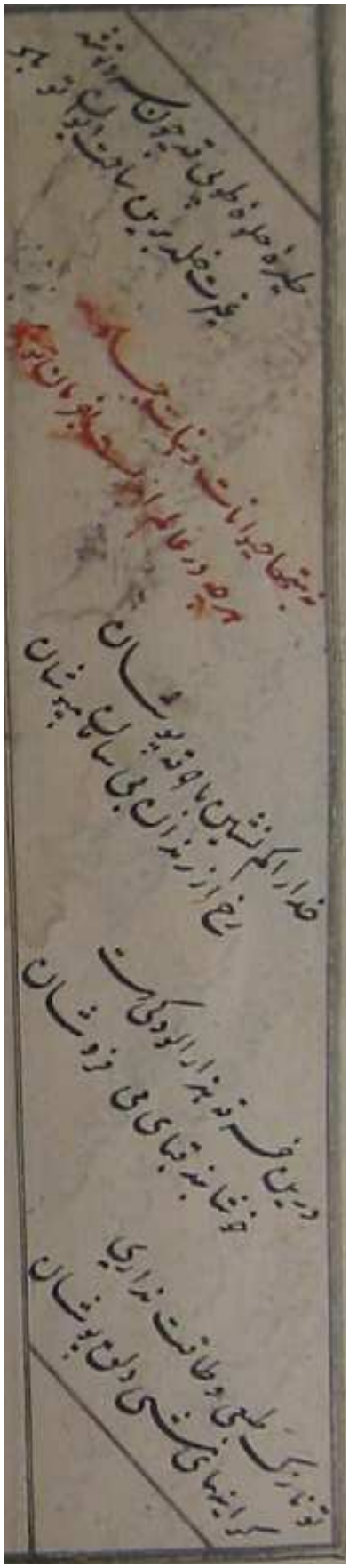

65a

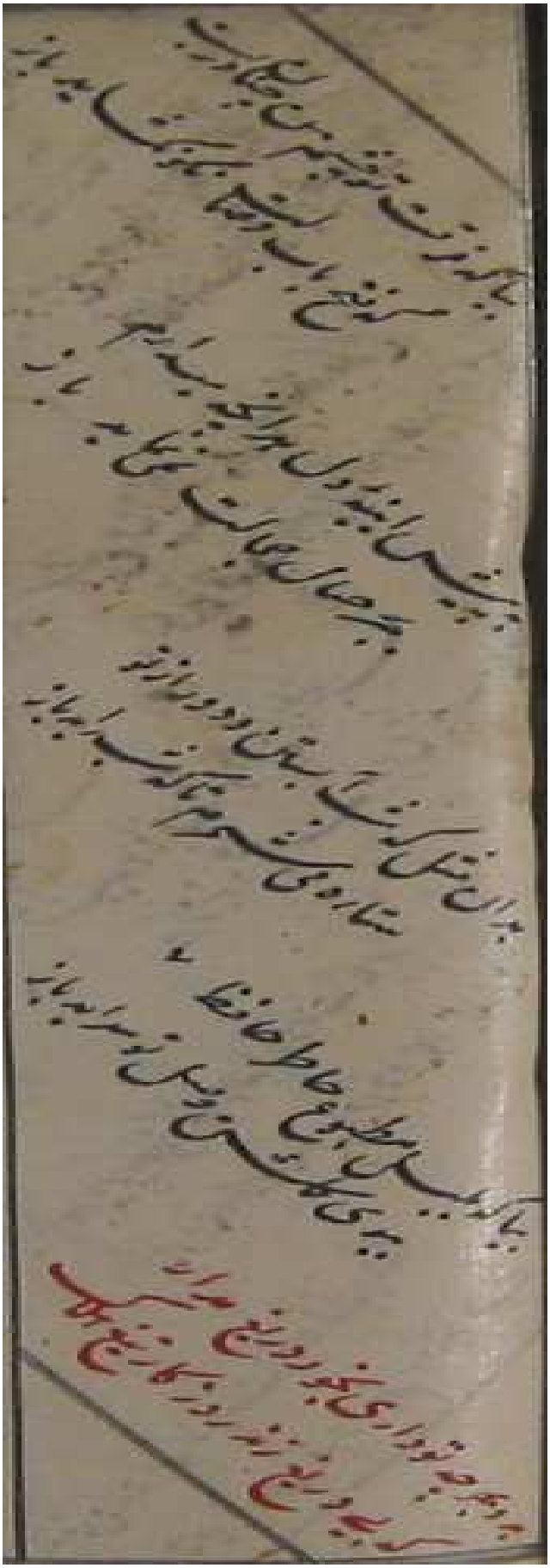

65b

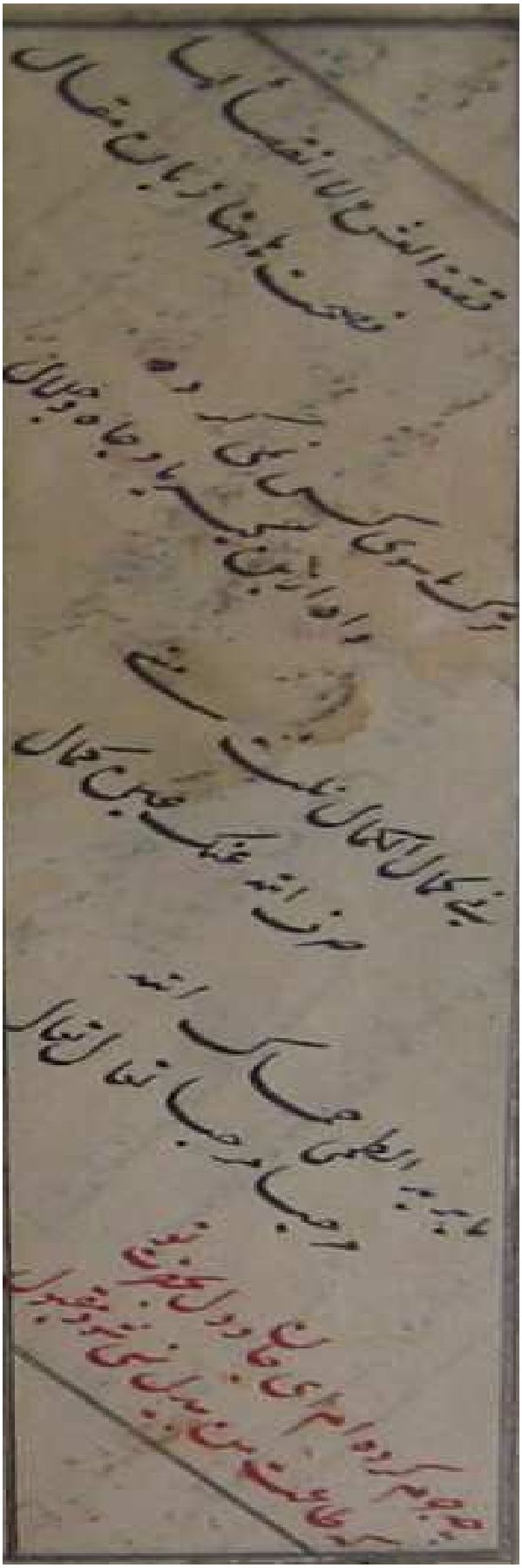

66a

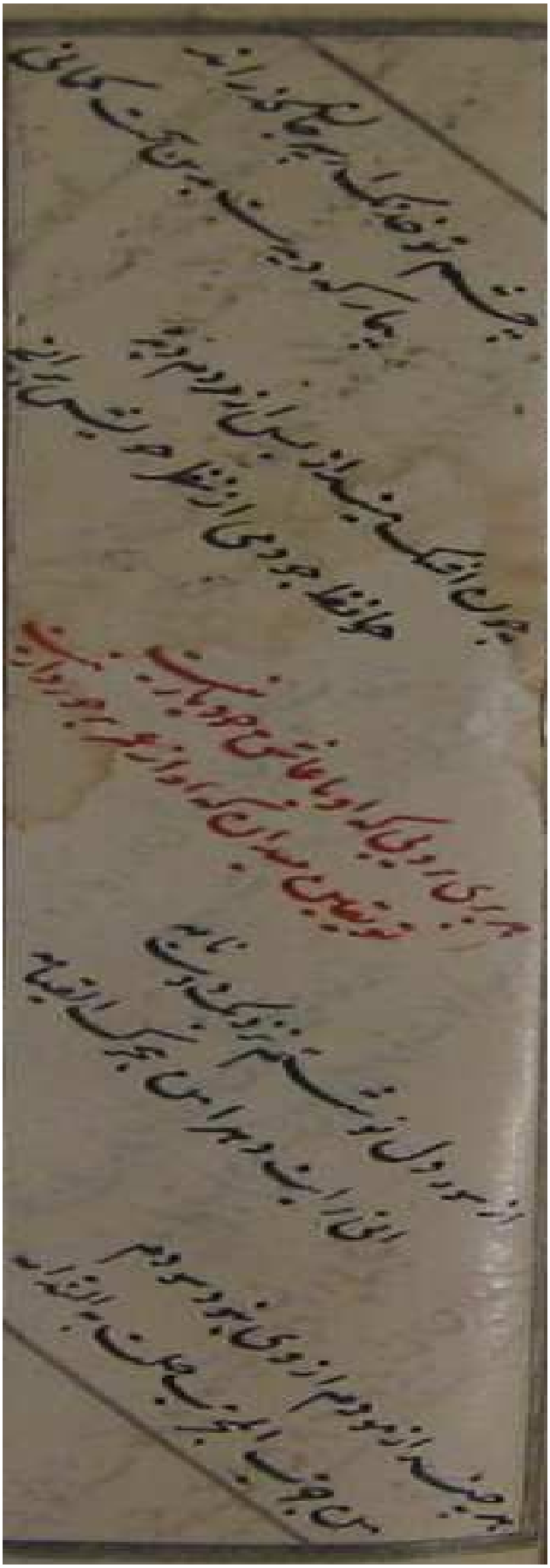

66b

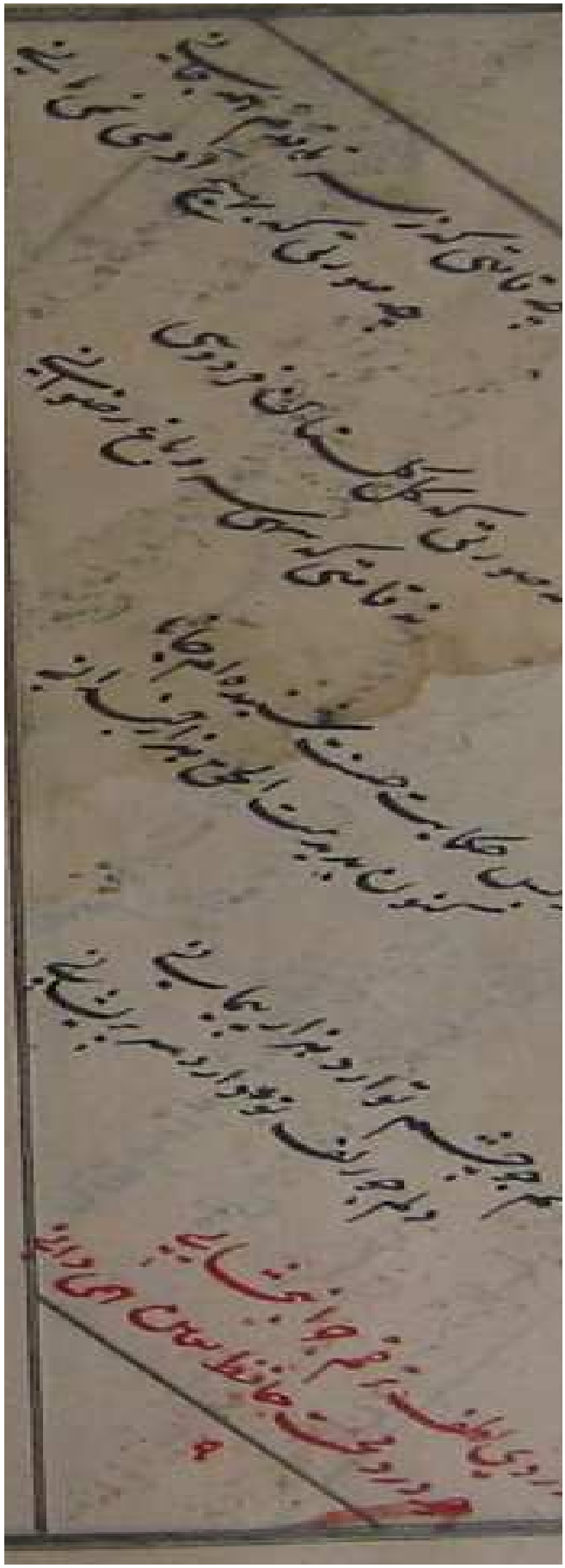

179*

Fużūlī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Ḥāṣılum berḳ-i ḥavādiṣden melāmet dāġıdur
Mesnedüm kūy-ı melāmetde fenā ṭopraġıdur
Zār göñlüm tende zindān-ı belā dutsaġıdur
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

II

Devr cevrinden ten ü cānumda rāḥat ḳalmadı
Ṣūret-i ḥālümde āṣār-ı ferāġat ḳalmadı
Miḥnet ü ġam çekmege min ba'd ṭāḳat ḳalmadı
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

III

Göñlümüñ mülkin cefā seyl-ābı vīrān eyledi
Baḫtumuñ ḥālin hücūm-ı ġam perīşān eyledi
67a Baġrumı endīşe-i devr-i felek ḳan eyledi
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

IV

İntihāsuz cevrler odlara yandurdı meni
Acı sözler ṭatlu cānumdan uṣandurdı meni
Ḫalḳdan bī-hūde feryādum utandurdı meni
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

V

İsteyüp bir çāre çoḳ yeldüm yügürdüm her yaña
Raḥm idüp bir kimse imdād itmedi muṭlaḳ maña

---

* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s. 468-469.
179/I-4 çaġıdur: kānıdur M.
II/4 çaġıdur: kānıdur M.
III/4 çaġıdur: kānıdur M.
IV/1 meni: beni M.
2 sözler: söz M./ meni: beni M.
3 meni: beni M.
4 çaġıdur: kānıdur M.
V/2 maña: baña M.

Çāresüz ḳaldum mürüvvet isteyü geldüm saña
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

VI

Dāde geldüm ‘adl dīvānına feryādum eşit
Sen ki ‘ādilsün gör efġānum nedür ‘öẕrüm işit
Şerḥ-i ḥālüm ṣor murādum vir elüm dut fikr it
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

VII

Gör **Fużūlī**nüñ ruḫ-ı zerdinde eşk-i alını
Perde-i idbār ṭutmış ṣūret-i iḳbālini
Derd-mendüñdür ‘ināyetler idüp ṣor ḥālini
Raḥm ḳıl devletlü sulṭānum mürüvvet çaġıdur

180

Müfred

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Mużā‘af eyleme cānā ża‘īfem cevr iken cāna
K'olupdur zecr-i hecrüñden dil-i mu‘telde mudġam ġam

67b

181*

‘Ulvī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Gerçi kim ‘āleme çoḳ dil-ber-i mümtāz gelür
Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür

3 isteyü: isteyüp M.
4 çaġıdur: kānıdur M.
VI/2 ‘öẕrüm işit: ġavre yit D.
3 ṣor: vir M.
VI/4 çaġıdur: kānıdur M.
VII/1 zerdinde eşk-i: eşkinde zerd-i M.
4 çaġıdur: kānıdur M.

* Bu gazel İsmail Çetin’in hazırlamış olduğu **Derzi-zāde Ulvî Divanı** adlı YLT’de bulunamadı.

2 Ḥaşre dek dāmenüñ elden ḳomaz āvāre göñül
Sen anı ṣanma cefā itmek ile vāz gelür

3 Ḥaşre dek ḥālüñ ile bī-kes ü tenhā olalı
Bezm-i ġamda meges āvāzı baña sāz gelür

4 Kime ḳaṣd itdi ‘aceb yine ḫarāmī ġamzeñ
Gūş-ı cāna ser-i kūyında bir āvāz gelür

5 Gerçi yüz biñ bulınur yoluña cānlar virici
Ṣanma **‘Ulvī** gibi bir ‘āşıḳ-ı ser-bāz gelür

182*

Bāḳī

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ḫaṭṭum ḥisābın bil didüñ ġavġālara ṣalduñ beni
Zülfüm ḫayālin ḳıl didüñ sevdālara ṣalduñ beni

2 Geh āb-veş giryān idüp geh bād-veş pūyān idüp
Mecnūn-ı ser-gerdān idüp ṣaḥrālara ṣalduñ beni

3 Yūsuf gibi ‘izzetde sen Ya‘ḳūb-veş miḥnetde ben
Dil sākin-i beytü’l-ḥazen tenhālara ṣalduñ beni

4 Vaṣlum dilersin çün didüñ luṭf idüben olsun didüñ
Yarın didüñ bir gün didüñ ferdālara ṣalduñ beni

---

* Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 430.
182/2a idüp: olup M./ pūyān: tābān M.
2b idüp: olup M.
3: 4 D.
4a dilersin: dilerseñ M./ idüben: ideyüm M.
4b yarın: bugün M./ bir gün: yarın M.

5 **Bāḳī**-ṣıfat virdüñ elem itdüñ gözüm yaşını yem
Ḳılduñ ġarīḳ-i baḥr-i ġam deryālara ṣalduñ beni

68a

183**

Bāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Ḫoş geldi baña meygedenüñ āb u hevāsı
Vallāh güzel yirde yapılmış yıḳılası

2 Men' eyler imiş mes'ele-i 'aşḳı müderris
İy ḫˇāce anuñ var ise yaḳlaşdı ḳażāsı

3 Gitmez o mehüñ rā gibi ḫançer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işde burası

4 Dünyā deger ol māh-liḳā dil-ber-i ġarrā
Yūsufda daḫı yoḳdur anuñ ḥüsn ü bahāsı

5 Zībā yaraşur ḫil'at-i nāz ol boyı serve
İki ḳolumı ḳılsam aña bil dolaması

6 Diḳḳatler ile seyr iderüz yāri ser-ā-pā
Görmez mi idük biz de eger olsa vefāsı

7 Meddāḥ olalı çeşm-i ġazālānuña **Bāḳī**
Ögrendi ġazel ṭarzını Rūmuñ şu'arāsı

** Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 416.
183/ 4:6 D./ dil-ber-i ġarā: şūḫ-ı dil-ārā M.
5a zībā: zīrā M.

184*

Ṣabūḥī

1 Ṣaḳın iy ġamzesi ḳātil gözi mekkāre ṣaḳın
Ẓulm ü cevr eyleme ‘uşşāḳ-ı dil-efgāre ṣaḳın

2 Ṣaḳın aġyār-ı siyeh-rū ile olma hem-dem
Zāġlar ḳonmasun ol gülşen-i bī-ḫāre ṣaḳın

3 Ṣaḳın erbāb-ı ḥased sözine ṭutma ḳulaġuñ
Virme ruḫṣat meded aġyār-ı sitem-kāre ṣaḳın

68b 4 Ṣaḳın erbāb-ı ġamuñ nāle-i dil-sūzından
Ṣaḳın āh eylemesün ‘āşıḳ-ı bī-çāre ṣaḳın

5 Ṣaḳın aġlatma **Ṣabūḥī** ḳuluñı sulṭānum
Eṣer-i āh irer ol rūy-ı pür-envāre ṣaḳın

185**

Fużūlī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

I

Perīşān ḥālüñ oldum sormaduñ ḥāl-i perīşānum
Ġamuñdan derde düşdüm ḳılmaduñ tedbīr-i dermānum
Ne dirsün rūzgārum böyle geçsün mi güzel ḫanum
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

II

Esīr-i dām-ı ‘ışḳuñ olalı senden vefā görmen
Seni her ḳanda görsem ehl-i derde āşinā görmen

---

* Mehmet Sarı, **Sabûhî Divanı**, s. 290.
184/2b bī-ḫāre: tīmāre D. bī-çāre M.
3b aġyār-ı: aġyārı M.

** Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s. 472-474.
185/I-3 geçsün mi : mi geçsün D.
II-2 ḳanda: ḫanda D.

Vefā vü āşnālıġ resmini senden revā görmen
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

III

Deger her-dem vefāsuz çarḫ yayından maña miñ oḫ
Kime şerḥ eyleyem kim miḥnet ü endūh u derdüm çoḫ
Saña ḳaldı mürüvvet senden özge hīç kimsem yoḫ
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

IV

Gözümden dem-be-dem baġrum ezüp yaşum kimi gitme
Seni terk itmezem çün men meni sen daḫı terk itme
İñen hem ẓālim olma men gibi maẓlūmı incitme
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

V

69a Ḳatı göñlüñ neden bu ẓulm ile bī-dāde rāġıbdur
Güzeller sen tegi olmaz cefā senden ne vācibdür
Senüñ tek nāzenīne nāzenīn işler münāsibdür
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

VI

Naẓar ḳılmazsañ ehl-i derd gözden aḫıdan seyle
Yamanlıġdur işüñ ‘uşşāḳ ilen yaḫşı ḳılan böyle
Gel Allāhı severseñ bendeñe cevr itme luṭf eyle
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

VII

Fużūlī şīve-i iḥsānuñ ister bir gedāyüñdür
Dirildükçe seg-i kūyuñ ölende ḫāk-i pāyüñdür

III-1 maña biñ oh: baña biñ çoḳ M.
2 çoḫ: çoḳ M.
3 yoḫ: yoḳ M.
IV-1 kimi: gibi M.
2 men: ben M./ meni – M.
3 olma men: oluban M.
V–2 sen tegi: şan‘atı M.
VI-1 aḫıdan: aḳıdan M.
2 ilen: ile D.
VII–2 Diler gice seg-i kūyuñ yanında ḫāk-sāruñdur M..
3 ḳo: ḳoy M.

Gerek öldür gerek ḳo ḥükm ḥükmüñ rāy rāyuñdur
Gözüm cānum efendim sevdügüm devletlü sulṭānum

186*

Fużūlī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

I

Dün sāye ṣaldı başuma bir serv-i ser-bülend
Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend
Güftāre geldi nā-geh açup la'l-i nūş-ḫand
Bir piste gördüm anda döker rīze rīze ḳand

Ṣordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi
Yoḫ yoḫ devā-yı derd-i nihānuñ durur senüñ

II

Egmiş hilāli üstine ṭarf-ı külāhını
Çoḫ dil-şikestenüñ göge yetürmiş āhını
69b Zülfin ṭaġıtdı gizledi ebr içre māhını
Gördüm yüzinde ḥalḳa-i zülf-i siyāhını

Ol pīç [ü] tābı çoḫ ne resendür didüm didi
Devr-i ruḫumda rişte-i cānuñ durur senüñ

III

Virmiş fürūġ şem'-i ruḫı gün çerāġına
Ṣalmış şikest serv-i ḳadi gül budaġına
Dün serv tek başanda ḳadem göz bulaġına
Bir niçe ḫārdan elem irmiş ayaġına

Gül-bergine batan ne tikendür didüm didi
Müjgān-ı çeşm-i eşk-feşānuñ durur senüñ

* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s. 443-446.
186/II–2 çoḫ: çoḳ M/ göge: güle M.
III–4 ḫārdan: ḥalden M.

IV

Seyr ile ṣaldı bāġa güẕer ol semen-‘iẕār
Envā‘-ı zīb ü zīnet ile faṣl-ı nev-bahār
Tökmiş gül üzre sünbül-i gīsū-yı müşg-bār
Yaḫmış laṭīf ayaġına gül-berg tek nigār

Nesrīne reng-i lāle nedendür didüm didi
Ġamzeñ ḫadengi dökdügi ḳanuñ durur senüñ

V

Seyl-i sirişküm oldı revān ḫāk-i kūyına
Cān vālih oldı la‘l-i leb ü güft ü gūyına
Dil düşdi dām-ı silsile-i müşg-būyına
Ol laḥẓa kim ṣataşdı gözüm zülf ü rūyına

70a ‘Aḳreb meh-i münīre vaṭandur didüm didi
Vehm eyle kim ḫaṭarlu ḳırānuñ durur senüñ

VI

Düşmiş ‘iẕārı üzre mu‘anber selāsili
Āşüfte-ḥāl idüp niçe bī-ṣabr u bī-dili
‘Aḳlumı vālih eyledi şekl ü şemā’ili
Göz gördi ḳāmetin dil ü cān oldı mā’ili

Veh bu ne ṭurfa serv-i çemendür didüm didi
Manẓūr-ı dīde-i nigerānuñ durur senüñ

VII

Dün ṣubḥ-dem ki lāle vü nesrīn ṣalup niḳāb
Gül çehresinden aldı ṣabā perde-i ḥicāb
Gül-zāre çıḫdı seyr ile ol reşk-i āfitāb
Şeb-nem niẕārı[n] itdi yüküş lü’lü-i ḫoş-āb

IV/6 ġamzeñ: ġamzem D.
V: VI D.
V/4 Aldandı ṭıflüñ dil anuñ reng ü būyına M.
VI/4 serv – M.
VII/2 çıḫdı: ṣaçdı M.

Bunlar nedür ne dürr-i ‘Adendür didüm didi
Epsem **Fużūlī** eşk-i revānuñ durur senüñ

187*

Fużūlī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

I

1 Getür sāḳī ḳadeḥ kim nev-bahār-ı ‘ālem-ārādur
Zemīn sebz ü hevā cān-baḫş u gül-şen-i rāḥat-efzādur

2 Perīşān olma kim gül-berg tek ḥālā bu gül-şende
Neşāṭ u ‘ayş içün esbāb-ı cem‘iyyet müheyyādur

3 Açıldı lāle güldi ġonçe geldi ‘işret eyyāmı
Zebān-ı ḥāl-i sebze ‘işret īmāsına gūyādur

70b 4 Gör öz ḥālüñi vü çekme ġam-ı māżī vü müstaḳbel
Ki ḥālā mevsim-i gül-geşt ü devr-i cām-ı ṣahbādur

5 Seḥer gül-zāra gir bi’llāh bu mevsimlerde [vü] her-dem
Temāşā ḳıl ki dīvānında gülüñ ḫoş temāşādur

6 Açıldı ġonçe ṭūmārı vü ma‘lūm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-ı gül-gūnı

II

1 Getür sāḳī ḳadeḥ bil kim ta‘allül fevt-i furṣatdur
Bu furṣat var iken fevt itme kim furṣat ġanīmetdür

---

4 yüküş: güneş M.
5 bunlar nedür: lü’lü midür M.
* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s.284-286.
187/I–3b zebān: zamān M.
4b devr-i: devrüm M.
5b ḫoş: çoḳ M.

2 Zemīne *keyfe yuḥyi'l-arż* yazmış ḫāme-i sebze **
Naẓar ḳıl kim bu hem āṡār-ı raḥmetden bir āyetdür

3 Diyerler cennet içre āteş olmaz bu 'acebdür kim
Gülistān āteşi gül birle reşk-i bāġ-ı cennetdür

4 Cihānı reşk-i gülzār-ı Ḫalīl iden bahār irmiş
Bu feyż-i 'adl-i İbrāhīm Ḥān-ı pāk-sīretdür

5 Anuñ yanında kim gül-berg-i gül-zār-ı me'ānīdür
Anuñ bezminde kim serv-i revān-ı bāġ-ı behcetdür

6 Açıldı ġonçe ṭūmārı vü ma'lūm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-ı gül-gūnı

III

1 Getür sāḳī ḳadeḥ bulduñ[sa] rāz-ı dehrden āgeh
Ki devrān üzredür peyveste ṣubḥ u şām u sāl u meh

71a 2 Ḥazāndan ḳurtulup gül-zār bezminden azan bülbül
Çerāġ-ı gül yaḫup ḥalvet-serāy-i vaṣla ṭapmış reh

3 Gül açmış ḫ̆ān-ı vaṣlın bülbüle teklīf ider her-dem
Ki ger mihmān iseñ ḫ̆ān-ı Ḫalīlu'llāha b'ismi'llāh

4 Cihānda dün mükedder-ḫāṭır idüm fāl-ı fetḥ içün
Bu gün gül-zāra girdüm gül kitābın açmaġa nā-geh

II–2a ḫāme: nāme M.
** " Arzı nasıl diriltti." Rum, 30/50.
3a diyerler: dimişler M.
3b āteşi: āteşin D.
III–1a bulduñ[sa]: olduñsa D./ rāz: ḥāl M.
1b üzeredür: üstinedür M.
2a ḥazāndan ḳurtulup: ḥazān dil-cū dīde M.
2b yaḫup: yaḳup M./ ṭapmış: bulmış M.
4b fetḥ içün: fetḥümçün M.

5 Açıldı ġonçe ṭūmārı vü ma‘lūm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-ı gül-gūnı

IV

1 Getür sāḳī ḳadeḥ kim ‘ayş ḫoşdur gül zamānında
Zamān fevt itme dehrüñ ġuṣṣa-i sūd u ziyānında

2 Ḳamārī *taḥtihe’l-enhār* oḫır gül-zār vaṣfında *
‘Anādil *hāzihī cennāt* oḫır gül-zār şānında

3 Ṣabā ġonçe dehānın pür zer itse hīç ‘ayb olmaz
Ki medh-i Ḥān-ı Ḥāḳan-ḳadrdür ġonçe-dehānında

4 Hevā sebze zebānın tīz eger ḳılsa yiridür kim
Ṣenā-yı ḫ̆ān-ı ḫayr-encāmdur sebze zebānında

5 Ḳadeḥ tutmakdan iḳrāh itmezem tā kim işitdüm men
Seḥer bülbül dilinde gül ḳatında sebze yanında

6 Açıldı ġonçe ṭūmārı vü ma‘lūm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-ı gül-gūnı

V

71b 1 Getür sāḳī ḳadeḥ kim bāġ u ṣaḥrā lāle-zār oldı
‘Aceb fasl-ı ḫuceste mevsim-i ḫoş-rūzgār oldı

2 Şükūfe bergi toprağ üzre sīmīn ḫışlterdür kim
Esās-ı ‘ayş-i ḫalḳ ol ḫışlterden üstüvār oldı

IV/1a ‘ayş – M.
2a oḫır: oḳur M.
2b oḫır: oḳur M.
* “ Altlarından ırmaklar akan.” Bakara, 2/25.
5a men: ben M.
5b dilinde: elinde M./ sebze: ġonçe M.

3 Ciger ḳanı kimi gitmişdi gözden tāze gül şekli
Yine dāġ-ı dil-i ehl-i vefā tek āşikār oldı

4 Çıḫardı sebze vü gül ḫākden çoḫ la‘l ü firūze
Velī yüz şükr kim Ḥān ḫāk-i pāyına niṡar oldı

5 **Fużūlī** ger ḫazān vaḳtinde olduñ muttaḳī ḥālā
Mey iç kim mevsim-i gül geldi eyyām-ı bahār oldı

6 Açıldı ġonçe ṭūmārı vü ma‘lūm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-ı gül-gūnı

188*

Fużūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḳılmaġıl muḥkem göñül dünyāya ‘aḳd-i irtibāṭ
Sen bir āvāre misāfirsün bu bir vīrān ribāṭ

2 Bu çemende ġonçeler güller gören ‘ārif bilür
Kim ṡebāt üstinde ḳalmaz ḥiç ḳabż u inbisāṭ

3 Ehl-i ‘irfāndur cihān keyfiyyetin taḥḳīḳ iden
Kim neşāṭından bulur yüz ġam ġamından yüz neşāṭ

4 ‘Işḳ devrānı maña ṭapşurdı Mecnūn nevbetin
Ḫālī olmaz naḳş-ı erbāb-ı vefādan bu bisāṭ

V/3a kimi: gibi M.
4a çıḫardı: çıḳardı M./ çoḫ: çün M.
V/5a vaḳtinde olduñ: vaḳti irerdüñ M.
* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s. 264.
188/3b bulur: olur M.
4a maña: baña M.

72a 5 Her gün meh-rūya ṣarf itme **Fużūlī** ‘ömrüñi
Bī-vefālardan ḥaẕer ḳıl dut ṭarīḳ-i iḥtiyāṭ

189*

Fużūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Ḥüsnüñ olduḳça füzūn ‘ışḳ ehli artuḳ zār olur
Ḥüsn ne miḳdār olursa ‘ışḳ ol miḳdār olur

2 Cennet içün men‘ iden ‘āşıḳları dīdārdan
Bilmemiş kim cenneti ‘āşıḳlaruñ dīdār olur

3 ‘Işḳ derdinden olur ‘āşıḳ mizācı müstaḳīm
‘Āşıḳuñ derdine dermān itseler bīmār olur

4 Zāhid-i bī-ḫod ne bilsün ẕevḳini ‘ışḳ ehlinüñ
Bir ‘aceb meydür maḥabbet kim içen hüş-yār olur

5 ‘Işḳ sevdāsına ṣarf eyler **Fużūlī** ‘ömrini
Bilmezem bu ḫ˘āb-ı ġafletden ḳaçan bī-dār olur

190**

Fużūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Mende Mecnūndan füzūn ‘āşıḳlıḳ isti‘dādı var
‘Āşıḳ-ı ṣādıḳ menem Mecnūnuñ ancaḳ adı var

---

* Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s. 220.
189/4a ‘ışḳ: derd M.
5a ‘ömrini: ‘ömrüñi M.

** Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgân Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, s.199.
190/1a mende: bende M.
1b menem: benem M.

2 N'ola ḳan dökmekde māhir olsa çeşmüm merdümi
Nuṭfe-i Ḳābildürür ġamzeñ kimi üstādı var

3 Ḳıl tefāḫür kim senüñ hem var men tek ʻāşıḳuñ
Leylinüñ Mecnūnı Şīrīnüñ eger Ferhādı var

4 Ehl-i temkīnem meni beñzetme iy gül bülbüle
Derde yoḫ ṣabrı anuñ her laḥẓa miñ feryādı var

72b 5 Öyle bed-ḥālem ki aḥvālüm görende şād olur
Her kimüñ kim devr cevrinden dil-i nā-şādı var

6 Gezme iy göñlüm ḳuşı ġāfil feżā-yı ʻışḳda
Kim bu ṣaḥrānuñ güẕergehlerde çoḫ ṣayyādı var

7 İy **Fużūlī** ʻışḳ menʻin ḳılma nāṣiḥden ḳabūl
ʻAḳl tedbīridür ol ṣanma kim bir bünyādı var

191

Maṭlaʻ

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

Söylemek ḳaṣd itdügümce yāre derd ü ḥasretüm
Ditremek dutar beni güftāre ḳalmaz ḳudretüm

2b nuṭfe: noḳṭa M./ Ḳābildürür: Ḳābildür ü D./ kimi: gibi M.
3a men: ben M.
4a meni: beni M.
4b yoḫ: yoḳ M./ miñ: biñ M.
6a feżā: ḳażā M.
6b çoḫ: çoḳ M.

192

Maḳālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1 Ala iy devlet ile ḫażret-i şeh-zādeye lālā
Kelāmuñ gevher[i] şem‘-i ḳabūle lü’lü’-i lā’lā’

2 Dehānuñdan senüñ gelmez vücūda bir söz illā cūd
Zebānından ḥasūduñ ṣādır olmaz bir söz illā lā

3 Cihānuñ müşkilātuñ ḥall idersün bir ağız sözle
Benüm de luṭf idüp bu müşkilüm ḥall eyle ḥallālā

4 Mükerrer lā olursa ḳāfiye bu şi‘rüme lāyık
Kim oldı vaṣf-ı ẕātuñla sözüm ḥelvā-yı ter lālā

5 **Maḳālī** ḫażret-i pāşāya ‘arż-ı ḥāle iḳdām it
Umarum ki diye ḥaḳḳuñda bir söz dimeye lā lā

6 Olursa maẓhar-ı luṭfı bu söz vird-i zebānumdur

73a

193*

Rūḥī-i Baġdādī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Şeb-i ġamdur elem-i hecr ile nev-rûz baña
Yanar āteş görinür mihr-i cihān-sūz baña

2 Seyre varsam çemene bā‘iṣ-i derd-i ser olur
Naġme-i dil-keş-i murġ-ı ṭarab-āmūz baña

* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 330-331.

3 Ḫārdur çeşmüme sensüz oda yansun gülzār
Gül-i cennetdür o ruḫsār-ı dil-efrūz baña

4 Tāze güldür tenüm üstindeki dāġ-ı ḫūn-rīz
Ġonçedür dildeki peykān-ı ciger-dūz baña

5 Ben göñül yaḳmada ẕevḳ itmede sen yanumda
Bu imiş ḳısmetümüz sāz saña sūz baña

6 Şeb ise tīre vü ol şem‘ ise yoḳ meclisde
Demidür ḳıl meded iy ṭāli‘-i fīrūz baña

7 Çünki nev-rūzda **Rūḥī** bir olurmış şeb ü rūz
Ola yek-sān n'ola miḥnetde şeb ü rūz baña

194*

Rūḥī-i Baġdādī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Zīr ü bālāsına baḳ ol ḫaṭ-ı ‘anber-fāmuñ
Cennet altında ya üstinde dimişler Şāmuñ

2 Bu işāret ki dinür evvel-i şām āḫir-i şām
Zülfine ḫaṭṭınadur ol meh-i sīm-endāmuñ

3 Ehl-i ‘aşḳa buyımış remz-i ‘aleyküm bi’ş-şām
Zülfine bend olalar ol büt-i ḫūn-āşāmuñ

193/5a ben: biz M./ yanumda: nālemden M.
* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 764.
194/3b olalar: olasun M.

73b 4 Ḳalmadı ẓannı görince seni gök meydānda
Gökde olduġına Īsī-i ẕevi'l-efhāmuñ

5 Şāmdan Ka'beye gitmek gibidür zülfüñden
Ṣafḥa-i 'ārıżuña 'azm-i dil-i nā-kāmuñ

6 İy göñül Şām-ı ġarībān diyü geldüñ Şāma
Geçdi ammā ġam u endūh ile ṣubḥ u şāmuñ

7 **Rūḥi**yā ṣaḳlasun Allāh gözinden felegüñ
Māh-rūlarla 'aceb revnaḳı vardur Şāmuñ

195*

Rūḥī-i Baġdādī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1 Geşt idüp 'ālemi cennet diyü geldüñ Şāma
Āh kim murġ-ı dil-i zārı düşürdüñ dāma

2 Gülüp açılmada her gūşede biñ ġonçe-i ter
Her ser-i rāhda biñ serv-i ṭavīlü'l-ḳāme

3 Dil ṭaleb-kār-ı ṣafā geyse tehī ḳorḳum odur
Ki ne destār ḳala başda ne tende cāme

4: 5 D.
5: 4 D.
6b ġam [u]: ġam-ı D.
7a felegüñ: felek M.
* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 930-931.
195/1a geldüñ: düşdüñ D.
2a biñ: yüz D.
2b ṭavīlü'l-ḳāme: tāvīl ilḳāma D.
3b ne: vü D.

4 Baḫt yār olmayıçaḳ ma‘rifet ıṣṣı itmez
Ṭutalum kim ola ‘aṣrında kişi ‘allāme

5 Terk idüp ‘uzleti ḳıldı ṭaleb-i ‘izzet ü cāh
Dil-i nā-puḫte bizi ṣaldı ḫayāl-i ḫāma

6 Aña şāduz ki unıtmaz bizi yār itmişdir
Va‘de-i luṭfını mebẕūl dil-i nā-kāma

7 Düşmişüz ġayret-i aḳrān ile ṭūl-i emele
Degmez ol ṭūl-i emel çekdügümüz ālāma

74a 8 **Rūḥi**yā ‘ālem-i fānīde odur ‘ārif kim
Vire destārı külāha çuḳayı iḥrāma

9 Nedür az eyleyelüm ḳıṣṣa-i pür-ġuṣṣamuzı
Ḫırḳa vü loḳma içündür bu ḳadar hengāme

10 Bizüz ancaḳ naẓar-ı merḥametüñden maḥrūm
Yoḫsa maḫdūmumuzuñ himmeti çoḳ ḫuddāma

11 Ṣāḥib-i luṭf u kerem Ḫażret-i Oṣmān Pāşā
Ki musaḫḫardur aña tīġ u nigīn ü ḫāme

12 Umaruz bu ġazel i‘lām ide aḥvālümüzi
Ḥālümüz gerçi ki muḥtāc degül i‘lāma

---

6 – M.
7a düşmişüz: düşmesin D./ emele: emel D.
8b çuḳayı: çuḫayı D.
9 – M.
10 – M.
11 – M.
12– M.

196*

Rūḥī-i Baġdādī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1 Niçe bir cur'a gibi pest olalum
Şīşe-mānend zīr-i dest olalum

2 Niçe bir kūze-i şarāb gibi
Atılup bezmden şikest olalum

3 Meclis-i vaḥdete ayaḳ başalum
Mest-i peymāne-i elest olalum

4 Hep bu hüşyārlıḳ belāsıdur
Bize bir cām ṣun ki mest olalum

5 Sevelüm **Rūḥi**yā o muġbeçeyi
Varalum biz de büt-perest olalum

197**

Rūḥī-i Baġdādī

Mef'ūlü Mefā'īlün Mef'ūlü Mefā'īlün

1 Ol ġamzeden āh itsem dirsin cigerüñ yoḳdur
Öldürdi beni miḥnet andan ḫaberüñ yoḳdur

2 Bir dil ḳomadı çeşmüñ ḫūn itmedük iy ḫūnī
'Uşşāḳ-ı ciger-sūza kim dir naẓaruñ yoḳdur

---

* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 833-834.
191/3: 4 D.
4: 3 D.
5a sevelüm: sivelüm D.
5b varalum: nice gün D.

** Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 419-420.

3 İy dīde ne aġlarsın giryeñde sirāyet yoḳ
İy ḳalb ne iñlersin çün kim eṣerüñ yoḳdur

4 Ḳavs-i ḳader-i ‘aşḳuñ peykān-ı ḳażāsından
Cān ḳurtarayın dirsüñ elde siperüñ yoḳdur

74b 5 ‘Āşıḳda riyā n'eyler iy müdde‘ī-i kāẕib
Dem urma maḥabbetden çün çeşm-i terüñ yoḳdur

6 Ġuṣṣayla geçer ‘ömri ehl-i hünerüñ ṣūfī
Yoḳ sende eṣer ġamdan gūyā hünerüñ yoḳdur

7 Erbāb-ı ṣafā senden ḥaẓẓ eylemez iy vā’iẓ
Bir bezmde n'eylersüñ kim anda yirüñ yoḳdur

8 Vaṣlına olup ṭālib gül-çihrelerüñ **Rūḥī**
Bī-hūde fiġān itme çün sīm ü zerüñ yoḳdur

198*

Rūḥī-i Baġdādī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Göñlümüz açdı ṣurāḥīnüñ yine ġulġulleri
Naġme-sāz oldı maḥabbet bāġınuñ bülbülleri

197/2b ciger-sūza: naẓar-bāza D.
3: 5 D.
4: 3 D./ ḳader: ḳuzah
5: 4 D./ riyā: eyā D.
6 – M.
7a vā‘iẓ: ṣūfī M.
* Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, s. 998-999.
198/1a açdı: aça M.
1b oldı: olsa M.

2 Ehl-i diller ḳıldı seyrinden yine kesb-i ṣafā
‘Iydgāhuñ her ṭaraf açılsa rengīn gülleri

3 Ẕevḳ-baḫş oldı cihāna gül gibi eyyām-ı ‘ıyd
Ẕevḳ u şevḳ-i ‘ıyd ile içsün güzeller mülleri

4 Dūd-ı āhum çarḫa çıḳsa düşse ḫāke ḫūn-ı eşk
Gülşen-i ‘aşḳuñda görsek gülleri sünbülleri

5 Ḫūblar ‘aşḳında iy **Rūḥī** ḫalāṣa yoḳ mecāl
Gerden-i cāna belā zencīridür kākülleri

199

Müfred

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Būse-i la‘lüñe meyl eylemez āvāre mi var
Seni gördükde kişi sevmemege çāre mi var

200

Ḳabūlī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

İy **Ḳabūlī** ezelī doġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ‘ālemde elif lām olmaz

2a ḳıldı: ḳılsa M./ seyrinden: seyrinde M.
2b açıldı: açılsa M.
3a oldı: olsa M.
3b içsün: içse M.
4a Gökde dūd-ı āhumı gör yirde ḫūn-ı eşkümi
Gülşen-i ‘aşḳuñda seyr it gülleri sünbülleri D.
5a ‘aşḳında: ḳaydından D.

75a

201

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Şīvesinden öldügüm ol nev-civān bilmezlenür
Eski derdüm hep bilür ḳaṣden hemān bilmezlenür

Yād semtin[i] ṭutup bīgāne pendin gūş idüp
Āşināsın öldürür ol bī-amān bilmezlenür

202

Murabba‘

Yine evvel bahār geldi yaz oldı
Gele cānum gülistāna gidelüm

Ġam-gīn bülbül güli görüp şād oldı
Gele ġonçem gülistāna gidelüm

Sünbüller perīşān ḳaddi ḫam oldı
Şeb-nemden nergisüñ çeşm nem oldı

Ẕevḳ eyleyüp mey içmenüñ dem oldı
Gele cānum gülistāna gidelüm

203

Murabba‘

Şimdi ṭaġlar yeşillendi çemendür
Rūz [u] şeb bülbülüñ kār[ı] fiġāndur

Gūşe-i cennet olduġı zamāndur
Gele göreyüm gül-istāna gidelüm

204

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Yoḳ ḳarārum sensüz iy ārām-ı cānum ḳandasın
Mey güneş ṭāli‘lü yārüm mihr-bānum ḳandasın

Vādi-i fürḳatde ḳoduñ ḫastedür cānā göñül
Gel yetiş Yūsufcuġum şīrīn-zebānum ḳandasın

75b **205**

Viṣālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1 Degül ġamdan göñül bir laḥẓa ḫālī
Düşelden göñlüme ḥālüñ ḫayāli

2 Ḫayāl-i mū-miyānuñla bu cismüm
Ḳıla döndi tamām oldı kemāli

3 Kemāl-i ḥüsn ile var ol cihānda
Ḫudā göstermesün saña zevāli

4 Zevāli ‘āşıḳuñ farḳında iy yār
Murādı dü cihān içre viṣāli

5 **Viṣālī** bendeñe raḥm eyle şāhum
Esirge derdümendi bī-mecāli

206

Murabba‘

Çoḳ zamāndur görmemişem yüzini
Ġurbetlikde ḳaldum bilmem n'eyleyüm

Kimse yoḳdur ‘arż eyleyüm ḥālümi
Yad illerde ḳaldum bilmem n'eyleyüm

Günden güne felek beni zār eyler
Derd-i ‘aşḳuñ her dem beni zār eyler

Şol gündeyüm dil-ber benden ‘ār eyler
Yad illere ḳaldum bilmem n'eyleyüm

207

Müfred

76a

208

Murabba‘

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Ne rāzum açmaġa maḥrem ne bir ġam-ḫˇār [u] hem-dem var
Belā küncinde aġlar yār ancaḳ çeşm-i pür-nem var

Gözüm merdümleridür saña her dem aġlayan ḥālüm
Baña incime sulṭānum ara yirde benüm nem var

209

Murabba‘

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

Ārām idemem būs-ı kenār eylemeyince
Sīnemde gelüp yār ḳarār eylemeyince

Fāriġ degülem deşt-i ṭalebde tek ü pūda
Ol gözleri āhūyı şikār eylemeyince

210

Murabba‘

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

Naḫl-i emel sebz olmadın irdük bu bāġuñ dehrine
Bu rūzigāruñ degmedük biz bir yeşil yapraġına

‘Uşşāḳ-ı cām-ı vaṣl umarın dürde-i hicrānına
İller ayaġına düşerin ayaġı ṭopraġına

211

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Gül yüzüñde iy ṣanem zülf-i perīşānuñ mı var
Gülşeni cennetdür anda tāze reyḥānuñ mı var

Öldürürsün ‘āşıḳuñ raḥm eylemezsün iy ṣanem
Hey ne ẓālimsün senüñ sīneñde īmānuñ mı var

206/2a öldürürsün: öldürürseñ M.

212

Murabba‘

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Gel ikimüz bir olup gül-şene revān olalum
Nümūne-i gül-i ra‘nā-yı gül-sitān olalum

Ḫançeri müjeñ geçer bi gör
‘Adūlaruñ gözine tīr ile kemān olalum

76b

213

Murabba‘

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Gözüm ki ḳana boyandı şarāb[ı] n'eylerüm
Ciger ki odlara yandı kebāb[ı] n'eylerüm

Ne yāre yaradı bu cān ne baña bilmem hīç
İlāhī ben bu bir avuç türāb[ı] n'eylerüm

214

Nevā

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

Faṣl-ı bahār irdi güle bülbül mülāḳīdür yine
Meclis o meclis mey o mey sāḳī o sāḳīdür yine

Sāḳī şarābuñ telḫini a‘lā içer ednā içer
Ẕevḳüñ alan bu neş’enüñ ehl-i meẕāḳīdür yine

207/2a Mısra eksik yazılmış.

215

Murabba‘

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ilün Mefā‘īlün

İñen hecr odına yaḳma esirge cānum ‘uşşāḳı
Ḳalur ṣanma benüm ‘ömrüm güzellük kimseye bāḳī

Bahār-ı ḥüsne aldanma ṣaḳın maẓlūmuñ āhından
Ṭaġıtdı dānesin sünbül yile virdi gül evrāḳı

216

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

Pāyüñe yüz sürmege ben ḫāke himmet yoḳ mıdur
‘Āşıḳ-ı bī-çāreye hergiz ‘ināyet yoḳ mıdur

Öldürürsün cevr ile ben ‘āşıḳ[ı] iy meh-liḳā
Ḳāḍī olmaz mı Ḫudā yarın ḳıyāmet yoḳ mıdur

217

Murabba‘

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Göñül almaḳda māhirsün şeh-i ḫūbānum İbrāhīm
Ben[i] sen mehe pers itdüñ meh-i tābānum İbrāhīm

Viṣālüñ ‘ıydine fermān olup bu cānum İbrāhīm
Ḫalīlüm āfetüm ḳıblem benüm sulṭānum İbrāhīm

77a

218*

Şeyḫü'l-İslām Yaḥyā

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Ṭūṭī-ṣıfat ol cāme-i sebzi giye cānā
Bir söz yiri var mı baḳa āyīneye cānā

2 'Uşşāḳ-ı perīşān- dile hīç söylemez olduñ
Düşmen saña bir söz mi didi söyleye cānā

3 Bir kez dimedüñ ḳandadur ol 'āşıḳ-ı mehcūr
Bilsek ne sebeb var bu cefāya diye cānā

4 Hep itdügimüz zühd ü riyā bī-meze oldı
Düşdük heves-i la'l-i lebüñle meye cānā

5 İy ġam yidi vaṣṣāf-ı lebüñ oldı çü **Yaḥyā**
Şimden girü ṭūṭī gibi sükker yiye cānā

219**

Bāḳī

1 Āh kim sevdüm yine bir dil-ber-i ra'nācuġı
Şimdiden biñ var yanında 'āşıḳ-ı şeydācuġı

2 Niçe şīrīn olmasun kim süd yirine anası
Sükker ile beslemiş ol ṭūṭī-i gūyācuġı

3 Taḳınur göz degmesün diyü ḥamā'il boynına
Şaḳınur yavuz naẓardan n'eylesün anacuġı

---

* Hasan Kavruk, **Şeyhülislâm Yahyâ Divânı, Ankara**, 2001, s. 37.
218/3b Bilsem bu cefāya ne sebeb var diye cānā D.
** Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 431-432.

4 Yalıñuz nev-restedür seyr itmege ḳorḳar daḫı
Ḳanda gitse bilesince ṣalınur lālācuġı

5 Dünyede öldügüme hīç ġam yimezdüm **Bāḳı**yā
Bir gice pehlūya çeksem ol melek-sīmācuġı

77b

220

Münācāt

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Yā Rab murādum saña ẓāhir mi degül
Ḫażretüñ ol virgüye ḳādir mi degül

Māni' mi var iḥsānuña te'ḫīrinden
Yoḫsa saña feryād-ı mü'eṣṣir mi degül

221

Münācāt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 Ma'den-i kān-ı ma'ārif menba'-ı faẓl-ı 'ulūm
Āsitān-ı Ḫażret-i Monla Celāle'd-dīn-i Rūm

2 Merḳadine günde bir altun binek örter felek
Türbesinde ehl-i diller cān u dil yaḳmaġa mūm

3 Meclisinde çün semā' eyler meleklerle felek
Ṣoḥbetinde olsa lāyıḳ mihr ü meh iki ḳudūm

219/1b – : yā M.
2a Vezin bozuktur.

222

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Cem‘ olur şem‘-i ‘aşḳa ‘āşıḳ-ı pervāneler
Şevḳ-i vaṣluñla senüñ ḳo döne döne yanalar

Dest-i luṭfuñ ger ṣalarsa mülk-i dil ābād olur
Bir naẓar ḳılsañ ḥabībüm yapılur vīrāneler

223

Münācāt

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

İy dil isterseñ eger kāmil ola noḳṣānuñ
Secdegāh it işigin Ḫażret-i Mevlānānuñ

224

‘Acem

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Göñlüm açılmaz dime cānā bahār olsun hele
Umma işe murġ-ı zerrīn pür-şikār olsun hele

Güç degül yāri tenhā eylemek aġyārdan
Ṭāli‘üm olsun müṣā‘id yār yār olsun hele

78a

225

Nergisī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1 'Arż-ı ḥāle çāre yoḳ 'aẓm-i diyār-ı yār güç
Āh kim ḥayretdeyüm reftār güç güftār güç

2 Ne helāk eyler ne def' olur ġamuñ hīç görmedüm
Böyle nā-merbūṭ müşkil böyle nā-hem-vār güç

3 Gelmedi āġūş-ı vaṣla şāhid-i gül-rūy-ı kām
Nādim-i ḥaşre ḳalursa ḥasret-i dīdār güç

4 'Aks-i ḫāṭır-ḫa'h-ı yārān üzre devr eyler felek
Böyle devr eylerse dāyim çerḫ güç reftār güç

5 Her belā vü derde āsāndur taḥammül **Nergisī**
Līk ṣabr-ı cevrini taḳrīb ü hecr-i yār güç

226*

Meẕāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1 Ol ġonçe-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
'Āşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

2 Ḫāl-i siyehiyle ḫaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

* Ahmet Mermer, **Mezâkî Divanı**, s. 333.

3 Aḥvālümüz ol ṣaçları leylī ile āḫir
Mecnūn gibi ‘ālemlere destān olacaḳdur

4 Ger eşribeden derdümüze var ise dermān
Ol şerbet-i la‘l-i leb-i cānān olacaḳdur

5 Bu naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i **Meẕāḳī**
Ārāyiş-i mecmū‘a-i yārān olacaḳdur

78b **227**

Vaṣṣāfī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1 Cevr ü cefāña ḳā’il olurdum velī şehā
Maḥṣūṣ olaydı ol da cihānda hemān baña

2 Ṣabr u ḳarār [u] ‘aḳl[um] alıcı peri imiş
Ādem ṣanurdum ol ṣanemi gerçi ṣūretā

3 Bir kez ṭavāfın itmegi biñ ‘umreye virmezin
İy ḫˇāce saña Ka‘be baña kūy-ı dil-rübā

4 Evvel vefāya va‘deler itmişdüñ iy ṣanem
Cevr itdüñ āḫir eylemedüñ va‘deye vefā

5 **Vaṣṣāfī** sen o serv-ḳadüñ rāstī bu kim
Ṭab‘-ı bülend ü ṭarẓuña aḥsentü bābetā

226/3a aḥvālimüz: aḫvālimüz M.
4a dermān: çāre
227/2a imiş: eylemiş M.
3a Mısraın vezni bozuk.

228

Ġazel

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Baña çoḳ cevr itdügüñçün iy sipihr-i bī-vefā
Āhumuñ dūd-ı kebūdı uydı ulaşdı saña

2 Eşkümin gevherlerin dizdüm eşigi ṭaşına
Yāre ‘arż idem diyü silmiş raḳīb-i bed-liḳā

3 Gömgök itdi sille-i āhum sipihrüñ ṣūretin
Gökyüzine baḳ inanmazsañ eger iy meh-liḳā

4 Gözüme ‘ālem görinmez görmesem ruḫ-sāruñı
‘Ārıżuñ mir’ātidür āheste-i ‘ālem-nümā

5 ‘Aks-i ḫāl-i ‘ārıżuñdan sāḳi-i gül-çehrenüñ
Lāle-i sīr-āb olur cām u şarāb dil-güşā

80a

229

Murabba‘

Gel benüm nāzlı yārüm gel
Gel bir dem söyleşelüm gel
Fedādur yoluña cānum
Āh o elem vāh ah cağı cağı

Gel bir dem söyleşelüm gel
[Gel] bir dem dilleşelüm gel
Āh garībān söyleşelüm
Gel āh cağı cağı [cağum]

229 Hece ölçüsüyle yazılan metinde birçok eksiklik olduğu için metni olduğu gibi aktardık.

Surāḫīler ider ġulġul
Fiġān ider yüzi bülbül
İy yüzi gül ṣaçı sünbül
Āh caġı caġum caġı caġum

Varımazum yolum baġlı
Ḥasretinden ciger daġlı
Şīrīn sözli bal dudaḳlu
Dudaḳlu

Āh amān āh amān āh

Gel bir dem söyleşelüm gel
Āh ġarībān dilleşelüm gel

230

Murabba‘

Dil-ber beni zār eyledi
Zār eyledi yār yār
Niçün böyle bī-vefāsun
Pür-cefāsun sevdügüm

Cānumdan bī-zār eyledi
Zār eyledi yār yār
Niçün böyle bī-vefāsun
Pür-cefāsun sevdügüm

Düşer mi hīç saña cānum
Dökerseñ yoḳ yire ḳanum

230 Hece ölçüsüyle yazılan metinde birçok eksiklik olduğu için metni olduğu gibi aktardık.

Benüm devletlü sulṭānum yār yār
Niçün böyle bī-vefāsun
Pür-cefāsun sevdügüm

Āl ile göñlümi alduñ
Beni ġurbetlere ṣalduñ
Baña raḥm itmedüñ ḳalduñ yār yār
Niçün böyle bī-vefāsun
Pür-cefāsun sevdügüm

231

80b **Murabba‘**

Āl ile göñlümi alan yār gel gel
Beni bu derde ṣalan yār gel gel

Gel beni aġlatma gözümüñ nurı
Beni bu derde ṣalan yār gel gel

Ṣalın servī-veş yüzüñ[i] göreyüm
İzüñ tozına yüzüm[i] süreyüm

Dilerseñ cānumı ḳurbān vireyüm
Derdüme dermān olan yār gel

Bahar oldı yine gel gülşende
Teraḥḥum eyle ġarībüm bendeñe

Göñül eglenmez ser-i kūyuñda
Beni bu ġama ṣalan yār gel gel

232

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

İy ḥabībüm ḫasteyem ben mübtelāya çāre ne
Derdinüñ müştāḳıyam emr it devāya çāre ne

Tañrınuñ taḳdīridür ḥüsnüñe ḥayrān oldugum
Oda düşüp yanaram ḥükm-i Ḫudāya çāre ne

233

Murabba‘

Kimi mestāne seḥer-i yār ile gülşende yatur
Hey kimi nār-ı ġamla hicrān ile külḫanda yatur

Hey künc-i mihnetde raḳībā bābını tenḥā ṣanma
Hey yār eger sende yatursa elemi bende yatur

81a

234

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Rūy-ı deryāda gezerken uġradum dil-dāruma
Yüzüñi görmekle anuñ geldi vüs‘at cānuma

Cān u dilden bir naẓar ḳıldı baña ol meh-liḳā
Serpdi āb-ı şefḳatinden bu dil-i sūzānuma

235

Murabba‘

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Güzeller nāz ile reftār iderler
Dönerler gonçe-veş güftār iderler

Ḳoyup ‘āşıḳların ol māh-rūlar
Varup aġyār ile bāzār iderler

236

Nevāyī ‘Uşşāḳ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Görmedüm ruḫsāruñı bir kez temāşā ḳılmadum
Geçdi ‘ömrüm nāzenīnüm itme istiġnā yiter

Bulmadum ‘ālemde senden özge dil-ber bulmadum
Geçdi ‘ömrüm nāzenīnüm itme istiġnā yiter

Zülf [ü] müjeñ kākülüñ sevdāya ṣaldı ‘aḳlumı
Çeşm-i mestüñ fitne idüp ḳıldı yaġmā göñlümi

Rūzigāruñ elden aldı daḥı bunca varumı
Geçdi ‘ömrüm nāzenīnüm itme istiġnā yiter

‘Andelīb-i bāġ-ı ḥüsnüñ kākülüñ hem gül-‘iẕār
Bu deli dīvāne göñlüm şimdi özler kūy-ı yār

Nār-ı fürḳat yaḳdı baġrum ḳıldı kārum āh u zār
Geçdi ‘ömrüm nāzenīnüm itme istiġnā yiter

81b

237

Murabba‘

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Ṣabūḥ içün baña bir [cām]-ı mey şebāne yiter
Esirge var ki ḫarāb olmaġa bahāne yiter

Arada ḫāṭır-ı cānānı gözlerüm yoḫsa
Fenā-yı düşmene bir āh-ı ‘āşıḳāne yiter

238

Murabba‘

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Ḥaremüñ ravża-i cināna deger
İşigüñ saḳf-ı āsumāna deger

Ḫançerüñ sīnemi delerse eger
Şöyle bir ḫayr ider ki cāna deger

239

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Bezm-i ‘işret terkin eyle künc-i miḥnet-ḫāne ṭut
Ḫūn-ı dilden bāde-i nāba bedel peymāne ṭut

Yoḳ mı inṣāfuñ a ẓālim bu teġāfül niçe bir
Ḳā’il olduḳ bāri bir cevr eyle yüz iḥsāna ṭut

240

Murabba‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Revnaḳ-ı ḥüsnüñ degül mi ‘anberüñ gīsū senüñ
Gör ne kim anuñla tekdür sünbül-i ḫoş-bū senüñ

Bir nigāh ile ne var teskīn-i āşūb eyleseñ
Fitne ḫod çeşmüñde yatur ḳalḳa iy meh-rū senüñ

241

Murabba‘

Beri gel gözleri mestüm yār
Senden ayru ḳan aġlarum yār

Ḥasretüñ kār itdi cāna gel göreyüm
Senden ayru ḳan aġlarum yār

82a Gün yüzüñ[i] görmegi bir ān
Müjde cānum saña ḳurbān

Gel gözleri şūḫ-ı fettān gel göreyüm
Senden ayru ḳan aġlarum yār

Sensüz n'eylerüm bu cānı yār
Tābuñı efġān eylerüm yār

Ben ḥasb ü ḥālüm söylerüm gel göreyüm
Senden ayru ḳan aġlarum yār

242

Murabba‘

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Ne mümkin oldı ġam-ı fürḳat ile ülfet idem
Ne çāre var ṭalebüñden senüñ ferāġat idem

Ne ḳādirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem
Ne vüs‘at oldı baña ḥālümi ḥikāyet idem

Ne bād-ı āh ile ol servi eyledüñ meyyāl
Ne eyledi eṣer ol mū-miyāne ḳīl ile ḳāl
Ṣalāh-ı kār ise şimden girü ḥayāl ü muḥāl

Ne ‘arż-ı ḥāl[e] meded var ne dilde ṣabr u ḳarār
Ne çāre neyleyeyin bilmezem ne ḥālet idem

243

Murabba‘

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Gerçi kim ‘āleme çoḳ dil-ber-i mümtāz gelür
Ḥaḳ budur kim saña beñzer güzelüm az gelür

Ḥaşre dek dāmenüñ elden ḳomaz āvāre göñül
Sen anı ṣanma cefā itmek ile vāz gelür

82b

244

Der-Maḳām-ı Ṣabā

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Rūy-ı deryāda gezerken uġradum dil-dāruma
Yüzüñi görmekle anuñ geldi vüs‘at cānuma

Cān u dilden bir naẓar ḳıldı baña ol meh-liḳā
Serpdi āb-ı şefḳatinden bu dil-i sūzānuma

245

Ġazzāl

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Güzeller nāz ile reftār iderler
Dönerler gonçe-veş güftār iderler

Ḳoyup ‘āşıḳların ol māh-rūlar
Varup aġyār ile bāzār iderler

246

Murabba‘

Ḳara gözlüm a sulṭānum
Naẓīrüñ gelmez cihāna
Esirge şol ben ḳuluñı
Derdinden oldum dīvāne

Hīç ṣormazsun nedür ḥālüm
Dāl eyleyüp bükdüñ ḳadüm
Vefāsı yoḳ ḳanlu ẓālim
Niçün gelmezsün īmāna

Aġam senüñ cünbişlerüñ
Aġzuñda inci dişlerüñ
Hilālden ince ḳaşlaruñ
Ḳurılmış ebrū kemāna

Dil-ber güzellügüñ bildür
Gerek aġlat gerek güldür
Öksüz ‘āşıḳ saña ḳuldur
Aġlar yürür yana yana

247*

Nesīmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Söylerüm Ḥaḳdan ene’l-Ḥaḳ gör ne manṣūr olmışam
Rūḥ-ı Ḳudsüñ nuṭḳıyam ser-tā-ḳadem nūr olmışam

2 Levḥ-i maḥfūẓam menem rūḥu’l-emīnüñ hem-demi
Ḥaşr içün mīzān ü İsrāfīl içün ṣūr olmışam

3 Tā vücūdum vaḥdetin keṯretde iṯbāt eyledüm
Mūsīye *ānestü nāren* nūr ile Tūr olmışam**

4 Gerçi kim ġā’ib durur her bir naẓarda ẕātumuñ
Gör ne manẓar gör ne nāẓır gör ne manẓūr olmışam

---

246 Mahlas beyti. Öksüz: ögsün M.
* Hüseyin Ayan, **Nesîmî Divanı**, Ankara, 2002, s. 495-496.
247/1a Manṣūr: manẓūr M.
2a maḥfūzam: maḥfūẓı M.
2b içün: hem D.
3a vücūdum: vücūdam D./ eyledüm: eyleyen D.
3b Mūsiye: Mūsiyem D.
** “ Ben bir ateş gördüm.” Tāhā, 20/10.
4a Gerçi ġā’ibdür vücūdı her naẓardan ẕātumuñ D.
4b manẓar: nāẓır D./ nāẓır: manẓar D.

5 Lā-mekānuñ genciyem gerçi yirüm vīrānedür
Eylerem ma‘mūr anı gör kim ne ma‘mūr olmışam

6 Ṣūret ü ma‘nī menem hem cismümüñ cānı menem
Gör neçe ma‘nī ile ṣūretde mesṭūr olmışam

7 Şöhret āfetdür uṣandum şöhretinden ‘ālemüñ
Gerçi kim a‘lāda vü esfelde meşhūr olmışam

8 Bulmışam çün kişver-i fażluñ yedi iḳlīmini
Keyḳubād [u] Ḳayser ü Cemşīd ü Faġfūr olmışam

9 Ṭanımaz *mā’en ṭahūn* her ṭahāretsüz faḳīh
Men seḥābından bu ābuñ arża maḳṭūr olmışam

10 Āteş-i mihr-i ruḫuñ cānumda te‘s̱īr eylemiş
Men bu oddan yanaram ya‘ni ki maḥrūr olmışam

11 Mışr u cāmi‘dür vücūdum anda ḳıldum cum‘ayı
Gör ne şehrem gör ne muḥkem ḳal‘a vü ṣūr olmışam

12 Z̲ākirem z̲ikr eylerem ya‘ni ki şeyḫem s̱ūfiyem
Gör ne gerçek ad ile ‘ālemde meşhūr olmışam

13 İy **Nesīmī** cennet ü ḥūr ol nigāruñ vaṣlıdur
Çün men ol maḥbūbı buldum cennet ü ḥūr olmışam

---

5 – M
6a cismimüñ cānı menem: ism ile cism ü cān D.
6b neçe ma‘nī ile: benem ma‘nī gibi M.
7b a‘lāda: a‘lā D.
9 – M.
10a eylemiş: eyledi D.
10b men: ben M.
11b ḳal‘a vü ṣūr: ḳal‘aya ṭūr M.
12b gerçek: gökçek D.
13b men: ben M.

83b

248

Murabba‘

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Ṣalın üftādeler ṣaf ṣaf yoluña pāyimāl olsun
Libās-ı nāz u ‘işve ḳaddüñe ḳat ḳat helāl olsun

Lebüñ aġzumuza virseñ diseñ āb-ı zülāl olsun
Muḳaddem eylügüñ küstaḫlıḳuñ ḳat ḳat helāl olsun

249

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Görüp tā ḳand-i cānānuñ siyeh bir fāl-i ‘anber-bū
Nedür didüm göbek miski didi ol gözleri āhū

250

Müfred

Saña ḳul oldum efendim ġayrı bir cān istemem
Saña virdüm göñlümi bir daḫı sulṭān istemem

251

Müfred

Müfte‘ilün Fā‘ilün Müfte‘ilün Fā‘ilün

Bāġçelere gül gerek ol güle bülbül gerek
Sencileyin seyyide bencileyin ḳul gerek

252

Müfred

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Bunı yazdum ḳala benden yādigār
Ḳalmayam ben ḳala ḫaṭṭum rūzigār

SONUÇ

1. Çalışmamızda Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'nde yer alan 11452, 12548 ve 13596 numaralı mecmuaları tanıtıp bunlardan 13596 numaralı mecmuanın transkripsiyonlu çeviri metnini yayımlanmış divanlarla mukayese ederek gösterdik.

2. İncelediğimiz mecmualardan 11452 numaralı mecmuayı seçme şiir mecmuaları listesine, 12548 ve 13596 numaralı mecmuaları da derleyeni belli olan mecmualar listesine dahil edebiliriz.

3. 11452 numaralı cönk tarzında hazırlanmış şiir mecmuasında her sayfaya 1 gazel sığdırılmaya çalışılmış, bunun yanında diğer nazım şekillerine de yer verimiştir. Mecmuada genellikle 16. yüzyılda yaşamış şairlere ait şiirler bulunmaktadır. Ayrıca mecmuada bu yüzyılda yaşamış şairlerin hem kendi dönemlerinde yazılmış hem de bu dönemden önce yazılmış şiirlere yapılmış 13 naziresi bulunmaktadır. Ayrıca sonradan düşülmüş olan sayfa numaralarında hata yapılmış 35 rakamı iki varağa birden verilmiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak sayfalar doğru bir biçimde tanıtılmıştır.

4. 12548 numaralı mecmuada ise ağırlık olarak Kabûlî'nin gazellerine, Nef'î ve Veysî Efendi'nin hem kasidelerine hem de gazellerine yer verilmiştir. Bu mecmuamız da biraz karışmış, farklı kişiler tarfından yazılmış mensur yazılar da eserin düzeltilmesi esnasında yanlışlıkla şiir mecmuasına dahil edilmiştir. Bu farklı kısımlardan ötürü şiir mecmuasının içindeki sayfalar da yanlış düzenlenmiştir. Bu yanlışlıkları da çobanları takip ederek yarım kalan şiirlerin devamlarının hangi sayfalarda olduğunu gösterdik. Bu mecmualar ayrıntılı bir biçimde incelendiğinde muhtemelen bu şairlerimize ait yayımlanmış divanlarda bulunmayan şiirler ortaya çıkarılacaktır.

5. 13596 numaralı şiir mecmuası tezimizin asıl konusunu teşkil ettiği için mecmuayı daha ayrıntılı bir biçimde inceledik. Yayımlanmış divanlarla mecmuadaki kelime farklılıklarını ve bazı divanlardaki okuma hatalarını çalışmamızda gösterdik. Mecmuaya varak numaraları sonradan verilmiş ve yanlış bir biçimde ciltlenmiştir. Biz derleyici tarafından sayfa altlarına düşülmüş olan çobanları takip ederek bu problemi halletmeye çalıştık. Fakat bazı şiirlerin sadece matla beyitlerinin bulunmasından ve çobanının bulunamamasından hareketle eksik sayfaların olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. İncelediğimiz bu mecmuanın derleyicisi belli olduğu hâlde derleyici hakkında pek bilgi toplayamadık. Ancak hangi yüzyılda yaşadığını mecmuadaki şairlerin yaşadıkları yüzyıllardan hareketle çıkarmaya çalıştık. Muhtemelen 18. yüzyılın hemen başlarında vefat eden Seyyid Ali Konevî hem yaşadığı dönemden şairlerin şiirlerine hem de kendinden önceki dönem şairlerinin şiirlerine yer vermiştir; fakat daha ziyade çağdaşı ve arkadaşı diye tahmin ettiğimiz Mezâkî'nin şiirlerine mecmuada haylice yer vermiştir.

6. Çalışmamızdan elde ettiğimiz en önemli sonuç ise Mezâkî, Azmî-zade Hâletî, Bağdatlı Rûhî, Hüdâyî, Kabûlî ve Ulvî'nin yayımlanmış veya üzerinde çalışma yapılmış divanlarında bulunmayan şiirlerini tespit edip bunları ilim âlemine tanıtmak oldu. Bunun yanında nesir alanında iştihar bulmuş Nergisî'ye ait dokuz gazeli de tanıtmış olduk.

BİBLİYOGRAFYA

Abdülbaki, Muhammed Fuad, **Mu'cemü'l-Müfehres**, Matbaatü'l-Medenî, Kahire, 1996.

Ak, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Divanı, Karşılaştırmalı Metin I-II**, Uludağ Ü. Yay., Bursa, 2001.

Akkuş, Metin, **Nef'î, Sanatı ve Türkçe Divanı**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1991.

Akyüz, Kenan-Beken, Süheyl-Yüksel, Sedit-Cunbur, Müjgân, **Fuzûlî Divanı**, TTK Yay., Ankara, 1958.

Ayan, Hüseyin, **Nesimî, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni I-II**, TDK Yay., Ankara, 2002.

Aydemir, Yaşar, **Behiştî Dîvânı**, MEB Yay., Ankara, 2000.

Ayverdi, İlhan, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, Kubbealtı Yay., İstanbul, 2005.

Bolat, Elif, **Kabûlî Mustafa Divanı**, Metin, İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2005.

Cavanşir, Babek; Necef, N. Ekber**, Şah İsmail Hata'î Külliyatı**, Kaknüs Yay., İstanbul, 2006.

Çavuşoğlu, Mehmet, **Yahya Bey Dîvân**, Tenkidli Basım, İÜEF Yay., İstanbul, 1977.

Çavuşoğlu, Mehmet-Tanyeri, M. Ali, **Hayretî Dîvân, Tenkidli Basım**, İÜEF Yay., İstanbul, 1977

Çetin, İsmail, **Derzî-zâde Ulvî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993.

Çıpan, Mustafa, **Muğlalı İbrahim Şâhidî Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri, Dîvân ve Gülşen-i Vahdet**, Yayımlanmamış YLT, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.

Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay. Ankara, 1993.

Dilçin, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1983.

Genç, İlhan, **Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye,** Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

İsen, Mustafa, **Usûlî Divanı**, Akçağ Yay., Ankara, 1990.

Kavruk, Hasan, **Şeyhülislâm Yahya Divânı**, MEB Yay., Ankara, 2001.

Kaya, Bayram Ali, **Azmî-zâde Hâletî Divanı, Tenkitli Metni**, Harvard Ü. Yay., Harvard, 2003.

Kayabaşı, Bekir, **Kaf-zâde Fâ'izînin Zübdetü'l-Eş'ârı**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1997.

Kur'ân-ı Kerîm ve Muhatasar Me'ali, Hazırlayan Hayrat Neşriyat Meâl Heyeti, Hayrat Neşriyat, İstanbul, 2001.

Kut, Günay, "**Mecmû'a**", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), C.6. Dergâh Yay. İstanbul, 1986, s. 170-72.

Külekçi Numan, **Ganî-zâde Nâdirî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1985.

Küçük, Sabahattin, **Bâkî Dîvânı, Tenkitli Basım**, TDK Yay., Ankara, 1994.

Levend, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, I-II., TTK Yayınları, Ankara, 1973.

Mermer, Ahmet, **Mezâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni,** AKM Yay., Ankara, 1994.

Naci, Muallim**, Lûgat-i Nâci**, Çağrı Yay., İstanbul, 1995.

Onay, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, Akçağ Yay., Ankara, 2000.

Pala, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, L&M Yay., İstanbul, 2002.

Sarı, Mehmet, **Sabûhî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1992.

Şentürk, Ahmet Atillâ, **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006.

Şükün, Ziya, **Gencinei Güftar, Ferhengi Ziya 1,2,3**, MEB Yay. İstanbul, 1996.

Tarlan, Ali Nihat, **Ahmet Paşa Divanı**, MEB Yay., İstanbul, 1966.

Tarlan, Ali Nihat, **Necati Beg Divanı**, MEB Yay., İstanbul, 1997.

Tatçı, Mustafa-Yıldız, Musa, **Divan-ı İlahiyat, Aziz Mahmud Hüdayî**, Üsküdar Belediyesi Yay. Üsküdar, 2005.

Toska, Zehra, **Veysî Divanı, Hayatı Eserleri ve Edebî Kişiliği**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1985.

Tunç, Semra, "Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmûası", ***SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,*** S. 6, Konya, 2000, s. 105-139.

Tunç, Semra, "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası", ***SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi***, S. 18, 2005, s.11-87.

Yeniterzi, Emine, **Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevîsi**, Kitabevi Yay., İstanbul, 2001.

Yeniterzi, Emine, **Divan Şiirinde Na't**, TDV Yay., Ankara, 1993.

Yılmaz, Mehmet, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, Enderun Kitabevi Yay., İstanbul, 1992.